

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Pražské Vršovice očima svých obyvatel

Zdeňka Fuxová

Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Turková CSc.

Praha 2008

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala v především všem narátorům, kteří mi ochotně věnovali svůj čas a poskytli mi své reflexe a názory. Dále bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce, PhDr. Miloslavě Turkové CSc., za užitečné připomínky a cenné rady.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 23.6.2008

.....

podpis

Motto: „*Společenský* život, tedy domlouvání, sdílení a respektování toho, co sdílíme, toť jediný recept na *šťastný* (ne-li *věčný*) život.“

Zygmunt Bauman, Individualizovaná společnost, Praha 2004

Obsah

I.	Úvod.....	4
II.	Cíle a položené otázky.....	6
III.	Metoda a výběr vzorku.....	7
IV.	Vršovice v minulosti a současnosti.....	11
	<i>IV.1 Vršovice v historii.....</i>	12
	<i>IV.2 Vzhled Vršovic.....</i>	15
V.	Kulturně-společenské aktivity ve Vršovicích.....	18
	<i>V.1 Kulturní a společenský život Vršovic dříve a dnes.....</i>	21
	<i>V.2 Význam slavností.....</i>	22
VI.	Výzkum.....	25
	<i>V.1 Přepisování rozhovorů.....</i>	25
	<i>V.2 Interpretace rozhovorů.....</i>	26
VII.	Závěr.....	45
VIII.	Prameny a literatura.....	47
	Přílohy - Obrazová.....	49
	Přílohy - Rozhovory.....	58

I. Úvod

Stále častěji se na poli etnologických, sociologických a antropologických výzkumů setkáváme s otázkou, jakou roli hrají v dnešním světě lokální společenství a jaký význam mají místní společenské a kulturní aktivity obyvatel. Tato práce by měla dílčím způsobem přispět k poznání tohoto problému, a to na příkladu dnešních pražských Vršovic, respektive vztahu vršovických obyvatel ke své čtvrti zejména v souvislosti se společenskými a kulturními aktivitami v jejich okolí.

Chceme-li se dopátrat příčin, které vedou k tomu, jaký vztah si člověk vytvoří k místu svého žití, v tomto případě k pražské čtvrti Vršovice, musíme nahlížet celou problematiku z co nejvíce úhlů a v co největším množství souvislostí. Etnolog Miloš Tomandl došel ve svém výzkumu lokálních komunit k závěru, že existuje opodstatněnost souvislostí mezi kulturními aktivitami členů lokálních societ a dobovými právními normami.¹ Doslova uvádí, že „v tomto smyslu se právní normy podílejí jednak na utváření jevové stránky lokální kultury a zároveň mají vliv na formování povědomí obyvatel o příslušnosti k sociogeografickému prostředí“. V polovině 19. století došlo ke změnám v pojetí územní samosprávy, kdy bylo obcím přiznáno právo svobodně si zvolit zástupce obce, právo přijímat členy do svazku obce, právo správy obecního jmění, právo na zřízení místní policejní složky a právo veřejnosti účastnit se projednávání obecních záležitostí. Tato práva získala i obec Vršovice a hojně jich využívala. V 70. letech 19. století byla zaváděna do praxe instituce domovského práva, která kodifikovala poměr individua k obci a významně ovlivňovala množství a úroveň jeho sociokulturních aktivit. Občanem dané obce byl každý příslušník, který zde měl domovské právo.² Osoby, které neměly v obci domovské právo a provinily se proti normám společenského soužití, mohly být z obce vypovězeny. Oproti tomu obec pečovala o obecní blaho a spravovala záležitosti obyvatel.³

---

¹ Tomandl, M.: *Incolát - symbol lokální příslušnosti*. In: *Kulturní symboly a etnické vědomí*, Praha 1995, s. 73.

² Doklad o domovské příslušnosti musel mít každý občan státu a byl důležitým dokumentem. Zajišťoval občanovi nerušený pobyt v obci a právo na pomoc v nouzi. Právo domovské příslušnosti se mohlo vydat pouze žadateli, který se vykázal desetiletým kontinuálním pobytem v obci. Za tohoto pobytu nesměl být soudně trestán a nárokovat si podporu v nouzi.

³ Obec zajišťovala bezpečnost osob a majetku, starala se o obecní komunikace, měla policejní dozor nad poli a lesy. Dohlížela na čistotu vody a starala se o záležitosti čeledínů, živnostníků a dbala o péči lékařskou i mravnostní. Také měla dohled na dodržování požárního a stavebního řádu. V oblasti sociální zřizovala obecní školy a starala se o ně, starala se o chudinu, regulovala formy společenského života a byla arbitrem při řešení sousedských sporů.

Takto to platilo až do první světové války, kdy byla autonomie obcí prakticky zlikvidována. K jejímu obnovení došlo částečně po válce a trvalo až do roku 1939, kdy přišly obce téměř o všechna svá práva a plně podléhaly zřízenému Protektorátu.

Zygmunt Bauman uvádí jiné příčiny ztráty identifikace člověka s žitou lokalitou. K problému odcizení se a ztráty vědomí lokální příslušnosti uvádí, že „*autonomie lokálního společenství, ..., byla založena na hustotě komunikace doprovázené intenzitou každodenního styku*“.⁴ Hranice místního společenství byly jasně vytyčeny množstvím a rychlostí pohybu, kterou určovaly dostupné dopravní prostředky. Stručně řečeno: prostor hrál svou roli. Nyní je tato role mnohem menší. Navíc narůstající „odchylování“ z místa je předzvěstí těžkých časů pro ortodoxní podobu společenství, která se formovala kolem jádra husté sítě častých a trvalých interakcí, jež byla základnou dlouhodobých investic důvěry.⁵

Tomandlovy a Baumanovy poznatky z jejich výzkumů jsou přesvědčivé. Je velmi pravděpodobné, že vztah k místu, kde žijeme, respektive k městské čtvrti, by byl možná o mnoho hlubší a konkrétnější, kdybychom se opravdu aktivně podíleli na veřejném správním životě této čtvrti, kdybychom cítili, že obec za námi stojí a na oplátku zase my jsme jí byli něčím prospěšní. Kdyby naše místo ve správním systému obce bylo tak očividné jako tomu bylo v 2. polovině 19. stol. a na začátku století 20., určitě bychom měli hlubší povědomí o naší příslušnosti k místu, kde žijeme. Jedním z důvodů přejití od aktivního přístupu k pasivnímu v oblasti lokálních společenských aktivit může tkvít i v tom, že lokální oblast, zde Vršovice, pozbyla své správní autonomie. A důvodem, proč občané často necítí žádnou povinnost být nějak spjati se svým žitým prostorem, může být mimo jiné to, že se nemusí o místní pobyt zde nijak zasloužit, že jejich role občanství je dnes dána místem narození a státní příslušností, neboť trvalé bydliště je u mnohých vlastně tím přechodným. Dále vědomí lokální příslušnosti a identifikace s žitým prostorem musí doznat proměny, když náš žitý prostor se stále více smršťuje na význam místa přespání a chvilkového odpočinku, kdy nás naše migrace za prací, školou a zájmy nutí neustále fluktuovat a nespočívat dlouho na jednom místě. Navíc v naší stále více se individualizující společnosti a víceméně zprostředkované zábavy a umělých interakcí, zanikají či pomalu mizí přirozená pouta a návaznosti sociálních vztahů, které ztrácejí souvislost, neboť nejsou nezbytné pro naše přežití.

---

⁴ Bauman, Z.: *Individualizovaná společnost*. Praha 2004, s. 48.

⁵ Bauman, Z.: *Individualizovaná společnost*. Praha 2004, s. 48-51.

Přes všechny tyto skutečnosti dospěli etnologové Pargač a Tomandl ve společné studii o žitém prostoru⁶ také k názoru, že vázanost k žitému prostoru je v některých případech dána lokálním společenstvím, případně jeho bližším nebo vzdálenějším okolím. Dále uvádějí, že kulturní a sociální dimenze rezidenční zakotvenosti lidí jsou obvykle propojeny s jejich pracovními aktivitami. Tyto dvě sféry prožitku žitého prostoru jsou v životě člověka v určitém poměru v závislosti na historických okolnostech a souvislostech a věku člověka. Výzkumy ukázaly, že i v moderní společnosti existují lidé, pro které jsou neformální skupiny nezastupitelné a své opodstatnění pro ně mají i nadále sociální instituce a lokální komunity a rovněž sousedské a příbuzenské vztahy.

II. Cíle a položené otázky

Cílem mé práce je zjistit, jak se v čase, „kdy se doba komunikace smršťuje na nulovou délku okamžiku a prostor a prostorová vymezení ztrácejí význam“⁷, vztahují obyvatelé Vršovic, které jsou součástí velké metropole, ke svému žitému prostoru a jak prožívají kulturní a společenské vazby a aktivity, které v místě svého bydliště mají.

Klíčovou otázkou, kterou jsem se rozhodla položit si ve své práci, je vztah obyvatel pražských Vršovic ke své čtvrti, k místu, kde bydlí a žijí. Důraz jsem kladla především na to, jak oni sami reflektují tento svůj vztah, zejména pak v kontextu s kulturními a společenskými vazbami a aktivitami v místě svého bydliště – v pražských Vršovicích. V této souvislosti jsem sledovala řadu dalších otázek. Zjišťovala jsem, jestli se tento vztah dotazovaných vršovických obyvatel nějak proměňoval za tu dobu, co tu žili? Jestli při všech změnách, kterými tato čtvrť prošla a prochází, ať už architektonickými zásahy či politickými rozhodnutími, si lidé podrží představu o zvláštnosti nebo výjimečnosti tohoto svého žitého prostoru? Jakých změn si všímají? Jak je ovlivňují? A hlavně, jak je přijímají? Jsou v tomto ohledu obyvatelé spíše pasivní či jsou ochotni převzít aktivnější roli v utváření místa svého žití? Cítí se za toto místo nějak zodpovědní? Pokud ano, tak v jakém smyslu? Jaké změny by tu uvítaly a jaké naopak odmítají? Co je pro ně doopravdy důležité, aby tu byli spokojeni a aby považovali Vršovice za svůj domov? Pokud se necítí být místním patriotem, jsou si vědomi alespoň nějaké sounáležitosti ke

---

⁶ Pargač, J.; Tomandl, M.: Žitý prostor a jeho subjektivizace u nositelů lokálního a regionálního vědomí. In: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica* 3, *Studia Ethnographica* X, s. 57-70.

⁷ Bauman, Z.: *Individualizovaná společnost*. Praha 2004, s. 22.

svému bydlišti? Mají zde nějaké sociální vazby, ať už na sousedy nebo přátele? Do jaké míry tyto vazby ovlivňují jejich vztah k místu? Pociťují spřízněnost s ostatními obyvateli Vršovic? Podílejí se nějak na kulturním a společenském životě obce nebo se ho účastní? Co si o tom všem myslí? Jak vidí Vršovice v kontextu celého města? Spatřují v tomto místě nějakou výlučnost nebo má podle nich vůbec smysl hovořit o Vršovících jako o samostatné jednotce?

Otázek, na které jsem hledala odpovědi, je celá řada, ale všechny cíleně směřují k reflexi názorů a priorit obyvatel, neboť oni tvoří zásadní složku Vršovic. Abych měla možnost najít odpověď alespoň na některé z vyslovených otázek, stanovila jsem si tři základní problémy nebo spíše oblasti, které považuji za stěžejní. Jejich pořadí nereflektuje jejich důležitost, ale spíše postup mé úvahy:

- 1) Vztah obyvatel k Vršovícím, resp. jejich reflexe tohoto vztahu, zvláště v souvislosti s jejich kulturními a společenskými aktivitami.
- 2) Proměny tohoto místa, jak je obyvatelé vnímají a jak se k nim staví. Jestli se proměňuje i jejich vztah k tomuto místu?
- 3) Identifikace s Vršovícemi, pocit sounáležitosti s místem svého žití. Pocit domova. Reflexe jejich pocitů.⁸

III. Metoda a výběr vzorku⁹

Pro svou práci jsem použila kvalitativní metody výzkumu.¹⁰ Můj výzkum je založen

na pozorování a opírá se o techniku polostandardizovaných rozhovorů a jejich následnou interpretaci. Stěžejními pilíři mé práce jsou rozhovory vedené s obyvateli pražských Vršovic, přičemž vzorek je vybrán ze dvou generací, a to z generace babiček a dědečků a z

---

⁸ Svůj výzkum jsem zaměřovala podle tohoto rozvrstvení a formulovala jsem podle něj otázky pro rozhovory. Otázky jsem uspořádala do celků podle toho, ke které oblasti se vztahují. Viz seznam otázek v části *Přílohy*.

⁹ Uvědomuji si, že pojem „vzorek“ je zaváděn spíše v kvantitativním výzkumu, ale já ho zde uvádím z toho důvodu, abych naznačila, že narátoři nebyli vybráni zcela náhodně, ale podle určitých kritérií. Proto tedy „vzorek“.

¹⁰ Informace, které jsem chtěla získat a závěry, ke kterým jsem chtěla dospět, by mohly být podle mého názoru značně zkreslené, kdybych zvolila ryze metodu kvantitativní. Kdybych rozdala lidem dotazníky a přiměla je je vyplnit a pokud by těchto osob bylo dostatečné množství, myslím si přesto, že bych nezískala informace tak pravdivé nebo autentické. Jelikož jsem se snažila odhalit a porozumět tomu, co je podstatou jevů, o nichž toho moc nevím a chci se o nich dozvědět co nejvíce, byl pro mou práci kvalitativní výzkum vhodnější. Srv. Silverman, D.: *Ako robíť kvalitatívny výskum*, Bratislava 2005.

generace vnuček a vnuků. Mým úmyslem bylo získat reflexe dvou generací obyvatel, kteří strávili ve Vršovicích většinu svého života a u kterých jsem předpokládala, že se jejich pohled bude lišit. Techniku polostandardizovaných rozhovorů jsem zvolila proto, že mi umožnila vhlédnout do podstaty vztahu obyvatel, se kterými jsem vedla rozhovor, k místu, kde žijí, a osobní kontakt s narátory, který většinou vykazoval známky důvěry, mi umožnil získat názory a poznatky, které překračují hranici neosobního dotazování a poukazují naopak k osobním hodnotám jednotlivců. Narátoři nepředstavovali tedy pro mě jen zdroj informací, ale zajímala jsem se o jejich úhel pohledu, niterné pocity, názory a postoje, které k danému tématu zaujímají.

Reflexe vršovických obyvatel jsem porovnávala s výzkumy a pozorováními badatelů, kteří se zaměřili ve své práci na podobné či blízké téma,¹¹ a samozřejmě také s názory prezentovanými v další literatuře.¹²

Polostandardizované rozhovory jsem zvolila také proto, že nad některými otázkami bylo třeba, aby se narátor¹³ zamyslel nebo aby si na něco vzpomněl, případně jsem kladla upřesňující otázky, které měly narátora povzbudit nebo mu pomoci ve formulaci jeho odpovědí. K rozhovorům jsem si připravila otázky, které jsem se snažila formulovat tak, aby byly co nejsrozumitelnější¹⁴, zároveň aby byly dostatečně obsáhlé, aby si pod nimi narátor něco představil a aby mu něco asociovaly a tím ho nenásilně přiměly více se nad otázkou zamyslet a odpovědět na ni co nejvěrněji a pokud možno podrobně. Otázky jsou rozděleny do tří oblastí, ke kterým se vážou. Nicméně toto rozdělení bylo důležité spíše pro mě, když jsem je formulovala a snažila se postihnout, aby otázky byly mířeny k tomu jevu, který mě doopravdy zajímá a o kterém chci něco zjistit. Tudiž narátorům jsem názvy skupin otázek nesdělovala, neboť by je mohly zbytečně zmást. Také jsem otázky nekladla u všech ve stejném pořadí, ale reagovala jsem na to, o čem se rozpovídali sami, nebo na to, o čem se zmínili, aby rozhovor působil přirozeně a narátor neměl pocit, že chci jen jasné a strohé odpovědi na otázky a víc mě nezajímá. Také jsem u některých rozhovorů musela klást další otázky, které mi pomohly něco lépe pochopit nebo hlouběji prozkoumat. Někdy

---

¹¹ Především etnografický výzkum J. Pargače a M. Tomandla: Žitý prostor a jeho subjektivizace u nositelů lokálního a regionálního vědomí. In: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica 3, Studia Ethnographica X*, s. 57-70.

¹² Viz seznam použité literatury v části *Přílohy*.

¹³ Používám zde, pro zjednodušení, zavedené pojmy *narátor* a *tazatel*, které jsou používány v české terminologii metody orální historie. I když mé rozhovory nejsou vedeny metodou orální historie, mají polostandardizované rozhovory v mnohých ohledech podobnou vypovídací hodnotu jako interview vedená metodou orální historie. Navíc *narátoři* často spíše „vyprávěli“, než že by jen odpovídali na otázky. Použila jsem tyto termíny i při překladu knihy *Oral History Reader*. Srv. Vaněk, M. a kol.: *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.

¹⁴ Viz seznam otázek v části *Přílohy*.

jsem také musela otázku nějak přetransformovat nebo vyjádřit její obsah jinými slovy, když se zdálo narátorovi odpovědět na ni příliš těžké nebo když mu přišla otázka nesrozumitelná.¹⁵

V části „Interpretace rozhovorů“ jsem používala citace z uskutečněných rozhovorů.¹⁶

Dále jsem využila prameny a odbornou literaturu vztahující se k pražským Vršovicím, ke kulturním a společenským aktivitám a k užitým metodě.¹⁷ Použila jsem i kvantifikované údaje, jako jsou údaje ze sčítání lidu.

Pro svou práci a její účel jsem se rozhodla oslovit s žádostí o rozhovory starší a mladší generaci obyvatel pražských Vršovic. Důvody byly následující. Vzhledem k cílům své práce, které jsem si stanovila, bylo pro srovnání nezbytné vybrat dvě rozdílné skupiny lidí, u kterých je předpoklad, že mají k Vršovicím nějaký specifický vztah. Za kritérium rozdílnosti jsem zvolila generační příslušnost prarodičů versus vnuků. Pro starší generaci jsem si stanovila podmínky, že se musí jednat o generaci dnešních babiček a dědečků, kteří trvale bydlí a žijí, popřípadě žili, ve Vršovicích alespoň 30 let. Pokud některý z mých narátorů zde již nyní nebydlí, není tomu více jak 5 let, co se odtud odstěhoval, aby byl schopen na některé otázky odpovědět a vzpomenout si na detaily, zkrátka aby jeho odpovědi o něčem vypovídaly. I takový narátor byl z hlediska mých cílů velmi přínosný, neboť pokud teď bydlí jinde, vidí mnohem ostřeji a jasněji rozdíly mezi těmito dvěma svými bydlišti, což jsem zformulovala do jedné z otázek při rozhovoru. Další kritérium pro můj výběr osob vhodných k uskutečnění rozhovoru spočívalo v tom, že jsem se snažila, aby bydliště narátorů zhruba pokryla celé území Vršovic, neboť to je důležité pro celistvější obraz, který mi z odpovědí obyvatel vznikl. Také různé části Vršovic mají zcela evidentně odlišnou estetickou hodnotu a podle studie Pargače a Tomandla „má vzhled místa velký vliv na subjektivní chápání geografického celku“¹⁸ U narátorů ze starší

---

¹⁵ Srv. přepisy rozhovorů v části *Přílohy*.

¹⁶ Pro jednodušší porozumění citací uvádím vždy jejich zdroj, a to ve zjednodušené podobě zápisu důležitých informací o daném narátorovi: Rozhovory se zástupci mladší generace jsem označila čísly 1-8, rozhovory se zástupci generace seniorů jsem označila písmeny A-H. Dále používám tento způsob zkráceného zápisu: m – muž / ž – žena; věk narátora či narátorky; počet let, které prožil/a ve Vršovicích; současné zaměstnání: zdr. sestra – zdravotní sestra, důch. – důchodce.

¹⁷ Vycházela jsem převážně z knihy D. Silvermana: *Ako robíť kvalitatívny výskum*, Bratislava 2005.

¹⁸ Pargač, J., Tomandl, M.: Žitý prostor a jeho subjektivizace u nositelů lokálního a regionálního vědomí. In: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 3*, *Studia Ethnographica X*, s. 64. Toto kritérium jsem uplatnila při výběru vzorku i pro mladší generaci narátorů.

generace jsem si nekladla žádné další požadavky.¹⁹ O vyváženost poměru pohlaví jsem se snažila, ale nepodařilo se mi uskutečnit rozhovory se stejným počtem mužů jako žen, neboť u této starší generace jsem se setkala s větším počtem žen, které mi byly ochotné poskytnout rozhovor a v něm své postřehy a zážitky, než mužů, což může být dáno i tím, že žen je ve vyšším věku v populaci obecně více.²⁰

U mladší generace respondentů jsem postupovala tak, že jsem se snažila o vyváženost poměru žen a mužů, což se mi podařilo. I když si myslím, že z hlediska cílů mé práce není tato podmínka nutná, přece jen si uvědomuji, že ženy a muži si všímají jiných věcí a vidí mnoho skutečností odlišně. Rozhovory teda proběhly vyváženě. Pro mladší generaci, kam patřím i já, jsem si stanovila podmínky takové, že narátor se nemusel ve Vršovicích narodit ani zde žít od narození, ale musel zde žít většinu svého života, což u všech dotázaných činí minimálně 11 let a pokud zde nyní již nežije, není to déle než 2 roky, co se odstěhoval. Všichni respondenti museli také patřit ke generaci vnuků a vnuček, tudíž jejich věk se pohybuje v rozmezí mezi 20 až 30 lety. Jiná kritéria jsem po zástupcích mladší generace nepožadovala.²¹

Domnívala jsem se, že obyvatelé starší generace budou mít ke své čtvrti vyvinutý silný emocionální vztah, který je ze značné míry dán dlouhou dobou zde prožitou a mnoha vzpomínkami, které se k místu jejichžití vážou. Dále jsem předpokládala, že změny, ke kterým v jejich okolí dochází, vnímají velice citlivě a nějak na ně reagují. Co se týče jejich společenského a kulturního života, neměla jsem jasnou představu a domnívala jsem se, že to bude silně individuální, ale že se míra účasti na společenském a kulturním životě těchto obyvatel značně proměnila během jejich pobytu zde. U mladší generace jsem předpokládala, že jejich vztah k tomuto místu bude také velmi silný, ale že bude dán především tím faktem, že tu strávili své dětství a mládí a mají tu velké množství sociálních vazeb na své spolužáky a přátele. Na druhou stranu, jak to uvádějí ve své práci Pargač a Tomandl, je i možné, že vztah „mládeže“ k „domácímu“ prostředí je často nevyhraněný, neutrální a „je dán ponejvíce pocitem životního „provizoria“. Také se ukazuje, že pocit

---

¹⁹ Uvažovala jsem tak, že jejich dosažené vzdělání ani věk nejsou pro můj výzkum směrodatné, neboť k utváření vztahu k místu toto není rozhodující. Nicméně pro lepší ilustraci uvádím plnou pasportizaci u přepisů rozhovorů v části *Přílohy*.

²⁰ Z celkového počtu 108 549 obyvatel MČ Praha 10 je 58 508 žen, tj. 53,9%. Zvýšená feminita populace souvisí s věkovou strukturou. Tam, kde je v průměru starší obyvatelstvo, je feminita vyšší. Souvisí to se skutečností, že se ženy dožívají vyšší věku než muži. *Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Praha 10, Hl. město Praha*, Praha 2003.

²¹ Viz plnou pasportizaci u přepisů rozhovorů v části *Přílohy*.

²¹ Pargač, J.; Tomandl, M.: Žitý prostor a jeho subjektivizace u nositelů lokálního a regionálního vědomí. In: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 3, Studia Ethnographica X*, s. 60.

niterného vztahu k žitému prostoru roste s věkem.²² Zástupci mladší generace se pohybují čím dál tím víc mimo hranice okolí svého bydliště, proto, a i z mnoha jiných důvodů, jejich vazby na místo budou mít tendenci opadat a bude jich ubývat. Jelikož si místo svého pobytu sami nevolili, neboť se zde jednoduše ocitli se svými rodiči, je zřejmé, že jejich rozhodnutí zde zůstat nebo vůbec uvažování o tom zde zůstat, bude ovlivněno mnohem více faktory než tomu je u starší generace, neboť u té jsem spíše předpokládala, že tuto otázku již vyřešili. Stručně řečeno jsem předpokládala, že mladší generace bude mít s tou starší hodně podobného, co se týče vztahu k žitému prostoru, ale v mnohém se bude jejich úhel pohledu lišit a jejich odpovědi budou obsahovat rozdílné argumenty a vyzdvihovat jiné skutečnosti.

IV. Vršovice v minulosti a současnosti

Pokládala jsem za nutné, abych zde uvedla alespoň nejzákladnější fakta z historie této obce. Nahlížíme-li do bohaté historie, kterou se Vršovice mohou pochlubit, máme pocit, že se s ní musíme i v dnešní době setkávat ve Vršovcích na každém kroku, že tu bude ze všeho sálat energie, s jakou dřívější občané budovali a spravovali toto město. Ale při svém pobytu v této čtvrti, jsem se jen občas setkala s někým, koho zajímala historie tohoto místa, kdo se zaujetím hovořil o nějaké události, ke které zde došlo, nebo o někom, jehož počín přispěl k nějaké pozitivní změně. V naší době velké společenské migrace a kulturní globalizace se málokdo pozastavuje nad některými skutečnostmi, změnami, byť je jimi obklopen, byť jde o jeho vlastní domov. Je to zajímavé právě z toho hlediska, že tato obec nevyrostla během nijak krátké doby, ani nebyla připojena k Praze v posledních 50 letech, jako mnoho dnešních okrajových částí Prahy. Pro Vršovice je typické a specifické to, že vznikaly postupně, z vesnice se stal městyse a z městyse město, které bylo plně strukturované, které mělo zapálené i laxní občany a které žilo svým životem.²³ V tomto ohledu měla obec i po připojení k velké Praze na co navázat, měla tradici a svůj

---

²² Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krážem*, Praha 2006, s. 13.

společensko-kulturní život. Jaký ale má toto všechno význam dnes, to jsem se snažila dopátrat.

IV.1 Vršovice v historii

Ve Vršovicích byly nalezeny pozůstatky osídlení již ze 7. tisíciletí př.n.l. a podle nálezů je patrné, že zde sídlili pravěcí zemědělci. Mnohem později se rodily obce a osady v okolí potoků, např. okolo Botiče, které se vyvíjely zcela samostatně a mají svou bohatou historii.²⁴

O původu názvu obce Vršovice existuje několik teorií, žádná ovšem není plně přesvědčivá. Jednou možností je původ od slova "vrše", což byl nástroj k chytání ryb, neboť podle starých historických pramenů Botič oplýval v dávných dobách hojností ryb. Rybářská vrše se později dokonce objevila v městském znaku Vršovic.²⁵ Jiný výklad názvu obce najdeme v *Kronice české* od Václava Hájka z Libočan, který zde praví, že v roce 730 jakýsi muž Vrš z Lechova rodu předstoupil před kněžnu Libuši a Přemysla Oráče, aby je požádal o svolení „že by chtěl duom a ves sobě postaviti, a tu že by chtěl se svými bratřími a přáteli osaditi,..., a on stavěl a tomu přibytku i vsi Vršovice jméno dal...“.²⁶ Z toho důvodů se říkalo, že je to „ves lidí Vršových“. Avšak ani tento původ obce není zcela jistý. Ani vysvětlení, které se logicky nabízí, totiž že obec se rozkládala na vrších čili na kopcích, neobstojí, neboť původní ves se začala shromažďovat v údolí potoka Botiče. Osada byla založena Vyšehradskou kapitulou již v 11. století. První známá zmínka pochází z roku 1028, přičemž se zmiňuje o množství vinic ve zdejší oblasti, které daly této dolině jméno Údolí viniční. Svahy směrem na sever od Botiče byly osázeny rozlehlými vinicemi, které pak Karel IV. ještě nechal rozšířit.²⁷ I na Bohdalcích²⁸ se ukázaly stráně úrodnými. V důsledku toho vzniklo na území viničních vrchů několik velkých usedlostí, jejichž názvy přežívají ve jménech ulic dodnes, např. usedlost Šafránka nebo Mičanka.²⁹ Za husitských válek se ve Vršovicích vystřídalo mnoho majitelů, přičemž většinou šlo o pražské měšťany. Během různých válečných tažení tu mívala ležení vojska, která se chystala

²⁴ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 9.

²⁵ Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krázem*, Praha 2006, s. 12.

²⁶ Hájek z Libočan, V.: *Kronika česká*: výbor historického čtení, Praha 1981.

²⁷ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 13.

²⁸ Vrcholek Bohdalec – nejvyšší bod Vršovic, 272 m.n.m.

obléhat Prahu, jako tomu bylo například roku 1448, kdy Jiří Poděbradský dobýval Vyšehrad. Území kolem Prahy zkonfiskoval po roce 1547 Ferdinand I., který Vršovice předal do majetku pana Kašpara Granovského z Granova. Ten spojil Vršovice s Podolím do jednoho celku.³⁰ Poté bylo vršovické panství ještě mnohokrát prodáno, než bylo znovu zkonfiskováno po bitvě na Bílé hoře. V 17. a 18. století se vlastníci nadále střídali, přičemž v tu dobu už měly Vršovice i svého rychtáře. Soukromí majitelé vlastnili vršovické panství až do roku 1909, kdy jej převzala Občanská záložna. Do poloviny 19. století nebyly Vršovice ničím víc než nevýznamnou zemědělskou vsí. V roce 1844 tu žilo ve 116 domech celkem 924 obyvatel. Nejvíce tu v té době kvetlo řemeslo zednické a tesařské. Nicméně se zde mnohem později stejně zdárně rozvíjel i průmysl.³¹

Po revolučních bouřích roku 1848 bylo zrušeno rychtářství a obyvatelé Vršovic si mohli sami zvolit svého představeného. Titul starosta se počal užívat pro hlavu obce až od roku 1864, a tím prvním byl zvolen jakýsi Václav Kohout.³² Velký rozvoj Vršovic nastal ve druhé polovině 19. století, přičemž se o to značnou měrou zasloužilo prohlášení Prahy za otevřené město a z toho vyplývající zbourání hradeb. Obec se začala čile rozrůstat, stavělo se, rozvíjel se průmysl a přibývalo obyvatel. V 70. letech 19. století se vršovičtí představitelé postarali o přívod vody a osvětlení ulic. Roku 1882 byla slavnostně postavena stanice železniční dráhy. Pak počet obyvatel nadále rostl. Velmi významným dnem pro obec byl 23. únor 1885, kdy byly Vršovice povýšeny na městys. Starostou byl v té době JUDr. Josef Herold (1850-1908), po kterém bylo už za jeho života pojmenováno náměstí ve Vršovících a později i sady pod Kodaňskou ulicí. Působil v mnoha spolcích, například v Sokole a v Měšťanské besedě, při jejímž založení stál v čele.³³

Slavnostní akt povýšení Vršovic na městys byl velikou událostí, která se konala 19. července 1885. Všechny domy byly ozdobeny vlajkami a prapory a radnice byla okázale osvětlena. Obcí procházel lampiónový průvod, následovalo mnoho slavnostních projevů.

Trvalo ještě dalších 17 let, než z rozhodnutí císaře Františka Josefa I. byly Vršovice roku 1902 povýšeny na město a císař jim též udělil svolení používat městský znak. V jeho levé polovině v horním stříbrném poli je český lev a v dolním modrém poli je zlatá vrš a dvě zkřížené širočiny, převzaté ze znaku rodu Sekerků ze Sedčic, kteří svůj původ odvozovali od rodu Vršovců. V pravé polovině erbu je pak část znaku Prahy, což znamená,

---

²⁹ Koresponduje s dnešními názvy ulic Na Šafránci a Na Míčankách.

³⁰ Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krážem*, Praha 2006, s. 13-14.

³¹ Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krážem*, Praha 2006, s.16. První továrna byla postavena roku 1889 a vyráběla prádlo. Pak ji následovala proslulá Waldeska neboli Koh-i-noor.

³² Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 15.

že Vršovice se již považovaly za pražské předměstí.³⁴ V ten čas již také měly bezmála 14 tisíc obyvatel.

Jmenujme zde alespoň prvního městského starostu Václava Drobného, který toho učinil pro obecné blaho vsutku mnoho. Například se jako nadšený sokol zasloužil o stavbu vršovické sokolovny, dále se za jeho působení zavedla kanalizace, upravil se tok Botiče, postavily se chodníky a z usedlosti Rangherka se stala radnice. Stejně jako Herold i Drobný působil v mnoha společenských, sportovních i obchodních spolcích.³⁵

Počátek 20. století přinesl další rozvoj města. Ve Vršovicích otevřeli novou školní budovu reálky a začalo se se stavbou Vinohradské nemocnice. Na Bohdalci byl založen nový vršovický hřbitov. Pozvolný rozvoj narušila první světová válka. Mobilizace postupně zasáhla všechny dostupné generace od nejstarších mužů po nejmladší téměř ještě chlapce. Přežití i těch, kteří nebyli odvedeni, ale také nebylo vůbec snadné. Nebylo čím topit, školy se zavíraly nebo se z nich stávaly lazarety, panovala bída. Na potraviny a oblečení byly vydávány lístky, které ale samy o sobě nebyly zárukou toho, že za ně dotyčný něco dostane. Rakousko - Uhersko se stále více topilo v dlužích, měna rychle podléhala inflaci. Dvacátého osmého října 1918 na troskách bývalé monarchie vznikla Československá republika, čímž se odstartovala nová éra dějin našeho státu i celé Evropy. Praha se nyní stala hlavním městem státu a její okolní města byla spojena s Prahou do jednoho celku. A tak díky zákonu o Velké Praze z 1. ledna 1922 bylo ke stávajícím pražským čtvrtím připojeno 37 okolních samostatných měst. Praha se rázem ocitla na jedenáctém místě v žebříčku největších měst Evropy. Byla rozdělena na 19 čtvrtí. Vršovice spolu se Záběhlicemi, Hostivaří a Strašnicemi byly zahrnuty do XIII. obvodu.³⁶ Vršovice připojením ku Praze ztratily svou samostatnost. V té době měly asi 33 tisíc obyvatel. Jen pro srovnání – Strašnice v tuto dobu čítaly 4 800 stálých obyvatel a teprve v tomto roce 1922 byla vybudována hlavní komunikace mezi Vršovicemi a Strašnicemi.³⁷ Celková proměna se odrazila ve stavebním ruchu, který zde ihned vypukl a který navždy proměnil dosavadní ráz čtvrti.³⁸ Před druhou světovou válkou, kdy byl velký příval obyvatel a byla to doba výstavby a rozvoje, přece jen zasáhla do tohoto dění světová hospodářská krize let

---

³³ Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krážem*, Praha 2006, s. 20-21.

³⁴ Viz znak Vršovic v části *Přílohy*.

³⁵ *Almanach okresu Praha XIII*, Praha 1934, s. 8-9.

³⁶ *Almanach okresu Praha XIII*, Praha 1934, s. 11.

³⁷ *Sčítání lidu, bytů v Praze ze dne 1.12. 1930*, Praha 1935.

³⁸ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 19-20.

1929-33. Posléze ovšem všechno zmrazil nástup fašismu a druhá světová válka. Další stavební rozmach zažily Vršovice znovu až po druhé světové válce.³⁹

Vršovičtí obyvatelé se také aktivně zapojily do květnového povstání roku 1945. Ústřední roli zde sehrála železnice. Na Vršovickém nádraží železničáři zablokovali koleje, takže nemohly přijíždět další transporty německých vojsk dále do Prahy, zmocnily se obrněných vagónů s municí a zbraněmi a podařilo se jim zatarasit oba vinohradské tunely. Místa bojů dnes připomínají pamětní desky rozeté po různých místech vršovických budov a zdí.

Doba komunismu přinesla do Vršovic stavby moderních sídlišť a budování infrastruktury. Vršovice získaly zcela novou tvář a zastavěná plocha se zvětšila přibližně 2,5 krát. Vyrostly tu kulturní domy a střediska pro sport.⁴⁰

Dnes jsou Vršovice součástí obvodu Prahy 10 spolu se Strašnicemi, Záběhlicemi, Malešicemi, částí Michle a Vinohrad, přičemž tato podoba Prahy 10 je platná od roku 1995.⁴¹

IV.2 Vzhled Vršovic

Náš vztah k prostoru, kde žijeme, formuje kromě jiného jeho estetický vzhled. Na člověka jasně působí jeho okolí, ve kterém žije, ať už si to uvědomuje, nebo ne. Po estetické stránce, jak uvedli někteří narátoři, mají Vršovice co nabídnout, i když to nemusí být zřejmé náhodnému chodci na první pohled. Co si o tom myslí vršovičtí obyvatelé, tím se budu zabývat v analýze rozhovorů, ale zde bych chtěla uvést některá reálná fakta.

Z architektonického hlediska se ve Vršovících nenalézají žádná stavba zcela výjimečného slohu, přesto zde najdeme několik zajímavostí. Na celkem malé rozloze Vršovic, 2,93 km², se nachází hned tři církevní stavby. Jako první jmenujme kostel sv. Mikuláše na Vršovickém náměstí. Na jeho původním místě stála již na počátku 11. století kaple sv. Máří Magdalény. Ve 14. století zde byl břevnovskými benediktýny založen

---

³⁹ Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krážem*, Praha 2006, s. 24.

⁴⁰ Například proslulá „Barča“ neboli Kulturní dům barikádníků vznikla ještě svépomocí obyvatel v letech 1945- 47. Později vzniká v 50. letech divadlo Solidarita ve Strašnicích a Kulturní dům na Kubánském náměstí. Kulturní dům Eden byl vystavěn záhy po Listopadové revoluci roku 1989. *Pražské obvody – Rozvoj a současnost*, Praha 1981, s. 86-90.

⁴¹ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 78.

kostelík a pojmenován u sv. Mikuláše.⁴² Prošel několika přestavbami a nyní je v dobrém stavu a stále funkční. V jeho těsné blízkosti stojí fara z počátku 18. století. Druhou církevní stavbou je hojně diskutovaný funkcionalistický kostel sv. Václava na Čechově náměstí, který svou moderní architekturou vyvolává i dnes rozporuplné emoce. Jedná se o dílo Josefa Gočára, které bylo dokončeno roku 1933 a je to první skeletový kostel v naší vlasti.⁴³ Je vybudován ve svažitém terénu, a tak do sálového prostoru se stupňovitou střechou hlavní lodi chrámu je směrem k oltáři vpouštěno stále více světla. Průčelí vévodí téměř 60 metrů vysoká hranolovitá věž s hodinami, která je v kontrastu s šířkově řešeným vstupem. Díváme-li se na Vršovice z kopce Bohdalce, dominuje tato věž celému panoramatu čtvrti.⁴⁴

Na kopečku na Vršovickém náměstí stojí budova všem známá jako vršovický zámeček, ačkoliv se o panské sídlo nejedná. Budova „zámečku“ byla vystavěna na počátku 19. století a nesla jméno Rangherka podle svého zakladatele hraběte Rangheriho, který ji nechal vybudovat za účelem pěstování bource morušového.⁴⁵ Poté sloužila jako škola, radnice a v poslední době zde byla oddací síň. V současnosti je Rangherka v dezolátní stavu a čeká na rekonstrukci, stejně jako park a schodiště v její blízkosti.

Významně je zastoupena ve Vršovících secese. Několik domů v jejím stylu najdeme na Kodaňské a Moskevské ulici, ale její vrchol představuje budova Občanské záložny z roku 1912 od Antonína Balšánka, která dominuje dnešnímu Vršovickému, dříve Komenského, náměstí. Na její výzdobě se podíleli přední čeští sochaři a malíři, mezi jinými například Ladislav Šaloun, František Úprka nebo Stanislav Sucharda. Výzdoba zůstala částečně zachována do dnešních dnů, neboť ačkoliv budova prošla náročnou opravou v roce 1989, interiér i exteriér záložny byly zrekonstruovány velmi citlivě. Z doby tzv. geometrické secese pochází rohový dům s kruhovým štítem, který se tyčí na rohu Moskevské třídy a Čechova náměstí. Je pozoruhodný také svou historií, neboť v něm roku 1918 nechal továrník Jindřich Waldes zbudovat muzeum spínadel, zřejmě první a jediné na světě.⁴⁶

---

⁴² Viz foto č. 1 v části *Přílohy – Fotografie Vršovic*: Kamenný reliéf s názvem „Sv. Mikuláš s dětmi“ nad vchodem do kostelíka.

⁴³ Viz foto č. 2 v části *Přílohy – Fotografie Vršovic*: Kostel sv. Václava.

⁴⁴ Viz foto č. 3 v části *Přílohy – Fotografie Vršovic*: Panorama Vršovic z Bohdalce od jihu.

⁴⁵ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 15.

⁴⁶ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 60.

Vzhled tohoto místa ovlivnily také budovy moderního stylu, které dnes stojí v kontrastu se starou zástavbou. Éra socialismu je ve Vršovicích patrná výstavbou několika účelových budov, mezi nimi jmenujme monumentální deskový palác bývalé společnosti Chemapol Group, dnes Palác Kodaňská. Jeho budova byla dokončena v roce 1972 a poslední přestavbou prošla nedávno, roku 2004 byla otevřena jako administrativní budova, jejíž nový provokativně duhový plášť nebudí u všech občanů nadšení.⁴⁷ Z doby 60. let pochází stavba Ministerstva životního prostředí u křižovatky Slavia, naproti dnešní budově Obchodního centra Eden, byla rekonstruována a nynější kabát z poslední dekády tvoří dobrou reprezentační kulisu tomuto prostoru. V neposlední řadě zmiňme ještě budovu Justičního paláce Míčánky, jehož rozsáhlý komplex byl uveden do provozu v říjnu roku 2006. Areál byl vystavěn na místě bývalých Roháčových kasáren a slouží pro potřeby obvodních soudů Prahy 4, 8, 9 a 10 a obvodních státních zastupitelství. Jedná se o nejrozsáhlejší stavbu ve Vršovicích a na Praze 10 vůbec.⁴⁸ Velmi diskutovanou stavbou je budova Obchodního centra Eden na křižovatce U Slavie, která tam stojí od jara 2005. Proti její výstavbě se zvedla velká vlna protestů, nicméně komplex byl přese všechno nakonec postaven. Občanským sdružením, která se proti stavbě postavila, vadilo především to, že kvůli výstavbě se musel zničit park, který se na místě plánované výstavby v tu dobu nalézal. Charakteristika území, kterou si objednalo Ministerstvo životního prostředí jako součást studie vlivu stavby hypermarketu Eden ke konci roku 2004, hovoří o Vršovicích jako o nejhorší čtvrti v Praze co do množství zplodin a poměru zeleně na obyvatele.⁴⁹ Námitky proti této stavbě byly opodstatněné. Parků a zeleně je ve Vršovicích nedostatek. Prostory se zelení by se daly spočítat na prstech jedné ruky: Heroldovy sady, park u Vršovického nádraží, Čechovo náměstí a zeleň na náměstí Kubánském. K tomu můžeme připočítat ještě prostory vnitrobloků. Na samé hranici Vršovic, podle územního členění příslušící již k Vinohradům, se rozkládá park Grébovka. Mnoho „Vršovičáků“ považuje Grébovku za součást Vršovic, neboť ulice staré zástavby této čtvrti obtékají hranice parku jako řeka. Tento park je svou rozlohou největší v okolí a svou krásou, zvýrazněnou vilou na kopci a vinným altánkem s vinicemi, předčí s nadsázkou i Lucemburské zahrady v Paříži.

Obyvatelé Vršovic mohou být pyšní na krásu domů ulic tzv. pařížských tříd Moskevské a Kodaňské. Jejich sloh a styl jako by spíše příslušel nedaleko ležícím

---

⁴⁷ Viz foto č. 4 v části *Přílohy – Fotografie Vršovic*: Palác Kodaňská v kontrastu se starou zástavbou Vršovic.

⁴⁸ Broncová, Dagmar a kol.: *Praha 10 křížem krázem*, Praha 2006, s. 74-76.

Vinohradům. Bohatě zdobená průčelí domů, barevné fasády, dlaždice a sloupky podpírající prosklené lodžie, to vše pochází z doby více než před sto lety, kdy byly tyto domy postaveny.⁵⁰ Pro někoho nečekaným zážitkem může být ale také procházka starými Vršovickými ulicemi Donskou, Sevastopolskou nebo průchodem ulic Smolenskou a Na Stráni,⁵¹ kde se zachoval ráz dřívějších dob a kde můžeme i dnes pocítit ducha tohoto místa: *Ta historie dýchá na nás v té staré části, tam je ten duch ještě cítit.*⁵²

Pro milovníky technických památek může být zajímavý výhled z Bohdalce nebo ze strašnických zahrádek na vršovické seřadiště vlaků, které bylo na počátku 19. století největší u nás vůbec.⁵³

V. Kulturní a společenský život Vršovic dříve a dnes

Kulturní a společenský život čtvrti na přelomu 19. a 20. století nezůstával za tehdejšími velkými stavebními rozmachy pozadu. Na území dnešních Vršovic se nacházelo několik škol, mimo jiných zde bylo reálné gymnázium, o jehož čilých kulturních aktivitách svědčí mimo jiné to, že před druhou světovou válkou mělo dva ústavní orchestry. Po druhé světové válce následovalo období školních reforem a roku 1961 se gymnázium přestěhovalo do nové budovy v Přípotoční ulici, kde je dodnes.

K těm nejvýznamnějším spolkům, které ve Vršovickách působily, patřil Sokol. Již několik let po jeho založení⁵⁴ se tato myšlenka začala ujímat i mezi občany Vršovic a Vinohrad. Roku 1869 již byla svolána první veřejná schůze zakládající jednoty vršovicko-vinohradské do hospody Na Špendlíkářce. Podle dochovaných záznamů se jí účastnil i Miroslav Tyrš. Byly zde sepsány stanovy nové jednoty, které ovšem musely být přepracovány a nově schváleny c.k. místodržitelstvím roku 1870. Tak vznikl Sokol Vršovice, jehož počet členů čítal v tuto dobu 110. Roku 1889 byl založen ženský sbor a o rok později, když se 18 krojovaných Sokolek zúčastnilo slavnostního průvodu, vzbudilo to velkou pozornost, takže myšlenka nošení ženského kroje v Sokole vznikla v jednotě vršovické. Cvičení se zpočátku konala v sálech a zahradách místních restaurací U Krausů, Mexiko, Na Kovárně, Na Špendlíkářce, než si jako třetí jednota v Čechách postavili svou

---

⁴⁹ Studie MŽP o vlivu případné stavby OCE na pozemku u křižovatky U Slavie.

⁵⁰ Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem kráčem*, Praha 2006, s. 42-45.

⁵¹ Viz foto č. 5 v části *Přílohy – Fotografie Vršovic*: Dům v ulici Smolenská.

⁵² Srv. rozh. 1 (m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

⁵³ Polák, M.: *Praha a železnice*, Praha 2005, s. 219.

tělocvičnu na rohu dnešních ulic Krymské a U Staré Sokolovny. Ta jim sloužila dalších 30 let.⁵⁵ Sokolové pomýšleli od roku 1905 na stavbu nové, větší sokolovny, neboť jejich obec se stále rozšiřovala. Tak si roku 1921 vystavěli a otevřeli biograf Vzlet, přičemž doufali, že jim pomůže vydělat na novou budovu Sokolovny. Vedle biografu se vybuďovalo letní cvičiště, ze kterého byl později vystavěn větší areál a slavnostně byla nová budova Sokolovny otevřena roku 1933. Nacházelo se zde několik tělocvičen, šatny, provozní místnosti, hudební sál i byty. Dále v areálu stála restaurace se zahrádkou, kavárna s terasami, klubovna a penzion. V té době měla jednota asi 1500 členů.⁵⁶ Zakládaly se zde oddíly házené, lyžování, šermu, lukostřelby a juda. Ale protože mottem Sokolů je „Ve zdravém těle zdravý duch“, nacházely se tu i odbory hudební, dramatický, trubačský sbor a loutkové divadlo. Tím se dostalo Vršovicím důstojného společenského střediska, které až do té doby postrádaly.⁵⁷ Obec sokolská zažila několik důležitých momentů a zvrátů. Po první světové válce pomáhali vršovičtí sokolové v Sokolské stráži ve zřízení nové svobodné republiky. Po druhé světové válce, během prvních dnů Květnového povstání, vyhnali vršovičtí ze sokolovny okupanty a i jinak se podíleli na povstání a jeho bojích. Vedly je k tomu mimo jiné kruté tresty, které mnozí členové jednoty dostali hned po vyhlášení zákazu činnosti v roce 1941. Mnoho jich bylo popraveno a mnozí skončili v koncentračních táborech. V roce 1946 byl vršovický Sokol již znovu obnoven a měl 4300 členů. Roku 1948 ještě proběhl XI. všesokolský slet, ale ani úspěch sokolů na olympiádě nepomohl nijak na cestě dalšího zhojbného vývoje vršovického Sokola. Hned po únoru 1948 došlo ke sloučení a sjednocení všech tělovýchovných jednot ve Vršovicích.⁵⁸ V důsledku toho přechází do nové sloučené organizace jen čtvrtina členů vršovického Sokola. Stejně tak ostatní tělocvičné spolky přišly o většinu svých členů neboť nemohli sportovat, kde byli zvyklí a kde chtěli. Sokolská kina Vzlet a Valdek byla znárodněna a Sokol tak přišel o poslední ze svých příjmů.⁵⁹ Sokol, stejně jako mnoho jiných výchovných organizací se dočkal obnovení až roku 1990 a pro místní jednotu je ustanoven název TJ Sokol Praha-Vršovice. Znovuzrození vršovického Sokola bylo mnohem komplikovanější,

---

⁵⁴ Založení Sokola se datuje roku 1862.

⁵⁵ *Almanach okresu Praha XIII*, Praha 1934, s. 40-42.

⁵⁶ V té době měly Vršovice přibližně 30 200 obyvatel. Viz *Sčítání bytů v Praze ze dne 1.12.1930*, Praha 1935.

⁵⁷ Život spolkový ve Vršovicích. In: *Almanach okresu Praha XIII*, Praha 1934, s. 40-42.

⁵⁸ Do jedné organizace přešli členové DTJ, Čs. Orla, odbor Čs. obce turistické a sportovci AFK Bohemians, SK Lev XII., SK Meteor Vršovice, Vršovický SK Baťa, SK Koh-i-noor, rohovníci Star XII, stolní tenisté Zahradnického SK, osada Lvíčata, kuželkářské kluby Beseda, Lumír a KK Vršovice, I. klub otužilců TOK Vršovice a jezdecký oddíl SNB.

⁵⁹ Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 85.

než by se mohlo zdát, ale důležitý je výsledek – fungující jednota vršovického Sokola. Od ledna 1992 působí jednota pod názvem Tělocvičná jednota Sokol Praha Vršovice a sokolovna stojí stále na svém místě na Vršovickém náměstí. Sokol Vršovice nabízí i dnes širokou škálu sportovního, ale i intelektuálního vyžití, a to pro všechny věkové kategorie. Jednota se snaží jít s dobou, a tak nabídka aktivit odpovídá poptávce. V současné době fungují ve vršovickém Sokole oddíly házené, juda, jógy, kulturistiky, kuželek, lukostřelby, šachů, sportovní gymnastiky, lyžování, šermu, tenisu a volejbalu, přičemž se nezapomíná ani na předškolní děti s maminkami a seniory, jejichž Věrná garda se schází každý týden a připravuje pro sebe rozličný program. Nutno přiznat, že Sokol zůstal věrný svým principům výchovy k úctě k vlasti a přístupnosti každému bez rozdílu.⁶⁰

V roce 1920 vznikla Vršovická odbočka Československého červeného kříže. Díky ní začaly fungovat ve Vršovicích městské jesle. Dále zde byla založena Jednota České obce legionářské ve Vršovicích, která sdružovala bojovníky ruských, francouzských, italských a srbských legií. Měla asi 270 členů. Působilo zde mnoho dalších spolků a sdružení: např. Obec baráčníků, Ústřední matice školská, dámský spolek Libuše, Vršovec, Jednota národních a českých střelců, Jednota proletářské výchovy, atd.⁶¹

Centrem politického a spolkového života ve Vršovicích byl už v 19. století bývalý hostinec Na Špendlíkářce, na dnešním Vršovickém náměstí, v němž se například v roce 1905 konala jedna se schůzí na podporu boje za všeobecné volební právo. Nejstarší vršovický hostinec Na Kovárně nebo také bývalá krčma Chocholatovská tu byla již od roku 1654. Bývala to hospoda s čilým ruchem a s pěknou zahradou, až do doby, kdy byla založena Rangherka. Jindřich Rangheri, potomek bohatého kupce původem z Itálie, zakoupil pozemky nad vršovickým kostelem sv. Mikuláše a vybudoval zde velkou zahradu s morušovým sadem. V zahradě také pak postavil dům pro pěstování bource morušového. Tak vznikla pověstná Rangherka.⁶²

Dále ve Vršovicích působila pěvecká a hudební jednota Smetana, kde od roku 1914 zpívaly i ženy. Z toho celku později vzešlo kvarteto Bendl, které pak vystupovalo po celé Praze. Pak tu také byla čtenářsko-ochotnická jednota Beseda, založená ve Vršovicích již roku 1872, která si kladla za cíl podporování obecného vzdělání, pořádání divadelních

---

⁶⁰ TJ Praha Vršovice [online].2005 – [cit. 2008-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.sokolvršovice.cz/>>.

⁶¹ Augusta, P.: *Knihy o Praze 10*, Praha 1997, s. 78.

představení a jiné aktivity. Po čase se přejmenovala na Měšťanskou besedu a mimo jiné tato jednota pořádala vzdělávací výlety a vycházky, osvětové přednášky a zaobírala se aktivně činnostmi zvelebující obec. Jiné spolky se také snažily obci prospět. Například podpůrný dělnický spolek Kruh a spolek Vršovická beseda pomáhaly lidem v nouzi, například při nemoci, úmrtí nebo neschopnosti práce.

V.1 Kulturní a společenský život Vršovic dříve a dnes

Ačkoliv některým obyvatelům nepřipadá společenský a kulturní život Vršovic nijak bohatý (*Myslím, že by tam toho mohlo být víc. Rozhodně. Nějak to víc zpestřit⁶³.*), v současnosti funguje na území této čtvrti větší množství spolků, sdružení či klubů zaměřených různými směry. Některé se soustředí na ekologii a životní prostředí, některé na sport, výchovu a volný čas dětí a mládeže, některé poskytují poradenství a pomoc v různých oblastech.⁶⁴

Kulturní instituce nejsou ve větší míře ve Vršovících zastoupeny. Bývalý kulturní dům Eden je v současné době mimo provoz a není jasné, k jakému účelu bude v budoucnosti využit. Divadlo ani kino také není žádné v provozu. Nicméně Kulturní dům barikádníků a Strašnické divadlo nejsou se svým kvalitním a pestrým programem od Vršovic tak vzdáleny, aby je zájemce nemohl jet navštívit do vedlejších Strašnic. V ulici Charkovská se nachází pobočka městské knihovny, která se specializuje převážně na dětskou literaturu. Pro milovníky umění se nachází ve Vršovících dvě galerie. První je Galerie Deset, která má své místo na Čechově náměstí v prostorách bývalého Waldesova muzea. Byla otevřena v roce 2003 a její výstavní prostory poskytují důstojné zázemí vystavovatelům mnoha uměleckých směrů a technik. Druhá galerie se nachází v pátém patře budovy Městské části Praha 10. Vstup je zde volný a výstavy jsou pravidelně obměňovány, přičemž je o nich vždy inzerováno v místním tisku.

Programy pro děti jsou pořádány v knihovně v Charkovské ulici a jsou volně přístupné. Maminky s dětmi mohou navštívit některé z nově obnovených dětských hřišť na Čechově náměstí nebo na náměstí Kubánském. Akce pro děti se pravidelně konají v Nákupním centru Eden, které se stalo, dalo by se říci, místem, které se nyní ve Vršovících

---

⁶² Vystavěna roku 1843.

⁶³ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

⁶⁴ Seznam současných vršovických sdružení a spolků v části *Přílohy*.

zaměřuje na širokou veřejnost, ale jejich programy a setkání jsou zaměřeny hlavně na děti a jejich rodiče. *(Stejně tak přebírá to Tesco i ten kulturní monopol, protože nikde už není místo než u Tesca, aby se tam něco pořádalo. A oni tam dělají něco pro děti skoro pořád, někdy je to i pěkně udělaný a vymyšlený. Taky tam na to i dost děček chodí.)* Mezi nejvíce navštěvované akce patří Vánoční trhy a pořady pro děti se známými osobnostmi, soutěžemi a hudebním programem na pódiu.

Dospívající mládež může navštívit některou z místních diskoték (Klub Paluba, Sportbar) nebo zajít do celkem nově otevřeného klubu Skutečnost, kde od dubna 2007 stejnojmenné občanské sdružení vytváří multifunkční ateliér určený pro divadlo, hudební vystoupení, projekce filmů, literární čtení, výtvarné a jiné aktivity.

Vršovice nabízejí výborné podmínky pro sportovní vyžití a sportovní aktivity vůbec. V současné době je tato čtvrť domovem známých sportovních klubů Bohemians 1905 a SK Slavia Praha. Aktivity obou klubů se nesoustředí v žádném případě jen na fotbal, ale také na velké množství ostatních sportů a sdružují pod sebou oddíly nabízející členství dětem i dospělým. Sportovní areál Slavie s venkovním i vnitřním bazénem, Hokejová sportovní hala, tělocvičny pro míčové sporty, sál pro kuželkáře, atletický stadion – to vše se nachází na poměrně malém území Vršovic.

Městská část Praha 10 na jaře 2008 uvedla kampaň s názvem Společně měníme Prahu 10, která se snaží zapojit místní obyvatele do dění v jejich okolí. Cílem projektu je zlepšit vzhled veřejných prostranství tak, aby vedla k lepší kvalitě života obyvatel. Záměrem představitelů Prahy 10 bylo zapojit účastí na tomto projektu občany a motivovat je k aktivnímu přístupu při rozhodování o přeměně veřejných prostranství. Obyvatelům v rámci projektu přišly do schránek dotazníky, které se snažily zachytit názory jednotlivých občanů. Pět tisíc odevzdaných dotazníků zcela jistě svědčí o zájmu obyvatel o své okolí. Možná, že je toto krok radnice správným směrem, jak vtisknout obyvatelům pocit zodpovědnosti k místu, kde žijí, a starosti o něj.

V.2 Význam slavností

Historik Jiří Pešek zdůrazňuje význam slavností pro lokální komunitu. Říká, že vytratí-li se z životního běhu slavnosti, které mu dodávají rytmus a smysl, pokud nejsou ani vážné a důležité momenty života doprovázeny rituálem, resp. slavností, ztrácí takový

život smysl a cenu. „Komunita, která nedokáže zachovat alespoň jádro, minimum svých rituálů a slavností, se zhroutí, zaniká. Totéž platí o člověku jako jedinci.“⁶⁵ Ve druhé polovině 19. století a v prvních desetiletích 20. století byly slavnosti a zábavy vroucně očekávaným narušením stereotypního života Pražanů. Veřejné slavnosti, svátky a jiné společenské události spoluutvářely společenský a kulturní výraz života ve městě a zaznamenávaly v sobě proměny tohoto prostředí. V pražských předměstích měly široký ohlas především pouti a posvícení, tedy slavnosti spojené s církevním rokem. Posvícení oplývala hlučnou a pestrou zábavou.⁶⁶ Právě na Vršovické posvícenské oslavy si vzpomněl jeden narátor ze starší generace: *Potom vždycky na sv. Václava tu bylo tradiční posvícení. Moskevská ulice bývala plná krámků s různými dobrotami, jako to je na poutích, a to se táhlo podél Bohemky dolů. To byla veliká událost. Konalo se taky v Libni a pak ve Vršovících. Tam, jak je dnes Vršovické náměstí, tak odtamtud se valil průvod lidí dolů kolem Sokolovny a kolem Bohemky dolů k Botiči. Všude podél té cesty byly stánky s výrobkami, cukrový všelicosi a hudba vyhrávala. Tam dole, jak je dnes pod Bohemkou vietnamská tržnice, tak byly i nějaký kolotoče a tancovalo se tam. Tam byl každej, kdo tu bydlel. Všichni jsme se vždycky šli podívat a nám klukům rodiče přidali nějakou tu kačku, abysme si dali do nosu nějaký to cukrle. To bývalo moc pěkný a taky to bylo vyhlášený.*⁶⁷ Podobně utkvěla posvícenská slavnost v paměti rodilé Vršovandě paní Jarmile Černíkové-Drobné: *Svatováclavské posvícení bylo pro mne největší událostí celého roku. Jeho hlavními dny byla sobota a neděle nejbližší k 28. září. Maminka mi dala korunu padesát, a tak jsem pokaždé utrácela jen za to, co jsem si nemohla v žádném případě odepřít – lochnesku a kyselé rybičky v housce.*⁶⁸

Církevní oslavy nebyly jediné, které obohacovaly měšťanský život v Praze a na předměstích. K těm běžným patřily tradiční oslavy lidového charakteru typu masopustních, mikulášských či novoročních obchůzek. Z nich především ukončení masopustu se bouřlivě slavilo na ulicích i v hostincích. Trvalou součástí slavnostních událostí byly příležitostné i každoročně opakované slavnosti státní a městské a také občasné holdy reprezentantům státní moci, které byly divácky velmi atraktivní.⁶⁹ Zde připomeňme již zmíněné oslavy povýšení Vršovic na město roku 1902.

⁶⁵ Pešek, J.: Slavnost jako téma dějepisného zkoumání. In *Documenta Pragensia XII*, Praha 1995, s. 10-11.

⁶⁶ Moravcová, M.: Měšťanské a dělnické slavnosti. In *Documenta Pragensia XII*, Praha 1995, s.215-216.

⁶⁷ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

⁶⁸ Černíková-Drobná, J.: Medailonky a vzpomínky. In: *Knihy o Praze 10*, Praha 1997, s. 113.

⁶⁹ Moravcová, M.: Měšťanské a dělnické slavnosti. In *Documenta Pragensia XII*, Praha 1995, s.215-216.

V místním životě přispívaly slavnosti významně nejen k rozvoji kulturního a společenského života, ale i k integraci lokality jako celku nebo jejich důležitých složek, například generačních nebo profesních. Postupně inovované formy oslav se prosazovaly zvláště ve městech, kde lidé z různých socio-kulturních prostředí hledali kompromis v odklonu od dosavadní tradice, a kde slavnosti ztrácely nábožensko-magickou funkci a do popředí naopak vystoupila funkce zábavná, estetická a komunikativní.⁷⁰

Ke stoletému výročí povýšení Vršovic na město, v roce 2002, byly uspořádány oslavy, během nichž bylo znovu otevřeno Waldesovo muzeum na Čechově náměstí, které se stalo hostitelem moderní galerie umění Deset.⁷¹ Městské zastupitelstvo v čele se starostou tak chtělo navázat na tradici upomínání slavných výročí.

I v pražských Vršovcích jsou stále živé příležitostné aktivity obyvatel, jako jsou například mikulášské obcházení dětí, kdy v předvečer dne sv. Mikuláše se procházejí po hlavní Vršovické ulici trojice namaskovaných postav a škádlí děti otázkami na míru jejich zlobení. Jeden narátor z mladší generace si vzpomněl, jak i v Praze slavila jeho rodina Velikonoce: *Já jsem si nedávno vzpomněl, že tam, jak je teď to Tesco, tak tam rostly vrby, a my jsme tam s tátou jako malý chodili na proutky na pomlázku. My jsme chodili o Velikonocích, jelikož jsme byli vypočítaví, věděli jsme, že nemusíme vždycky dostat jen vajíčka, protože ony některé dámy nerady dělají vajíčka, takže jsme dostávali i čokolády a tak. Chodili jsme takhle po bytech asi v šesti. Tenkrát se ještě nezamykalo, takže to bylo v klidu. Když je vám 9, 10 let, tak nemáte žádný zábrany.*⁷²

V únoru letošního roku se uskutečnila akce, o níž v předstihu hovořil jeden z mladších narátorů: *My pořádáme v únoru vršovickéj masopust.*⁷³ *V maskách a doufáme, že přijdou lidi.[...] A s těma kamarádama právě chodíme do Shakespeara⁷⁴ a tam jsme si řekli, že chceme pořádat masopust, že tu nic takovýho v okolí není. No mě ta myšlenka nadchla, ale říkal jsem, že je pozdě to plánovat v prosinci, když to má být už v únoru, ale tak letos se to vyzkouší a příští rok by to bylo už naostro. S tím masopustem přišel kámoš, že když ho má Žižkov, tak proč by ho neměly Vršovice, kurňa?*⁷⁵ Akce skutečně v únoru

---

⁷⁰ Pargač, J.: Lidové slavnosti jako faktor etnické, regionální a lokální identity a integrity. In: *Kulturní symboly a etnické vědomí*, Praha 1995, s. 58-60.

⁷¹ Výrut, K.: Sloupek se starostou. *Praha 10*. 2002, roč. 2002, č. 17, s. 2.

⁷² Srv. rozh. 1(m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

⁷³ Viz plakát – pozvánka na první Vršovický masopust v části *Přílohy 3 – Masopust*.

⁷⁴ Shakespeare – literární bar s prodejem anglické literatury v Krymské ulici

⁷⁵ Srv. rozh. 2(m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

proběhla a s velkým ohlasem, rozhodně s větším, než jaký organizátoři očekávali.⁷⁶ Na začátku průvodu, který byl na Vršovickém náměstí u kostela sv. Mikuláše, se sešlo odhadem asi 70 lidí různého věku. Byly zde zastoupeny rodiny s malými dětmi, mládež i generace padesátníků. Na dotaz po původu nápadu celého podniku jeden z organizátorů uvedl: *To začalo tím, že tam teďka v tom Shakespearovi má hodně lidí doma malý děti a ve Vršovících vůbec je hodně malejch dětí teď, tak taky něco pro ně udělat.*⁷⁷ Celá akce proběhla v naprostém klidu a v příjemné atmosféře. Lidé vyjadřovali svou radost a jejich pečlivě připravené masky naznačovaly zájem o celou událost. Nakonec akce, která vznikla z úmyslu asi pěti lidí uspořádat něco zábavného pro svou čtvrť a své přátele, se setkala s velkou pozitivní odezvou a kdo ví, možná byla položena dobrá základna k založení tradice pro další roky. Akce tohoto rázu nevyžadují velké finanční prostředky a zázemí, a lidé zřejmě slyší na neformální povahu zábav, na volný scénář a improvizaci, neboť se mohou sami na celé věci podílet a sami ji utvářet. Výrazně se tak posiluje identifikace s lokálním prostředím, umožňuje se lidem komunikovat a promluvit si o společných otázkách aktuálních ve společném prostředí.⁷⁸

V. Výzkum

Praktická část výzkumu se skládala především z uskutečněných setkání s narátory, ke kterému došlo většinou u nich doma nebo ve veřejné kavárně. Narátorům nedělalo problém mluvit na diktafon, kromě jedné zástupkyně starší generace, která si vše po uskutečnění rozhovoru rozmyslela a odmítla mi rozhovor nechat a použít. Musela jsem proto poté najít náhradnici. Narátory jsem vyhledávala přes různé osobní kontakty i veřejné instituce jakými jsou Dům s pečovatelskou službou či zdravotnické středisko.

V.1 Přepisování rozhovorů

Přepisování rozhovorů má svá specifika. Mluvená řeč se vyznačuje mnoha znaky, které psaný projev nevykazuje. Patří mezi ně používání slangových a nespisovných výrazů, časté používání výplňkových slov typu „jako“, „jakoby“ či „vlastně“. Řeč je často

---

⁷⁶ Viz foto-ilustrace v části Přílohy -*Vršovický masopust*.

⁷⁷ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

⁷⁸ Pargač, J.: Lidové slavnosti jako faktor etnické, regionální a lokální identity a integrity. In: *Kulturní symboly a etnické vědomí*, Praha 1995, s. 58-60.

nesouvislá, dotázaní se vzdalují od tématu apod. Nicméně má mluvený projev tu velikou výhodu a bohatství, že se vyznačuje spontaneitou, která byla pro můj výzkum nezbytná. Spontaneita dodává rozhovoru dynamiku a nepředvídatelnost. Narátor je nucen položenými otázkami stimulovat svou imaginaci a navazovat dohromady různé situace a prožité skutky. Fritz Schütz ve své studii věnované narativnímu vyprávění upřesňuje, proč je spontaneita tak důležitá: „Jelikož se informant na interview nijak systematicky nepřipravuje, ani si nenacvičuje své formulace, je pravděpodobné, že budou do centra jeho pozornosti vtaženy i nezvykle komplexně pojaté kolektivně-historické biografické zkušenostní souvislosti.“⁷⁹

Při přepisování nahraných rozhovorů jsem se řídila těmito pravidly, která jsem částečně získala z knihy M. Vaňka⁸⁰:

- 1) Otázky a odpovědi jsem zaznamenala v takovém sledu, v jakém skutečně následovaly.
- 2) Vynechávala jsem výplňková slova a slova, která se opakovala. Stejně tak jsem upravovala nedokončené věty a zcela irelevantní věty zcela mimo téma rozhovoru apod.
- 3) Zachovávala jsem nespisovnou řeč a slangové výrazy, abych neposouvala význam narátorových slov.
- 4) V pozdějších citacích rozhovorů v části Interpretace jsem dávala do šikmých závorek to, co není ve větě řečeno, ale narátor to měl zcela určitě na mysli, neboť to vyplývá z kontextu otázky či předchozí odpovědi.

Přepis všech 16 rozhovorů je k posouzení v části *Přílohy* této práce.

V.2 Interpretace rozhovorů

Abych se mohla dobrat odpovědí na otázky, které jsem v úvodu své práce položila, bylo třeba výpovědi oslovených obyvatel Vršovic analyzovat. Postup své interpretace jsem opřela o kódování⁸¹, přičemž jsem vycházela ze seznamu kladených otázek.⁸² Soustředila jsem se především na tři problémové okruhy:

---

⁷⁹ Schütz, F.: Narativní intrview ve studiích interakčního pole. In: Biograf – časopis pro biografickou a reflexivní sociologii, č. 20, 1999, s. 34.

⁸⁰ Vaněk, M.: *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.

⁸¹ Strauss, A., Corbinová, J.: *Základy kvalitativního výzkumu*, Boskovice 1999; Silverman, D.: *Ako robíť kvalitativny výskum*, Bratislava 2005.

- 1) Vztah obyvatel k Vršovicím, resp. jejich reflexe tohoto vztahu, zvláště.
v souvislosti s kulturními a společenskými aktivitami.
- 2) Proměny Vršovic jako životního prostoru, postoj obyvatel k těmto změnám.
- 3) Identifikace s Vršovicemi a reflexe domova.

V každé z těchto tří rovin jsem se ve snaze zjistit způsob vnímání a osobitou reflexi narátorů jak při rozhovorech, tak i v rámci analýzy zaměřila na řadu dílčích ukazatelů. Tyto jednotlivé ukazatele a jejich provázanost s problémovými rovinami představovaly základní kostru použitého kódovacího systému.

1) Vztah obyvatel k Vršovicím

První asociace

První asociace s Vršovicemi byly u narátorů pestré. Někteří si vybavili ve spojitosti s Vršovicemi vzhled tohoto místa: *To mě asi napadne dlážděná ulice, jako kostky, prostě ulice, jaký tu jsou. Pak ještě tmavej činžák s výklenkama*⁸³ *Napadne mě hned ta naše ulice, kde jsme bydleli, kino Vzlet, to bylo hned za rohem.*⁸⁴ Jiný aspekt vyzdvihli narátoři, kterým si představili minulost tohoto území: *První mě napadne nějakej vrch a vidím takovou jako osadu, jak to za dřívějších časů mohlo tam vypadat. Ty políčka, kopec, ty vinice, co se týče tý Grébovky třeba a tak.*⁸⁵ Významné místo mezi prvními asociacemi zaujala vazba Vršovice – domov nebo místo žití, a to zejména u generace vnuků. *Tak je to můj domov.*⁸⁶ nebo *Tak mám to spojený asi nejvíc s tím bytem od rodičů. Tam jsem strávila většinu života.*⁸⁷ Ale i zástupci generace prarodičů spojovali Vršovice s blízkými osobami, respektive s domovem: *Dětství mých dětí a manžel, dokud žil.*⁸⁸ Naopak pokud se pokoušeli dotazovaní pohlédnout na Vršovice očima jiných obyvatel Prahy, vyzdvihovali většinou možnosti sportovního vyžití ve čtvrti, které shledávají přínosnými, jako: *Znají asi Dannera a jeho klub Bohemians, ktorej tu založil. Bohemians byli jako první na zájezdu*

---

⁸² Seznam kladených otázek se nachází v části *Přílohy*.

⁸³ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

⁸⁴ Srv. rozh. G (ž, 76 let, ve Vrš. žila 55 let, duch.).

⁸⁵ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

⁸⁶ Srv. rozh. 1 (m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

⁸⁷ Srv. rozh. 8 (ž, 26 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

⁸⁸ Srv. rozh. G (ž, 76 let, ve Vrš. žila 55 let, duch.).

v Austrálii a přivezli si odtamtud dva klokany, to tady každej ví.⁸⁹ nebo: *Tak asi Eden, Bohemka, možná Slavie.*⁹⁰

Znalost místní historie

Pro vytvoření citového pouta k místu může být podstatné, známe-li jeho dávnou i nedávnou historii a stadia vývoje. Předpokládala jsem, že spíše starší generace narátorů bude podrobněji seznámena s historií Vršovic a tím bude ovlivněn jejich vztah k nim. Na moji otázku ohledně toho, co ví o dějinách této obce, byla většina narátorů z generace prarodičů schopna o některých událostech vypovídat: *Vyprávěla mi jednou sousedka, že na Čechově náměstí, ještě když tam nebyl ten kostel, tak tam byl hřbitov, a když chtěli stavět ten nový kostel, tak ten hřbitov zrušili a všechno tam, ty hroby, to vykopali a ty kostry, to všechno je teď pod tím kostelem. To tam nechali a na tom postavili ten kostel.*⁹¹ *Nedávno jsem se na stránkách Prahy 10 dočetl, že se u Zámečku pěstovaly dříve moruše pro bource morušového, to jsem nevěděl, ale je fakt, že v Heroldových sadech a v okolí roste pár moruší dodnes.*⁹² Daleko hlubší význam může mít historie pro člověka, který se cítil její součástí a jejím tvůrcem, jako narátor, který zažil ve vršovických ulicích boje Pražského povstání v květnu roku 1945: *Historii jsem sám zažil. Já jsem se, bylo mi asi 16, 17 let, taky účastnil aktivně Povstání. My jsme se s klukama přihlásili nahoře na Francouzský, kde bylo policejní ředitelství. Chodili jsme a odebírali Němcům, co kapitulovali, zbraně a pak jsme je roznášeli na střediska těch vozatajskejch kasáren. Taky jsme dostali zbraně a roznášeli je na barikády. V pátek, sobotu, to byl ten Rozhlas, to se bojovalo, ale tady ve Vršovících to bylo dost v klidu, i když tu bylo celkem dost padlejších, kvůli těm kasárnám tady. Protože Němci stříleli z těch kasáren. Tam za Waldeskou, tam byla továrna na karamely, tam byli Němci a ty se vzdali, tak nás jako kluky tam poslali pro zbraně. Ale tam sídlily jednotky SS a ty začaly střílet. Taky 2 kamarádi nám tam padli, protože se střílelo do zdi a ty kulky se odrážely a my se plazili právě podél těch zdí. Víím, že tehdy bylo ošklivý počasí, přšelo pořád. Lidi na barikádách, kterých tu bylo několik desítek, drželi hlídky. Až pak do středy, kdy přišli Rusové.*⁹³ Naproti tomu můžeme říct, že pro mladou generaci dotazovaných obyvatel nehraje historie takovou roli ve vztahu k jejich bydlišti a znalosti některých dotázaných o tomto místě jsou spíše povrchní: *Babička mi vždycky vyprávěla, že*

---

⁸⁹ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

⁹⁰ Srv. rozh. 3 (m, 21 let, ve Vrš. žije 21 let, student).

⁹¹ Srv. rozh. G (ž, 76 let, ve Vrš. žila 55 let, důch.).

⁹² Srv. rozh. B (m, 68 let, ve Vrš. žije 39 let, advokát).

⁹³ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

*děda byl švec a že pracoval někde na Kodaňský, ale já jí moc neposlouchala, takže teď mě nic nenapadá. Tak Vršovice jsou stará čtvrť. Už tu žili lidi někdy ve 12. století. Víím, že tu byly dřív vinice.*⁹⁴ Na druhou stranu i to málo, co někteří mladší narátoři o Vršovicích věděli, je naplňuje do jisté míry pýchou nebo přinejmenším bylo zřejmé, že je původ této čtvrti zajímavá: *Vím třeba, že Vršovice byly úplně samostatné město a pak teprve se spojily s Prahou. Taky tu byly vinice a taky mi jeden pán od nás z baráku vyprávěl, že v Edenu byl veliký lunapark, ale to snad ještě před druhou světovou válkou.*⁹⁵ Jeden mladší narátor dokonce mluvil s hrdostí o tom, jak to vypadalo na místě, kde žije, v minulosti: *Někde jsem četl, že ještě dřív než se někdy ve 20. letech připojily Vršovice k Praze, tak už tam jezdila tramvaj. Protože kamarád, co bydlí tady ve Strašnicích, tak říkal, že když se stavěl ten jejich barák, a ten je taky někdy ze 30., 40. let, tak že tady všude byly pole. Moje babička, když se do Vršovic přistěhovala, tak stadion už tam byl, proto ho vlastně zbourali, protože byl z 1. republiky, tudíž naprosto nevyhovující. Ten komplex těch pozemků, kde je dnes Slavie a spousta dalších hřišť, tak to byly kdysi bažiny, bažinatý mokřady. Dodneška je tam taky hodně komárů. A oni to vysušili a udělali z toho ten sportovní areál.*⁹⁶ Takže můj předpoklad o hlubší míře znalostí o historii Vršovic mezi zástupci generace prarodičů se v zásadě potvrdil. Nižší úroveň takových vědomostí u generace vnuků však v podstatě vůbec neovlivnila jejich vztah k bydlišti či určitou míru hrdosti na Vršovice jako obec, respektive na Vršovice jako místo jejich bydliště.

Pamětihodnosti, oblíbená místa a symboly

Stejně jako v historických částech Prahy, tak i ve Vršovicích se nachází několik památek. Zajímalo mě, jestli i Vršovičtí obyvatelé jsou na nějakou pamětihodnost pyšní. Ptala jsem se tedy, kam by případně zavedli turistu, co by považovali za důležité, aby návštěvník zhlédl. V tomto ohledu připadaly některým Vršovice nezajímavé: *Já myslím, že tady to moc zajímavý není, to bych ho spíš poslala na Hradčany a na Starý Město, tady u nás je to takový obyčejný. Třeba na Moskevské jsou ty domy moc pěkný, ale nevím, jestli by to někoho zajímalo.*⁹⁷ Jako nějaká pamětihodnost tu není, ještě tak kostel sv. Václava s tou hranatou věží, to by mohlo někoho zajímat.⁹⁸ Jiní naopak vyjmenovali více možností, kam turistu zavést: *Tak pokud by ho to zajímalo, tak na Vršovickém náměstí je velmi starý*

⁹⁴ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

⁹⁵ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

⁹⁶ Srv. rozh. 1 (m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

⁹⁷ Srv. rozh. E (ž, 76 let, ve Vrš. žije 48 let, důch.).

⁹⁸ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

kostelík sv. Mikuláše a také máme moc pěknou secesní spořitelnu. Pak bychom se prošli po schodech do sadů nad Francouzskou, odkud je na Vršovice krásný výhled.⁹⁹ A zcela výjimečný přehled dokumentující hluboké znalosti místa i lásku k této čtvrti prokázala zástupkyně generace prarodičů: Máme tu ty naše opečovávané perly Vršovic: kostel Sv. Václava na Čechově náměstí a i prostor okolo něj je pěkně udržován, dále kostel Sv. Mikuláše s farou, obojí je sice pěkně opravené, ale stále více se ztrácejí v převážně nevhodné okolní zástavbě. Působivý je frontový blok budov a škol za Zámečkem, ukázka toho, jak jednotnost umocňuje celkový vjem. Slavná vršovická spořitelna se ztrácí v susedství hospod a různých obchodů nevhodných pro její důstojnost a navíc její cenný interiér již byl také částečně „modernizací“ postižen. Přesto to je toto všechno takové „rodinné stříbro“, právě tak jako vysoké domy s krásnými unikátními ozdobnými fasádami na Moskevské, Ruské a až na Francouzskou ulici. Myslím si, že Vršovice jsou zajímavé celopražsky, nejen pro sportovní kluby Slavie a Bohemians, ale i pro svůj půvab určité epochy secese a posecese, což, jak je patrné, láká i zahraniční návštěvníky. Mála Strana, Hradčany – to jsou dějiny, historie, ale Vršovice představují hlavně ducha 18. a 19. století, a to je dnes už také historicky zajímavé. Z těch novějších budov bych ještě zmínila Justiční palác, který teď také přiřknul Vršovickým jistý význam.¹⁰⁰

Kromě nejznámějších historických budov, zejména kostela sv. Václava od architekta Gočára, upozorňovali někteří i na specifikum genia loci zákoutí starých Vršovic: *Já bych ho vzal do starejch Vršovic. Tam u Grébovky, tam jsou takový pěkný uličky, právě ty dlážděný, jsou tam takový plácky mezi těma barákama a hospody pěkný, takový ty lidový a žijou tam ty starousedlíci. Tam mi to prostě připadá dobrý. Je to jako malej úsek těch ulic, ale tam já se sám procházím a očumuju. Pozdravím se, pokecám. Tam chodím rád.¹⁰¹*

K oblíbeným místům či přímo k symbolu Vršovic zařadilo několik oslovených narátorů Vršovické nádraží a objekty s ním spojené: *Jako mladá jsem strašně ráda chodila na železniční most tam směrem na Bohdalec, odkud byl úchvatný výhled na nové seřadiště vlaků Praha-Vršovice. To byl pro mě vždycky zážitek. A ten most se mi zdál tak majestátní, úplný zázrak techniky. A vůbec Vršovické nádraží, tam jsou moje vzpomínky. Vyráželi jsme odtud v pátek s celtami a batohy na Sázavu a v neděli večer jsme se sem vraceli. Přímo naproti nádraží byla hospůdka „Na Rohu“, kam jsme šli ještě na jedno pívko, ale my*

⁹⁹ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

¹⁰⁰ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, duch.).

¹⁰¹ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

děvčata samozřejmě jen na malé. Zpívalo se a hrálo na kytary a dělali jsme spoustu rámusu.¹⁰² Vršovické nádraží, protože to jsme měli hned před domem a příjezdy a odjezdy vlaků udávaly rytmus našemu každodennímu životu. Někdy to bylo k nesnesení ten hluk a mour, ale zvykli jsme si.¹⁰³ Mám tu pár míst, kam ráda chodím. Ráda jsem se chodila dívat na Vršovické nádraží, jak tam rovnali vlaky a do Grébovky. Ale mám to tady prolezlý skoro všude, podél trati a tajný průchody.¹⁰⁴

Vršovice v kontextu celého města

Obě generace narátorů se v zásadě shodly na tom, že poloha Vršovic v rámci Prahy je výhodná – neleží ani v samém frekventovaném centru, ale nejsou od něj ani příliš vzdáleny: *Já tomu říkám periferie v centru, jako že to je strašně blízko do centra, svým způsobem, pokud za centrum už беру ten Mírák, ale že je to ještě furt takový klidný, že tu není ten ruch, jako je někde na Malý Straně. Ani ten provoz tu není tak silnej. Ani lidí ani aut tu není prostě tolik. Ale jak to vidí ti jiní, co tu nebydlej, to nevím. Jako nic významného nebo zásadního pro jiný lidi tu není, ale pro ty obyvatele je to dobrý.*¹⁰⁵ *Centrum to naštěstí není. Vršovice jsou spíš už za centrem, ale nejsou tak daleko, aby to bylo nepohodlné.*¹⁰⁶

V odpovědi na otázku „Jaký máte pocit, když říkáte, že bydlíte ve Vršovicích?“ se nikdo z dotazovaných nevyjádřil tak, že by z toho bylo patrné, že se za svůj pobyt zde stydí nebo že je mu nepříjemné mluvit s někým o tom, v jaké čtvrti bydlí. Pouze jeden starší narátor mluvil o tom, jak svůj původně negativní názor na Vršovice přehodnotil: *Už jsem se setkal s tím, že i Pražák se mě ptal, kde to je /Vršovice/, ale většina lidí ví. Většinou si myslí, že je to nějaká díra jako Nusle nebo bejval Karlín, ale tak to jsem si myslel i já, než jsem sem tenkrát¹⁰⁷ přišel bydlet, a byl jsem mile překvapen, že tu jsou i parky a že tu není žádný bordel nebo bezdomovci a tak.*¹⁰⁸ Všichni narátoři v tomto ohledu sdílí víceméně názor zformulovaný slovy jednoho mladšího dotazovaného: *Já bych řekl čím dál tím lepší pocit. Protože dřív, když jsem říkal, že jsem z Vršovic a ostatní byli odjinud, tak mi přišlo, že jsem mimo centrum. Ale teď, když to říkám, tak mám lepší pocit, protože tady to je skoro*

¹⁰² Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.).

¹⁰³ Srv. rozh. E (ž, 76 let, ve Vrš. žije 48 let, důch.).

¹⁰⁴ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

¹⁰⁵ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

¹⁰⁶ Srv. rozh. H (ž, 66 let, ve Vrš. žije 41 let, důch.).

¹⁰⁷ V roce 1973.

¹⁰⁸ Srv. rozh. C (m, 67 let, ve Vrš. žije 32 let, opravář elektro.).

centrum, ale někdo, kdo je taky z Prahy může bejt i z Újezda¹⁰⁹ nebo z Popovic a to pro mě žádná Praha už není. Vršovice, to je taková čistokrevná Praha.¹¹⁰

Společenský a kulturní život

Mladší generace dotázaných ve čtvrti vesměs netráví svůj volný čas nebo jeho většinu. Pokud ano, zaměřují se jejich aktivity na sportovní vyžití a podobně. Otázky směřované na míru účasti na místních událostech a aktivitách odkryly tu skutečnost, že všichni mladší narátoři se účastnili pořádaných akcích, když byli malí, popřípadě „náctiletí“, a některé události si dodnes pamatují: *Když jsem byla malá, tak se docela často konaly pořady pro děti a akce na Kubáni a v Ďolíku. Hrozně mě to bavilo, bývalo tam pódium a spoustu věcí sis tam mohla vyzkoušet nebo vyrobit. Taky u Edenu a i dole u bazénu jezdila pouť a cirkus.¹¹¹* V současnosti se většina narátorů z generace vnuků pořádaných akcí neúčastní a pokud ano, tak pouze náhodou či příležitostně, například koná-li se nějaká akce v blízkosti jejich bydliště apod. Zároveň se však všichni narátoři mladší generace shodli na tom, že uskutečňovaných akcí pro veřejnost je tu málo nebo téměř žádné, respektive že o nich nevědí. Většina dále uvedla, že by uvítali, kdyby se tu konalo něco pro ně, co by je zajímalo a že by takové příležitosti k účasti využili: *Mně by se líbilo tu mít nějaký divadlo, nějakou i alternativní scénu, abych nemusel jezdit do centra.¹¹²* V jednotlivých případech ovšem vyjádřili pochybnost, zda by mělo vůbec smysl ve Vršovicích něco pro mladé pořádat, protože ti jezdí za zábavou do vnitřní Prahy a nemají potřebu vyhledávat takové akce doma: *Pochybuju, že by se nějaké třeba klubík tady chytil. Pro mě je to prostě dobrý, když se dostávám z centra, tak mi jedou tři nočky domů a plus busy nahoře dva. Jako že by někdo jezdil sem a dostával se přes centrum zpátky, to asi ne. A zas tolik mladejch lidí ve Vršovicích není, aby se tu něco chytlo.¹¹³*

Starší generace jako celek z různých důvodů (věk, zdravotní stav, klidnější styl života) vyhledává kulturní a společenské akce obecně i v místě bydliště méně často. Ti aktivnější se rádi účastní společenských a kulturních událostí ve své čtvrti, tedy v blízkosti bydliště, a dokonce je vyhledávají. S jejich nabídkou jsou spokojeni, ale nebránili by se, kdyby se toho konalo víc a oni byli o všem včas informováni: *Mně se zdá, že je tu toho dost. Kdo chce, tak si to svý najde. Nevím, kolik toho tu je pro děti a maminky třeba, ale my*

¹⁰⁹ Srv. Šancová, R.: Vztah obyvatel pražské městské části Újezda nad Lesy k žitému prostoru, bak. práce, Praha 2005. Obyvatelé Újezda v této práci vypovídají, že se skutečně necítí být součástí Prahy.

¹¹⁰ Srv. rozh. 7 (m, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, student).

¹¹¹ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

¹¹² Srv. rozh. 7 (m, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, student).

se tu rozhodně nenudíme.¹¹⁴ Jedna seniorka s nezvykle aktivním způsobem života, které „Osobně nechybí nic.“¹¹⁵, vyjádřila výstižně, že by pro specifické skupiny místních obyvatel bylo třeba situaci zlepšit: *Já mám v tomto ohledu své zázemí. Ale myslím si, že by mělo být víc akcí zaměřeno na seniory a pro mladé maminky s malými dětmi, a to proto, že tito mají malé možnosti cestovat za akcemi do jiných částí Prahy. Jsou z časových, zdravotních, finančních či jiných důvodů vázáni na místní možnosti. Lidé středního věku a mládež využívají možnosti v místě zaměstnání nebo školy, nebo i jezdí všude po Praze i mimo ni po různých festivalech, koncertech a akcích všeho druhu.*¹¹⁶ Srovnávají-li zástupci seniorů dřívější veřejný kulturní a společenský život ve čtvrti s dnešní skutečností, vyjadřují často nostalgii a hovoří o svých dobře uchovaných vzpomínkách: *Konaly se tady plesy v sokolovně. Dospělý tancovali a pro děti tam bylo loutkový divadlo. Potom vždycky na sv. Václava tu bylo tradiční posvícení.*¹¹⁷

V souhrnu by se dalo tvrdit, že pro většinu dotázaných ze starší generace jsou společensko-kulturní akce konané v místě bydliště důležitější než pro mladší generaci, neboť nemají všichni tolik příležitostí, času ani jiných možností navštěvovat takové aktivity jinde.

Sousedské vztahy

Domnívala jsem se, že důležitou roli budou ve vztahu k Vršovicím hrát sousedské vztahy a společenská napojení v místě bydliště. Tento můj předpoklad se potvrdil pouze do určité míry. U mladší generace dotázaných se část vyjádřila v tom smyslu, že nemají v okolí svého bydliště mnoho přátel, někteří dokonce zde nemají žádné. Ale zároveň dodali, že tu měli hodně kamarádů ze školy a z kroužků, když byli malí, ale že z těch se většina odstěhovala jinam, a tudíž mají dnes přátele po celé Praze i jinde. V tomto smyslu to tedy zástupce mladší generace k Vršovicím nijak zvlášť neváže.

Naproti tomu někteří mladí narátoři proklamovali, jak moc jsou nebo byly pro ně kontakty se známými a s přáteli v místě pobytu důležité: *Já mám tady přímo z Vršovic /přátel/ celkem dost, pak ještě i ze základky a jiný sem dojedou třeba z Vinohrad nebo tak. Některý ani už nevím, odkud je znám. A s těma kamarádama právě chodíme do*

---

¹¹³ Srv. rozh. 3 (m, 21 let, ve Vrš. žije 21 let, student).

¹¹⁴ Srv. rozh. E (ž, 76 let, ve Vrš. žije 48 let, důch.).

¹¹⁵ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.).

¹¹⁶ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.).

¹¹⁷ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

Shakespeara¹¹⁸ a tam jsme si řekli, že chceme pořádat masopust, že tu nic takovýho v okolí není.¹¹⁹ Narátorka, která dnes již ve Vršovicích nežije, vzpomíná na svůj pobyt: *Ve Vršovicích mám spoustu kamarádů a známých, to je právě to nejdůležitější. My jsme se denně potkávali, ale teď tak občas někam zajdem, když se domluvíme.*¹²⁰ Ta samá bývalá obyvatelka Vršovic dodává, jaké panovaly vztahy v ulici, kde bydlela: *V tý Donský, to jsme se znali všichni, protože to bylo bydlení na ulici, tak jako s nadsázkou samozřejmě. V tý lokalitě to tak chodí, že támhle ta paní z rámařství, támhle ten z hospody. Dělal mi to hrozně dobře, ale mělo to samozřejmě i svoje nevýhody, protože pak samozřejmě věděl každé o každém všechno, kdy, co, jak, kde. My měli okna hned na ulici a taky kamarád měl hned naproti tu hospodu, takže i ty lidi, co tam chodili, tak většina taky byli známí nebo starý kamarádi z Vršovic.*¹²¹

Vztahy se sousedy v současnosti popsala většina mladších narátorů v zásadě pozitivně. Pouze ojedinele vypověděli, že své sousedy skoro vůbec neznají a ani nemají touhu je poznat nebo se s nimi blíže seznámit, protože jim vyhovuje atmosféra anonymity v domě: *Jako třeba v baráku se znaj, jako že jedna babka chodí k druhý nahoru, to jo. Ale my nějak tolik s nimi ne. Je příjemný mít nějakou svoji anonymitu.*¹²² Význam a důležitost sousedských vztahů výstižně charakterizovala narátorka, která nyní žije v novém bytě a plánuje do budoucna navázat kontakt se sousedy: *Neznám /své sousedy/, skoro vůbec, ale je to škoda, a do budoucna to chci změnit. Myslím, že je důležitý, aby jsme se potkali a seznámili dřív než na domovní schůzi při řešení nějakýho maléru.*¹²³

Skutečnost, že nezáleží jenom na konkrétní lokalitě, ale i na konkrétních jednotlivcích vystihl narátor, který se přestěhoval během svého pobytu ve Vršovicích z jedné ulice do druhé a popsal rozdíl ve vztazích v obou domech: *V tom domě, kde jsme bydleli nejdřív, tak tam jsme se všichni znali. Sousedi nás s bráchou někdy i hlídali a byla to skoro taková velká rodina v celým domě. Ty vztahy byly hodně pevný. Pak jsme se přestěhovali a já ty lidi neznám, i když tam bydlím léta. Vůbec nevím, jak se jmenujou. Známe se jen od vidění s těmi na stejném patře. Rychle se ty nájemníci taky střídaj, takže člověk to nestíhá sledovat. Nedovedu si třeba představit, že bych u někoho z nich zazvonil a*

¹¹⁸ Shakespeare – literární bar s prodejem anglické literatury v Krymské ulici.

¹¹⁹ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

¹²⁰ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

¹²¹ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

¹²² Srv. rozh. 1 (m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

¹²³ Srv. rozh. 5 (ž, 23 let, ve Vrš. žije 14 let, studentka).

*ptal se ho, jestli nemá třeba pumpičku na kolo, to bych si prostě netroufl. U nás je to hodně anonymní.*¹²⁴

Ze starší generace dotazovaných uvedla většina narátorů, že mají se sousedy dobré vztahy, v některých případech dokonce velmi přátelské. Současně uvedli, že je to pro ně důležité i z praktických důvodů: *My se navzájem informujeme, když se něco děje a někdo třeba nebyl doma, tak mi to hned sousedka přijde říct. To jsem ráda. Pak taky když tam půl roku skoro nejsem, tak se všechno dozvídám zpětně.*¹²⁵ Narátor, který žije ve Vršovicích celý svůj život, udržuje i ve svém pokročilém věku společenské kontakty: *Znám jich tady dost /sousedů/. Starý hlavně, ale i spoustu mladejch, protože to tady vyrůstalo a dneska jsou už dospělý, ale pořád je to 50 let, co se tu vidáme, takže se známe dost. Mám tu i kamaráda, kterej se mnou bydlel ve starejch Vršovicích a pak se jako já nastěhoval sem. A s některýma sousedama se scházíme, hlavně teda moje žena, a chodíme spolu o sobotě na chvíli ven nebo do divadla choděj ženský a my spíš na ten hokej, že jo.*¹²⁶ Někteří více méně s nostalgií srovnávají své aktivity a kontakty se sousedy s dřívější dobou, kdy podle jejich výpovědí měli lidé v domě i v ulici k sobě blíž: *My jsme se znali všichni i v domě i v ulici. Taky jsme pořád byli všichni venku. Dveře do partají byly otevřený celý dny dokořán. My venku praly, děti tam běhaly, povídalo se a tak se pořád něco dělalo. To nebylo jako dneska, kdy se každěj zavře doma, aby měl klid. Taky se tolik nekradlo, taky nikdo nic neměl. Tak dneska by to na mě už taky nebylo, dneska už mám ráda taky soukromí. (...)* *Dneska se znám v domě jen s jednou paní a občas se tak jako navštívíme, ale jinak jsou ty lidi cizí. Tak kdo by se bavil se starou bábou, že jo.*¹²⁷ Pouze dva narátoři starší generace uvedli, že vztahy se sousedy jsou spíše neutrální povahy, kdy se spolu nestýkají, ale je-li potřeba, jsou ochotní a schopní se dohodnout.

Sousedské vztahy se ukázaly být důležité pro obě generace dotázaných. Obě skupiny se také shodují ve více méně pozitivním hodnocení těchto vztahů. Někteří zástupci mladší generace ovšem uvedli, že se sousedy vychází dobře, zároveň ale již nemají mezi nimi tolik přátel jako v době dětství. Dotazovaní z řady seniorů zmínili kromě pozitiv vysloveně přátelských vztahů také praktickou stránku věci, kdy si sousedé vzájemně napomáhají nebo se informují o dění v domě a podobně.

2) Proměny Vršovic a proměny vztahu obyvatel ke své čtvrti

¹²⁴ Srv. rozh. 7 (m, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, student).

¹²⁵ Srv. rozh. F (ž, 72 let, ve Vrš. žije 46 let, důch.)

¹²⁶ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.)

Proměny okolí bydliště a jejich reflexe obyvateli Vršovic

Mladší narátoři zaznamenali za víc jak 20 let svého života mnoho proměn, přičemž většina uvedla, že si všímají hlavně těch proměn, které se dějí v jejich blízkém okolí. Dotazovaní z mladší generace vesměs hodnotí změny své čtvrti na půl pozitivně a na půl negativně. Za kladné většinou považují upravení zeleně či zřízení dětského hřiště. Naopak negativně vnímají rušení parků a zarostlých prostranství a výstavbu některých účelových budov jakými jsou budova nákupního centra Eden nebo stadión Slavia. *Hodně mě mrzelo, že pokáceli stromy v parku před Edenem a vůbec celý ten park zrušili a udělali tam takovou tu sterilní zeleň obloženou mramorem. Taky mě mrzí v jakém stavu je teď Vršovické nádraží. Podepírá ho dřevěné lešení, aby se nezhroutilo a to je mi líto. Naopak mě potěšilo, že když jsem nedávno vlezla do staré spořitelny na Vršovickém náměstí, tak ta výzdoba uvnitř je ohromující a jsem ráda, že při přestavbě toho tolik zachovali, že jim to stálo za to. Taky Grébovku krásně opravili a je radost tam teď jít, přitom před pár lety bych tam nešla ani se sekerou za pasem.*¹²⁸

Změny, které se udály v místním prostředí za života narátorů, ovlivnily jejich vztah k tomuto místu. Často došlo i k přehodnocení postoje ke své čtvrti v souvislosti s věkem, respektive zráním jedince. Například jedna narátorka vidí příčinu ke změně v tom, že získala srovnání: *Tak když jsem byla malá, tak jsem to nijak nevnímala, prostě tu člověk byl a co mu zbývalo. Ale teď, když vím, jak bydlí mí kamarádi a podobně, tak se mi tu docela líbí a oceňuju třeba to, že do bazénu to mám 5 minut a na metro taky, takže tu jsem tak nějak vědomě spokojenější než dřív.*¹²⁹ Druhý narátor spatřuje rozdíl v tom, když se mu podařilo získat jakýsi odstup: *Dřív jsem i tady k tomu měl jiný vztah. Ale jak jsem začal mít větší potřebu jezdit do centra a jinde, tak se mi ty vzdálenosti hrozně zkrátily a já najednou viděl, že ty Vršovice jsou vážně kousíček od všeho dění a že je to fajn bejt pak zase rychle doma.. Ted' to chápu tak, že bych mohl bydlet někde líp, ale mohl bych někde bydlet i daleko hůř. Takže jsem tu teď docela spokojeněj.*¹³⁰ Naopak se přeměnil vztah jednomu narátorovi, který získal odstup a nadhled a přestal na Vršovících tolik lpět: *Dost dlouho jsem byl přesvědčený, že z Vršovic nikdy neodejdu, ale zas tolik to neovlivním, ale pokud budu moci, tak chci bejt ve Vršovících. Poslední dobou jsem schopen připustit, že bych to i změnil. Jsou čtvrtě, který mi taky připadají zajímavý, třeba Holešovice jsou teď zajímavý, nebo Vysočany nebo Karlín, tam by se mi asi taky mohlo líbit. Kdybych se musel tam*

---

¹²⁷ Srv. rozh. G (ž, 76 let, ve Vrš. žila 55 let, důch.).

¹²⁸ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

¹²⁹ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

*někam stěhovat, tak bych se prostě tak nevztekal jako třeba před 5 lety, kdy bych z toho byl hodně špatnej, tak teď bych to bral, že změna je život.*¹³¹ Jeden zástupce mladší generace, který chová k Vršovickým vřelý vztah, má pocit, že proměny v jeho okolí výrazně mění i jeho vztah ke čtvrti: *Čím víc novýho tam je, tím víc se mi to jako oddaluje a odcizuje.*¹³²

Ze starší generace většina dotazovaných v této souvislosti uvedla, že jejich vztah k Vršovickým prošel určitou změnou a někteří uvedli, že jejich vztah se sice nezměnil, ale změnil se jejich priority a cíle. U generace seniorů je patrné, že dokážou zaujmout větší odstup a nadhled ke svému životu v místě, kde bydleli a většina stále bydlí. Narátorka, která zde žije již 58 let, vypověděla: *Tak jistě, že se proměnil /vztah k tomuto místu/. Jako se mění význam míst a situací a vztahů. Každá životní etapa má své priority. Jestliže za mlada jsem měla ráda velkou společnost a každý den nějakou akci – kino nebo divadlo, kavárnu, tanec, schůzky s přáteli, sportovní či nějaký výlet, tak tohle už v mých 78 letech neplatí. Hodně přátel z okolí již zemřelo, jiní mají velké zdravotní potíže, někteří se odstěhovali atd. Dnes dávám přednost fungující městské dopravě, dobrému zásobování v blízkosti bydliště, dostupnosti lékařské péče a podobným praktickým věcem pro snesitelné stáří. Prostě беру ty věci v okolí jinak, než když mi bylo 20. To je jasné.*¹³³ Podobně střízlivě zhodnotil proměnu svého vztahu narátor žijící ve čtvrti celý život: *Je to tím vývojem člověka samotného, určitých etap věku a i historie Prahy. Člověk je tak nějak přirozeně věrnej tomu, co prožil v mládí, je věrnej tomu, co zná. Na druhou stranu člověk je i zvědavěj a já jsem byl rád, že se Vršovice modernizujou a že to bydlení je lepší pro lidi. Pak začala ta druhá etapa, nová rodina a úplně jiný život. Tady ten druhěj život už je zodpovědnější, to už člověk i vnímá životní prostředí, kde žije, kulturní prostředí, výchovný pro svoje děti a vystupujou tu jiný aspekty, než když se člověk staral jen o sebe. Jak se vyvíjí ta krajina nebo to prostředí za těch 50 nebo 60 let, tak člověk se nemění ale sžívá se s tím a v každým věku na něj ty proměny působí jinak. Vršovice byly stará čtvrť, ale to já nevnímá, protože jsem byl malej a nevadila mi spousta věcí, ale pak, když jsem měl mít svou rodinu, tak jsem chtěl do moderního a ty nároky najednou byly úplně jiný.*¹³⁴

Změny ve svém okolí vnímají všichni dotazovaní obyvatelé velice citlivě, zvláště ty, které se odehrávají v jejich bezprostřední blízkosti, nebo které byly nebo jsou pro ně nějak osobně důležité. Obecněji lze tvrdit, že zástupci seniorů jsou ke změnám o něco

---

¹³⁰ Srv. rozh. 7 (m, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, student).

¹³¹ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

¹³² Srv. rozh. 3 (m, 21 let, ve Vrš. žije 21 let, student).

¹³³ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.).

¹³⁴ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

méně kritičtí než mladší narátoři a také jejich požadavky na okolní prostředí jsou do jisté míry odlišné od požadavků mladé generace dotázaných. Současně obě skupiny dotázaných vesměs vypověděly, že se proměňuje v souvislosti s různými důvody a okolnostmi i osobní vztah k Vršovicím, jako k místu bydliště.

Pocit zodpovědnosti za místo svého bydliště

V otázkách míry zodpovědnosti za svou lokalitu vyplynuly z odpovědí mladší generace tyto skutečnosti: všichni dotázaní chodí ke komunálním volbám, ale pouze dva z osmi znají jméno svého starosty. Volby se také jeví v podání dotázaných v událost více společenskou než prokazující jejich angažovanost či skutečný zájem o dění na radnici. Na otázku „Zda by byli ochotní zasadit se nějak o změnu ve své lokalitě“ odpověděli všichni kladně, ale polovina z nich je k možným výsledkům takového úsilí skeptická: *Záleží, co by to bylo, jestli by mě to nějak moc oslovilo a jestli bych viděla vůbec nějakou šanci to změnit. Já jsem se takhle nikdy neangažovala. Mně přijde, že moc věcí člověk nezmůže. To by se člověk akorát rozčílil.*¹³⁵ Nicméně někteří narátoři uvedli, že se již o prosazení nějaké změny zasadili, a to ze své vlastní vůle. Mladší generace narátorů tedy ve většině pocituje jistou míru zodpovědnosti ke své lokalitě, ale jen někteří z nich tuto míru již nějak projevíli.

Téměř všichni zástupci generace seniorů chodí ke komunálním volbám a zajímají se o to, kdo je představitelem obce. Někteří se zajímají o veřejné dění: *Já to docela sleduju, chodím se dívat na ty nástěnky na městském úřadě a člověk se tam leccos dozví.*¹³⁶ Většina vyjádřila, že by se sami zasadili o nějakou změnu, zvláště ve věci, která by se týkala jejich života: *Když by se mě to bezprostředně týkalo, tak to bych asi řešila, ale jinak se o takové věci moc nezajímám.*¹³⁷ Z některých rozhovorů s narátory vyplynulo, že dotázaní jsou zvyklí řešit věci veřejné i že si umějí poradit, pokud jim na svém okolí záleží: *K volbám chodím a chodím často taky na městské úřad, protože jsem zjistil, že spousta věcí se líp vyřeší osobně než nějak jinak obšírně. Je to důležitý, ..., denně se na to prostředí dívám a tak mi vadí, když někdo dělá někde bordel nebo nedodržuje předpisy a podobný. Když je konkrétní stížnost nebo návrh, tak proč by si měl člověk nechat všechno líbit? A na úřad to máme kousek, takže mě to ani moc nezdrží.*¹³⁸ *Já jsem vyhlášená stěžovatelka. Dokonce jsem byla zaměstnavatelem navržena na poslankyni. Bezpartijní*

¹³⁵ Srv. rozh. 8 (ž, 26 let, ve Vrš. žije 24 let, studentka).

¹³⁶ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

¹³⁷ Srv. rozh. H (ž, 66 let, ve Vrš. žije 41 let, důch.).

samozřejmě. A po 2 funkční období, tj. 8let, jsem pracovala ve funkci poslankyně ONV 10.¹³⁹ Dotázaný, který žije ve Vršovicích celý svůj život, si myslí, že zájem o dění v okolí a sledování změn je povinností každého obyvatele, k čemuž může sloužit i místní tisk: *Všechno tady znám a všímám si, co je kde nového. Zajímá mě i to, co se děje vedle v ulici nejen už mě v domě. Člověk by měl mít přehled, co se děje v jeho čtvrti.*¹⁴⁰ Na proti tomu někteří dotázaní vypověděli, že se o veřejné dění i volby příliš nezajímají: *Nějak mě to nezajímá. Na nás tady dole stejně nikdy nic dobrého nečeká, takže ať se tam o to perou sami. Manžel ten chodil /k volbám/, ale já radši vždycky doma uvařila, to byla moje politika.*¹⁴¹ Jiná narátorka si myslí, že by se o místo svého bydliště měla více starat mladá generace obyvatel: *Tohle já bych už dneska neřešila, protože se mě to netýká. Já žiju v týchle čtvrti, ale jsem stará a tohle si musej zařídit mladý, jestli se jim něco nelíbí.*

Určitou míru zodpovědnosti k místu, kde žijí, ke své čtvrti, pocítují zástupci obou generací. Nicméně se zdá, že mladší narátoři svou účast neprojevují nijak výrazněji než účastí při komunálních volbách. V tomto ohledu jsou vesměs zástupci seniorů aktivnější, neboť se v některých případech sami snaží prosadit nějakou změnu nebo uplatnit svůj vliv na veřejné dění. Je zřetelné, že míra pocitu zodpovědnosti a zájem o veřejné dění v místě pobytu mají vliv na hloubku vztahu k tomuto místu a k jeho povaze, nicméně to není zřejmě ani jediný, ani ten rozhodující faktor.

3) Identifikace s Vršovicemi a reflexe domova

Patriotismus

Na otázku „Jestli se cítí jako patrioti Vršovic a jestli se identifikují s pojmem „Vršovičák““ odpověděli zástupci mladší generace ve většině kladně. Důvody pro to mají různé: *Jako Vršovičák určitě. Myslím, že tahle čtvrť má ještě nějakou osobitou tvář a lidi, co tu bydlí, něco dohromady váže.*¹⁴² *Já jsem patriot, určitě. Mám to tu rád, jsem tu spokojenej a nestydím se říkat, že jsem odtud.*¹⁴³ *Ano, to se cítím. Nevím, do jaké míry bude můj pobyt tady užitečný a přínosný pro Vršovice, ale já si tu připadám ve svém.*¹⁴⁴ Na druhou stranu někteří narátoři se s místem svého bydliště neidentifikují, nebo ne do té míry, aby sami sebe chtěli nazvat „Vršovičákem“: *Jako řeknu, že jsem z Vršovic, ale*

---

¹³⁸ Srv. rozh. C (m, 67 let, ve Vrš. žije 32 let, opravář elektro.).

¹³⁹ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.).

¹⁴⁰ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.).

¹⁴¹ Srv. rozh. G (ž, 76 let, ve Vrš. žila 55 let, důch.).

¹⁴² Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

¹⁴³ Srv. rozh. 7 (m, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, student).

¹⁴⁴ Srv. rozh. 5 (ž, 23 let, ve Vrš. žije 14 let, studentka).

nemyslím si, že je nějaký rozdíl, kdybych řekla ze Strašnic. Nijak to neprožívám. Prostě tady bydlím, vím, kde je to na mapě, vím, co tu najdu a kde, ale víc asi mi to neříká.¹⁴⁵ Vyloženě říct, že jsem Vršovičák, to nevím. Ale takhle, když se o tom bavíme s kamarádama, tak říkám – jo, tam jsem vyrostla, tam to znám. Mluví se mi o tom dobře a jsem ráda, že to tam znám. Mám to tam ráda. Ale tím to pro mě asi končí.¹⁴⁶ Jeden narátor vyslovil domněnku, že kdyby se ze čtvrti odstěhoval, zřejmě by se jeho identifikace s prostředím přenesla na nové místo: *Byl jsem jako víc zahleděnej do těch Vršovic, přikládal jsem tomu větší důležitost. Na druhou stranu jsem teďka zase podnikavější, ale když bych bydlel v Holešovicích, tak bych chtěl dělat zase masopust tam, aby se tam něco dělo.*¹⁴⁷ Zdá se tedy, že pro některé dotázané obyvatele je identifikace s místem bydliště odvislá na bezprostředním zdejším pobytu.

Na otázku ohledně patriotismu a pocitu „být Vršovičákem“ poskytli narátoři z generace seniorů rozdílné odpovědi. Část z nich se s místem neidentifikuje, ačkoliv tu žijí dlouhou dobu a mají tu mnoho vzpomínek, neboť tu, jak sami reflektují, nemají svůj původ. Přišli do Vršovic v dospělém věku a nestrávili tu tudíž své dětství: *Já si jako patriot Vršovic nepřipadám, protože mé kořeny jsou jinde, já se narodil na Žižkově, ale nežil jsem tam dlouho a většinu života jsem pak už žil na Pankráci.*¹⁴⁸ *Já se jako patriot Vršovic necítím, ačkoliv jsem tu žila takovou dobu. Nejsou zde mé kořeny.*¹⁴⁹ Jiná narátorka vyjádřila, že za Vršovičáka by se označila, protože zde žije dlouhou dobu, ale za patriota ne, neboť si patriotismus spojuje s osobní angažovaností a zasazením se o kvalitu určitého místa: *Vršovičák jsem, protože tu bydlím léta, ale že jsem patriot bych o sobě rozhodně netvrdila. Já jsem se starala vždycky spíš o své, o rodinu a o svou práci. Takže o to, co se tu dělo nebo děje, jsem se nikdy nestarala.*¹⁵⁰ Na druhou stranu někteří vypověděli, že ačkoliv nepochází z Vršovic, nyní se s tímto místem identifikují: *Ano, jsem Vršovičák. Narodila jsem a strávila mládí v Plzni, ale tady jsem žila opravdový život se svým mužem a dcerou. Tady jsme byli šťastní.*¹⁵¹ Dotázaný, který prožil ve čtvrti celý život, se přirozeně s tímto místem identifikuje, z čehož pramení i jeho zájem o něj a jeho vztah k němu: *Patriot jsem. To jo. Když je někde v tisku nebo v televizi něco o Vršovicích, tak se o to zajímám.*

---

¹⁴⁵ Srv. rozh. 8 (ž, 26 let, ve Vrš. žije 24 let, studentka).

¹⁴⁶ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr.sestra).

¹⁴⁷ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

¹⁴⁸ Srv. rozh. C (m, 67 let, ve Vrš. žije 32 let, opravář elektro.)

¹⁴⁹ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.).

¹⁵⁰ Srv. rozh. H (ž, 66 let, ve Vrš. žije 41 let, důch.).

¹⁵¹ Srv. rozh. E (ž, 76 let, ve Vrš. žije 48 let, důch.).

Jsem Vršovák. To je prostě fakt. Mám ty Vršovice rád a vždycky, když je něco nového, tak si říkám, to je fajn a sleduju ten vývoj.

V souhrnu mladší generace dotázaných se vesměs identifikuje s pojmem „Vršovičáka“ a cítí se být patriotem. Důvody pro to mají většinou takové, že „se tu cítí v svém“, „mají to tu rádi“ a „nestydí se říkat, kde bydlí“. Někteří tyto pocity odůvodnili strávenou dobou dětství a hezkými vzpomínkami. Několik narátorů ovšem vypovědělo, že nemají potřebu se s místem nějak ztotožňovat a necítí se být obyvateli žádné čtvrtě, protože ačkoliv to tam znají a mají to svým způsobem rádi, velkou důležitost to pro ně nemá. Přibližně polovina narátorů starší generace si spojuje patriotismus s místem svého původu, který ve Vršovicích nemají, tudíž se s tímto místem neztotožňují, respektive neoznačili sami sebe za „Vršovičáky“. Otázka kořenů a stráveného dětství je pro ně významnější než léta strávená na jednom místě a zážitky s tímto místem spojené. S tímto názorem souhlasil i narátor, který se ve čtvrti narodil, a tudíž se s ní i identifikuje. Naproti tomu jedna narátorka, která z Vršovic nepochází, považuje svou etapu života zde strávenou za tak podstatnou, že přijala toto místo za své a přikládá mu větší význam než místu svého dětství, neboť zde „byla šťastná“.

Podstata domova

Na otázku „Co je pro vás důležité, abyste se někde cítili doma?“ odpovídali dotázaní z mladší generace rozdílně. Nejčastěji ale zmiňovali klid, bezpečí a čistotu v okolí bydliště, dále pak také dostupnost lokality městskou hromadnou dopravou a občanskou vybavenost. Dalším důležitým kritériem pro některé mladé narátory jsou lidé v sousedství a přátelé v okolí. Pro mladé dotázané mají svou důležitost také možnosti trávení volného času: *Pro mě jsou to nejpodstatnější lidi, hlavně lidi. Pak taky mít možnost tam někam jít. Jít sportovat, jít se projít do zeleného. Nevidět kolem sebe špínu a odpadky, mít čistý ulice.*¹⁵² Několik narátorů se pokusilo vyjádřit i méně konkrétní charakteristiku, kterou by se měl domov vyznačovat: *Pro mě je důležitý to nějaký charisma toho místa, musí to mít nějakýho ducha to prostředí.*¹⁵³ *Aby to člověk vzal to místo za své a cítil se s ním nějak propojený.*¹⁵⁴ Zástupci mladší generace reflektují svůj pocit domova podle zcela konkrétních potřeb a nároků jakými jsou například obchody v místě bydliště či dobří sousedé, zároveň dodávají, že jejich pocit domova záleží také na samotném bytě, rodině a

¹⁵² Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

¹⁵³ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

¹⁵⁴ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

lidech, se kterými přichází denně do kontaktu, a v neposlední řadě je pro ně podstatný pocit bezpečí, dobrá znalost místa a někteří dodávají, že velkou váhu má pro ně těžko definovatelný pocit navázanosti k místu: *Takový to srdeční to musí být, jako nějak, že si řeknu jo, tady se mi líbí, tady jsou hezký domy třeba. Že je tam nějaký kouzlo, co mě vezme.*¹⁵⁵

Narátoři generace seniorů v daleko větší míře kladou důraz na rodinu, přátele, sousedy a lidi v okolí svého bydliště, kteří pro ně představují podstatu domova: *Moje rodina, to je domov. Byt je jen skořápka, místo, kde může nebo nemusí být člověk sám. Ale domov to je pro mě být s lidmi, které mám ráda.*¹⁵⁶ Pocit domova podle dotázaných také pomáhá utvářet doba zde strávená, vzpomínky na chvíle s milovanými lidmi a také okolní společnost známých a sousedů, se kterými se člověk dostává do kontaktu. Někteří nicméně považují za stěžejní svůj byt a pocit soukromí a jakési intimity prostředí: *Myslím, že nejen pro mne začíná domov dveřmi od bytu. Žijí tam se mnou vzpomínky na celý život, téměř 60 let!*¹⁵⁷ Většina dotázaných uvedla, že domov pro ně představuje určitá kombinace mnoha různých faktorů: *Pro mě je důležitý, že mám ženu, se kterou jsem rád, že máme kde bydlet a že to bydlení je klidný, že se sousedama vycházíme dobře, že máme kde nakoupit. Taký jsem rád, že tam znám pár lidí v tý hospodě, že i když je žena někde sama pryč, tak já se s nima sejdu a nepřipadám si opuštěnej. Víc člověk nepotřebuje.*¹⁵⁸

Obě generace dotázaných reflektují v podstatě stejné faktory, které podle nich dělají domov domovem. Nicméně přece jen můžeme tvrdit, že mladší dotázaní poukazují kromě rodiny a blízkých lidí také na praktické aspekty života v místě, jakými jsou například bezpečnost, dobré spojení či klid. Zároveň se někteří mladší nárátoři pokusili vyjádřit svůj vnitřní pocit, který dělá domov domovem, který přesahuje všechny ostatní aspekty a který lze vyjádřit jako pocit napojení na místo, sounáležitosti s ním či prosté sympatie k němu. Dotázaní z generace prarodičů se v souhrnu více zaměřují na aspekt rodiny a blízkých osob, který má pro většinu z nich stěžejní důležitost pro pocit domova. Také v daleko větší míře přikládají význam pocitům známosti prostředí, společnosti známých lidí a v neposlední řadě také vzpomínkám na strávené chvíle se svými nejbližšími za celý prožitý čas v místě.

---

¹⁵⁵ Srv. rozh. 2 (m, 29 let, ve Vrš. žije 19 let, pedagog).

¹⁵⁶ Srv. rozh. H (ž, 66 let, ve Vrš. žije 41 let, duch.).

¹⁵⁷ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, duch.).

Vršovice jako domov a budoucnost

Ve spojitosti s aspekty, které uvedli v souvislosti s tím, co činí domov domovem, a spolu s vlastními pocity se většina dotázaných mladší generace vyjádřila v tom smyslu, že se cítí ve Vršovických doma a že je to pro ně samozřejmé. Nicméně tato skutečnost v sobě nezahrnuje individuální faktory ovlivňující dotázané. Narátoři vesměs přisuzují důvody své náklonnosti k místu strávenému dětství a tím, „že to tam dobře znají“ a že jsou zde „zvyklí“: *Jiný domov jsem nepoznala a až se třeba postěhuju jinam, tak stejně ten čas, kterej jsem tu strávila, to dětství, to tu zůstane. Ve všech těch parcích, na každým rohu mám nějakou vzpomínku a když se sem pak budu vracet, tak to všechno ráda zase uvidím.¹⁵⁹ Je to pro mě domov, určitě. Spíš teda u rodičů, protože tam jsem strávila o moc víc času. Dělá to asi ta doba, ten zvyk, že to tam беру za svý.¹⁶⁰*

Někteří uvádí, že se v místě cítili doma dříve, ale v současné době již ne, neboť se jejich situace změnila a oni se domnívají, že zřejmě budou mít svůj domov i jinde: *Myslím, že to pro jistou dobu domov byl. Ale pak už to nebylo takový, když člověk ví, že půjde pryč, tak si nějak asi podvědomě, vnitřně, nic s tím místem nedomlouvá.¹⁶¹* To ovšem není případ narátorky, která si v místě pořídila vlastní byt a tento fakt ovlivňuje její pocity ke čtvrti, neboť neřeší problém „provizoria“ svého bydliště jako většina ostatních mladých dotázaných, kteří se ještě tzv. neusadili: *Mám k tomu /cítit se tu doma/ spoustu důvodů, mám tu byt, svá místa, která mám ráda, vím, kam jít nakoupit, kde zahrnout a nezabloudit, mám tu vzpomínky na své vztahy.¹⁶²*

Někteří mají obavy z budoucnosti, z vývoje k jakému podle nich v lokalitě dojde, a to je naplňuje nejistotou, neboť nevědí, jestli by tu pak chtěli zůstat bydlet. Pocit dočasného domova je u některých dotázaných zcela jasně zřetelný: *To záleží, co kde pak seženeme.¹⁶³* Většina dotázaných mladé generace si zkrátka není jistá, kde bude v budoucnosti bydlet, neboť neví, co jim budoucnost přinese, ale někteří o možnosti zde zůstat přinejmenším uvažují: *Jsem tu spokojenej. Nechtělo by se mi někam se stěhovat. Tady už to znám a někam do paneláku bych nešel ani ve snu.¹⁶⁴ Tak jistě, že bych chtěl zůstat. Já jsem Vršovičák.¹⁶⁵* Přesto i tito narátoři jsou v nárocích na své budoucí bydlení nároční a některé skutečnosti ve čtvrti se jim natolik nelíbí, že uvažují o lepší lokalitě:

---

¹⁵⁸ Srv. rozh. C (m, 67 let, ve Vrš. žije 32 let, opravář elektro.).

¹⁵⁹ Srv. rozh. 6 (ž, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, studentka).

¹⁶⁰ Srv. rozh. 8 (ž, 26 let, ve Vrš. žije 24 let, studentka).

¹⁶¹ Srv. rozh. 4 (ž, 24 let, ve Vrš. žila 22 let, zdr. sestra).

¹⁶² Srv. rozh. 5 (ž, 23 let, ve Vrš. žije 14 let, studentka).

¹⁶³ Srv. rozh. 8 (ž, 26 let, ve Vrš. žije 24 let, studentka).

¹⁶⁴ Srv. rozh. 7 (m, 25 let, ve Vrš. žije 25 let, student).

*Není tu skoro žádnéj park,..., a problém tu začíná být někde s tím parkováním.*¹⁶⁶ Můžeme tedy vyslovit předpoklad, že ačkoliv se většina mladých dotázaných ve čtvrti cítila nebo cítí doma, přesto to neovlivňuje rozhodujícím způsobem jejich úmysl zde zůstat nebo v budoucnu odejít.

Narátoři z řady starší generace se vesměs cítí v místě svého bydliště doma. Pro některé byl tento fakt tak jednoduše zřejmý, že se jim otázka připadala zvláštní či dokonce zbytečná: *Jistě. Jsem tu doma. Vyrostla jsem na Vinohradech, ale tady jsem byla celý ty léta, tady jsem žila s mužem a s dětma, tady to znám a je mi to tu blízky, i když se tu nijak sama neangážuju o veřejné blaho.*¹⁶⁷ Jedna narátorka zcela nepotvrdila, že jsou pro ni Vršovice domovem: *Vršovice jsou pro mne místem, kde žiji a kde jsme žili a vychovávali naše děti a kde naše děti vyrůstaly, ale nevztahovala bych slovo domov pro náš byt nebo tuhle čtvrť. Ano, podařilo se nám tu vytvořit si dobrý domov, tady ve Vršovících, tak bych to řekla.*¹⁶⁸ Zdá se, že tato její formulace pro ni byla velice důležitá. Ještě překvapivější závěr učinila narátorka, která by podle mých předpokladů naplňovala představu o dokonalém sžití s místem svého pobytu, neboť tato dotázaná má hluboké znalosti o historii místa, zajímá se o společenský život i kulturu v místě bydliště a velmi se angažuje ve veřejném životě obce, přesto pro ni tato čtvrť není domovem: *Vršovice ani Praha pro mě nebude nikdy domovem. Můj domov je doma – v Podkrkonoší. Pražský domov je ohraničen bytem, který je stále zařízen jak před léty. Žijí tam se mnou vzpomínky na celý život, téměř 60 let! Ulice okolo, pošta, lékař, kostel – to je pro mne bydliště, na které jsem si zvykla a mám je proto svým způsobem ráda, ale „domov“ to není.*¹⁶⁹ Kořeny mají pro ni větší váhu než strávená léta v místě, kde nevyrostla. Naopak jiní z dotázaných se tu doma cítí, ačkoliv pochází odjinud: *Ano, byl pro mne domov náš byt, ale i celé okolí. Protože tady na tom malém území Vršovic jsem strávila většinu svého života. Mám to tu ráda, všichni to tu máme rádi, protože je to tu „naše“.*¹⁷⁰ Jako faktor, který zdá se ovlivnil dotázané nejvíce, je dlouhá doba strávená v místě a blízcí lidé, se kterými je pojí či pojily společné zážitky.

Otázka „Jestli zde zůstanou bydlet?“ byla pro starší generaci dotázaných téměř bezpředmětná. Všichni vlastně ani nepočítají s možností, že by se někam stěhovali: *My jsme nikdy neuvažovali se odsud odstěhovat. Já jsem tu byl vždycky rád.*¹⁷¹ Tento aspekt

---

¹⁶⁵ Srv. rozh. 1 (m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

¹⁶⁶ Srv. rozh. 1 (m, 23 let, ve Vrš. žije 23 let, student).

¹⁶⁷ Srv. rozh. F (ž, 72 let, ve Vrš. žije 46 let, důch.)

¹⁶⁸ Srv. rozh. H (ž, 66 let, ve Vrš. žije 41 let, důch.)

¹⁶⁹ Srv. rozh. D (ž, 78 let, ve Vrš. žije 58 let, důch.)

¹⁷⁰ Srv. rozh. E (ž, 76 let, ve Vrš. žije 48 let, důch.)

¹⁷¹ Srv. rozh. A (m, 80 let, ve Vrš. žije 80 let, důch.)

tedy neměl pro starší generaci žádnou důležitost, snad jen pr jednu narátorku, která byla donucena se ze čtvrti odstěhovat a na novém místě si nezvykla: *Tady, kde jsem, tady mám své věci, ale doma tu nejsem a nikdy nebudu, to už spíš jsem byla ve Vršovicích, ale tady ne.*¹⁷²

VII. Závěr

Podle předpokladů etnologů Pargače a Tomanla je vázanost k žitému prostoru dána lokálním společenstvím, kulturní a sociální dimenzí aktivit obyvatel určité lokality. Do tohoto ale zasahuje široká škála faktorů, které s různou silou tuto vázanost k prostoru ovlivňují. Snažila jsem se tyto faktory působící na vztah a jeho povahu k místu žití zachytit a předložit 16 obyvatelům ze dvou generací pražských Vršovic k posouzení, aby sami mohli reflektovat své pouto k místu, kde žijí nebo žili větší část svého života.

Na základě mého výzkumu, respektive analýzy výpovědí skupiny obyvatel dvou generací v pražských Vršovicích, jsem dospěla k následujícím závěrům:

- 1) Většina dotazovaných má k Vršovicím pěkný, pozitivní vztah. Generace vnuků a vnuček odůvodňovala většinou tuto skutečnost stráveným časem dětství ve čtvrti a hezkými vzpomínkami. U generace prarodičů jsou příčinami pozitivního vztahu ke svému bydlišti spokojenost s bydlením jako takovým, s prostředím a také jejich vztah výrazně ovlivnila dlouhá doba pobytu v místě.
- 2) Generace prarodičů má širší povědomí o historii čtvrti a jejich pamětihodnostech, ale někteří zástupci se vyjádřili v tom smyslu, že to pro jejich vztah k místu není tolik důležité. Informovanost a zájem generace vnuků a vnuček o historii obce a její památky je spíše povrchní, nicméně to nijak neumenšuje hrdost, se kterou někteří dotazovaní o své čtvrti hovořili.
- 3) Ke změnám, ke kterým ve čtvrti dochází, byla zřetelně kritičtější mladší generace, která je i v souhrnu vnímá citlivěji a nějak se k

---

¹⁷² Srv. rozh. G (ž, 76 let, ve Vrš. žila 55 let, duch.)

nim osobně vymezuje. Naproti tomu někteří zástupci generace prarodičů změny vítají a snaží se je vnímat pozitivně. Obě generace se v jádru shodly na tom, že jejich vztah k Vršovicím se během jejich života proměnil, čehož příčinou jsou většinou změny v osobním životě obyvatel nebo proměna doby.

4) Společenský a kulturní život prožívá ve čtvrti spíše starší generace dotázaných, která zde vyhledává možnosti trávení volného času. Oproti tomu mladší generace narátorů se až na výjimky neorientuje na lokální zdroje zábavy.

5) Většina zástupců starší generace se cítí ve Vršovicích doma, protože tu žijí dlouhou dobu, znají to zde dobře a nechtěli by se jinam stěhovat. Nicméně někteří narátoři sami Vršovice jako svůj domov nereflektují, ačkoliv by se z jejich odpovědí dalo usuzovat na opak. Mladší generace je v tomto ohledu se svými závěry váhavější, neboť mnoho dotazovaných neví, jaká bude jejich situace v budoucnosti, ale vesměs by se nebránili tomu, aby zde v budoucnu zůstali bydlet. Dnes chápou své bydliště lokalizované do Vršovic jako domov, ale až na výjimky nepočítají s tím, že to tak bude i v budoucnosti. Nicméně kladné pocity k této čtvrti si ponесou i nadále.

Zůstává otázkou, jak se bude vztah obyvatel Vršovic k místu svého žití vyvíjet v budoucnosti. Čtvrť je součástí většího celku Prahy 10 a je správně není vnímána jako samostatná část. Nicméně zde působí dvě „síly“ na povědomí místních obyvatel. První silou „shora“ je snaha Městské části o posílení pocitu zodpovědnosti za okolí svého bydliště pořádáním projektů jakým Společně měníme prostranství Prahy 10, při kterém má každý obyvatel možnost rozhodovat a přednést svůj názor stran místa, kde žije. Druhou silou „zdola“ je pořádání místních společenských a kulturních aktivit vycházející zcela z dobrovolnosti a zájmu místních obyvatel. Možná, že i toto je jedna z cest, jak znovu probudit pocit příslušnosti k místu, kde žijeme, když člověk bude mít možnost sdílet své pocity a bude o tomto sdílení vědět, jako se to stalo o únorovém Vršovickém masopustu, při kterém jedna účastnice průvodu řekla: *„Je to zvláštní, ale dneska si poprvé v životě připadám jako Vršovičák a poprvé se cítím na to pyšná.“*¹⁷³

Prameny a literatura

- Augusta, P.: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997.
- Bauman, Zygmunt: *Individualizovaná společnost*, Praha 2004.
- Broncová, D. a kol.: *Praha 10 křížem krážem*, Praha 2006.
- Černíková-Drobná, J.: Medailonky a vzpomínky. In: *Kniha o Praze 10*, Praha 1997, s. 113.
- Hájek z Libočan, V.: *Kronika česká: výbor historického čtení*, Praha 1981.
- Chenail, R.J.: Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě. In: *Biograf*, č. 15-16, 1998, s. 29-37.
- Moravcová, M.: Měšťanské a dělnické slavnosti. In: *Documenta Pragensia XII*, Praha 1995, s.215-216.
- Pargač, J.: Lidové slavnosti jako faktor etnické, regionální a lokální identity a integrity. In: *Kulturní symboly a etnické vědomí*, Praha 1995, s. 58-60.
- Pargač, J.; Tomandl, M.: Žitý prostor a jeho subjektivizace u nositelů lokálního a regionálního vědomí. In: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 3*, *Studia Ethnographica X*, s. 57-70.
- Pešek, J.: Slavnost jako Pražské slavnosti a velké výstavy. In: *Documenta Pragensia XII, Praha 1995*.
- Perks, R.; Thomson, A.: *Oral History Reader*, Londýn 1998.
- Polák, M.: *Praha a železnice*, Praha 2005.
- Scheufler, P.: *Praha 1848-1914: hledání ztraceného města*, Praha 2004.
- Schütz, F.: Narativní interview ve studiích interakčního pole. In: *Biograf – časopis pro biografickou a reflexivní sociologii*, č. 20, 1999, s. 34.
- Silverman, D.: *Ako robiť kvalitatívny výskum*, Bratislava 2005.
- Strauss, A., Corbinová, J.: *Základy kvalitativního výzkumu*, Boskovice 1999.
- Šancová, R.: *Vztah obyvatel pražské městské části Újezda nad Lesy k žitému prostoru*, bak. práce, Praha 2005.
- Tomandl, M.: Incolát - symbol lokální příslušnosti. In: *Kulturní symboly a etnické vědomí*, Praha 1995, s. 73.
- Vaněk, M.: *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.
- Zich, F.: *Úvod do sociologického výzkumu*, Praha 2004.

Ostatní zdroje

Almanach okresu Praha XIII, Praha 1934.

Praha 10 (tisk). 2002, roč. 2002, č. 17.

Orientační plán hl. m. Prahy s okolím, Praha 1938. Měřítko 1:5000.

Pražské obvody – Rozvoj a současnost, sest. útvar informací a dokumentace Pražské informační služby na počest XVI. sjezdu KSČ a voleb do zastupitelských orgánů pro vnitřní potřebu, Praha 1981.

Sčítání lidu, domů a bytů v Praze ze dne 1.12. 1930, Praha 1935.

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Praha 10, Hl. m. Praha, Praha 2003.

Příloha 1 - občanská sdružení a spolky sídlící a pracující na území Vršovic či v blízkém okolí

kulturní:

Oldstars o.s. – Divadelní ateliér

pro děti a mládež:

Česká tábornická unie - Sdružení táborníků se zabývá prací s dětmi a mládeží, výpravami za

dobrodružstvím po celý rok. Provoz tábornické školy.

Dětské studio Vršovice - Hudební, výtvarné, keramické, taneční a pohybové ateliéry pro děti

a mládež.

Junák – svaz skautů a skautek ČR - Mezinárodní výchovné hnutí pro mládež a děti od 6 let

organizuje schůzky, výpravy, akce a tábory.

Občanské sdružení Skutečnost - Občanské sdružení Skutečnost je nezisková organizace podporující umění, mezikulturní výměnu a kulturně zaměřené sociální projekty.

Turistická společnost Zelený jelen - Pořádání turistických akcí, schůzek a seminářů.

ekologická:

Přátelé Botiče o.s. - Sdružení pro podporu přírody a ekologické stability.

Společnost pro trvale udržitelný život - Zkoumání a vytváření předpokladů trvale udržitelného způsobu života.

poskytující poradenství, radu nebo pomoc:

Dobrý skutek o.s. - Zprostředkování finančních darů na vybraný charitativní účel výměnou

za předmět od slavné osobnosti ze sportu, kultury i politiky.

Helpni-mi o.s. – Centrum pro rozvoj rodiny a zdravého životního stylu.

Působení v oblasti protidrogové prevence pro děti od 12 do 18 let.

Vhled – Centrum Sámovka - Sdružení poskytující psychosociální podporu, vzdělávací a materiální pomoc sociálně ohroženým dětem vyrůstajícím mimo vlastní rodinu.

sportovní:

SK Slavia Praha

TJ Bohemians Praha

Tělocvičná jednota Sokol Vršovice - Nabídka sportovního a kulturního programu pro děti od

2 let pod vedením školených instruktorů.

Příloha 2 – pozvánka na Vršovický masopust

Vršovický MASOPUST

sobota 2. února 2008

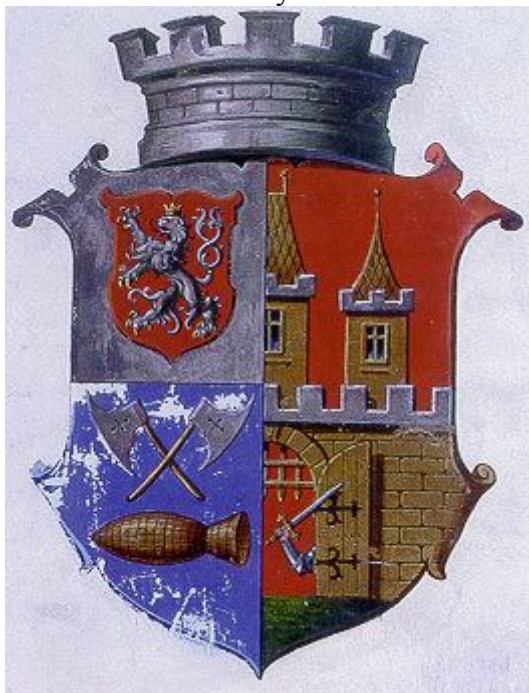
13.30 sraz maškar u kostela sv. Mikuláše
na Vršovickém náměstí & 14.00 začátek průvodu

Celé odpoledne grilovačka před hospodou Na konci světa v Charkovské ul. před vstupem do Grébovky. Večerní tancovačka pro dospělé v klubu Skutečnost, kapela Sketa for.

Zveme všechny děti z Vršovic a jejich rodiče! Masky na sebe! Bubínky, řebtačky, písňáky s sebou!

Příloha 3 – historický znak Vršovic

Příloha 4 – mapy

Mapa území Vršovic z roku 1938

Současná mapa území Vršovic – červeně ohraničené dnešní území a žlutě území původní obce Vršovice v době před připojením k Velké Praze v roce 1922

Příloha 5 – fotografie Vršovic

Foto č. 1: Kamenný reliéf s názvem „Sv. Mikuláš s dětmi“ nad vchodem do kostela sv. Mikuláše

Foto č. 2: Kostel sv. Václava

Foto č. 3: Panorama Vršovic z vrchu Bohdalce od jihu

Foto č. 4: Palác Kodaňská v kontrastu se starší zástavbou Vršovic

Foto č. 5: Dům ve Smolenské ulici

Příloha 6 – Fotografie z Vršovického masopustu, který se konal v únoru 2008 z iniciativy místních obyvatel a za podpory města

Příloha 7 - Rozhovory

Seznam otázek

dle vymezených oblastí dotazování

I. Jak oni sami reflektují svůj vztah k Vršovicím?/ Jaký k nim mají vztah, zejména v kontextu s kulturními a společenskými aktivitami?

1. Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?
2. Jak dlouho žijete ve Vršovicích/Jak dlouhou dobu jste tu žil/a?
3. Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?
4. Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo?
5. Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval/a, aby se přišel podívat?
Myslíte si, že je tu něco specifického? (po architektonické stránce, estetické, nějaká zvláštnost nebo zajímavost, nějaké prvenství)
6. Víte, jak vypadá znak Vršovic?
7. Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Zajímal/a jste se o historii Vršovic někdy?
Neslyšel/a jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?
8. Viděl/a jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic? Poznal/a jste, z které části jsou?
9. Žil/a jste i v jiné části Prahy? Pokud ano, můžete to srovnat? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byl/a spokojenější a proč?
10. Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?
11. Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?
12. Nachází se tu něco, nebo je tu něco, co má význam pro celou Prahu, čím přispívá k celku města?
13. K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? Proč?
14. Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Společenský a kulturní život

15. Jak trávíte svůj volný čas?
16. Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají? Účastnil/a jste se nějaké nebo jste se k nějaké nachomýtl/a? Pokud ano, o jakou akci šlo? Co si o ní myslíte?
17. Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnil/a?
18. Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

(knihovna, kino, divadlo, klub, hřiště, galerie apod.)

19. Jakým způsobem se dovídáte o nějakých akcích nebo událostech?
20. Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?
21. Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny? Chodíte tam posedět? Jak často asi?
22. Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?
23. Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?
24. Vycházíte se svými sousedy dobře? Navštěvujete se s nimi? Požádal/a byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

II. Změny v okolí/ Změny ve vztahu k místu

1. Vnímáte nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?
2. Jak změny vnímáte? Které změny vnímáte pozitivně a které negativně?
3. Je něco, co vás tu potěšilo, třeba nedávno, nebo naopak, co vás zamrzelo?
4. Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Připadá vám, že naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?
5. Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?
6. Měl/a jste v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?
7. Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?
8. Je něco, co vám tu chybí, co byste tu rád/a měl/a?
9. Změnil/a byste tu něco? Jaká zde vidíte negativa?
10. Co považujete za největší přednosti žití tady?
11. Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Pokud ano, tak jak?
12. Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?
13. Chtěl/a jste a snažil/a jste se tu někdy něco změnit? (aktivně – např. napsat článek do novin, stěžovat si na úřadě, ...)
14. Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil/a? (podepsat petici, zúčastnit se

shromáždění, demonstrovat před městským úřadem, napsat článek do novin, atp.)

III. Vršovice jako domov?/ Pocit sounáležitosti s tímto místem

1. Co si představujete pod slovem patriot?
2. Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/Proč ne?
3. Jaký je prvotní důvod, proč zde žijete/proč jste zde žil/a? (bydlení u rodičů, prázdný byt apod.)
4. Je pro vás příjemné zde bydlet? Proč?
5. Jaké jsou vaše předpoklady či podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil/a doma? Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byl/a spokojen/a?
6. Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/Proč ne?
7. Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Pokud ano, tak jakým způsobem?
8. Cítil/a jste se někdy pyšný/á na své bydliště?
9. Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet? Uvažujete, že se odstěhujete jinam?

Rozhovor 1

Muž, 23 let, ve Vršovicích žije celý život, student

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Tak je to můj domov. Je to takový poklidný okolí středu Prahy. To jsou pro mě Vršovice. Že to není Jižňák, že to není sídliště.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak třeba nějaký Žižkovák by Vršovicema pohrdal a zase Vršovičák by se mu mohl smát, že Žižkov je hnusná dělnická čtvrť. Ne, tak asi by si řekl, že je to podobný jako Vinohrady, ale neunesou v sobě takový to snobství nebo drahotu, která se s těma Vinohradama nese.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Já jsem se tu narodil, tedy ve Vinohradské nemocnici, kde se vlastně narodili skoro všichni Vršovičáci. Nicméně bydlím vlastně v novější části Vršovic. Není to panelák, ten můj dům, je to cihlový barák z 47. roku. Víím to přesně, protože jsme se vždycky museli odlišovat od té novostavby, která potom vyrostla na tu stranu do Strašnic.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval, aby se přišel podívat? Myslíte si, že je tu něco zajímavého?

Tak docela specifický je ten kostel na Čechově náměstí. Já si myslím, že je to od Gočára. Ale je dost ošklivej teda. Byl jsem tam jednou na Půlnoční a ten kostel je zvenku funkcionalistické a vevnitř vůbec nic není. Okna jsou pěkný, vitrážový, to jo. Ale po pamětihodnostech bych tu asi moc nechodil.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

Ale co mám rád a co je nádherný, v té novější části Vršovic jsou vysázený sakury a ony vždycky v květnu kvetou. Je to teda všude i na zemi, ale je to nádherný. Ani nemusíme na jaře chodit na Petřín.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímal jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšel jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Někde jsem četl, že ještě dřív než se někdy ve 20. letech připojily Vršovice k Praze, tak už tam jezdila tramvaj. Protože kamarád, co bydlí tady ve Strašnicích, tak říkal, že když se stavěl ten jejich barák, a ten je taky někdy ze 30., 40. let, tak že tady všude byly pole. Moje babička, když se do Vršovic přistěhovala, tak stadion už tam byl, proto ho vlastně zbourali, protože byl z 1. republiky, tudíž naprosto nevyhovující. Ten komplex těch pozemků, kde je dnes Slavie a spousta dalších hřišť, tak to byly kdysi bažiny, bažinatý mokřady. Dodneška je tam taky hodně komárů. A oni to vysušili a udělali z toho ten sportovní areál.

Viděl jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic, jak to tu vypadalo dřív?

Viděl jsem, že když tam ještě nebyl pořádně stadión, protože ona kdysi Slavie hrála na Letný, stejně jako Sparta, a Slavie tu vyrostla až v 50., 60. letech, to jsem viděl, že tam nebylo nic. Pak jsem viděl jednu fotku, jak vypadalo Vršovický náměstí v roce asi 1920. Když to ještě nebyla Praha dokonce. Už tam jezdila tramvaj, ale vlastně to náměstí vypadalo víceméně úplně stejně jako dneska, jenom tam nebyl jeden ten rohovej barák a ty malý krámky.

Které obchody a služby ve svém okolí využíváte?

Tak to je jasný, že ten obchodák, co tam máme, to Tesco. Pak do Kuny, do samošky. Ty obchody, co tu bejvaly kdysi, tak se zrušily. Tak ono je to logický, těch lidí tu nepřibývá.

Kolik času trávíte tady ve čtvrti během dne? Změnilo se to nějak během doby?

Já už tu přes den vlastně skoro nejsem. Jako malej jsem tu trávil drtivou většinu všeho času svého. Teď mám samozřejmě jinde práci a školu taky. Tady spíš přespávám. My jsme zjistili, že se z toho tady stává asi lukrativní čtvrť, protože u nás v baráku je teď hodně nových lidí. Koupili tu byty, vůbec je neznám. Zase nám zvedli nájem a nechtěj nám to prodat.

Znáte se s lidmi z domu, se sousedy? Bavíte se spolu?

Znám je tak od vidění. Některý znám jménem, ale to jenom pár. Znám ty, který měly třeba holky ve stejném věku, jako jsem byl já. Ale ty už tam moc často taky nebejvaj. V baráku bydlí spolužák ještě ze základky, ale moc se spolu nebavíme. Ono jako dřív to bylo takový nepříjemný tady. Byly tu takový ty domovní důvěrnice, tady u nás furt stály na chodbě a krařaly a já jsem se s bratrem dost rval a dělali jsme bordel a ony to vždycky roznášely po celým domě, že je u nás zle. Že ty lidi neměli nic lepšího, než poslouchat.

Kdybyste něco potřeboval, požádal byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

Ne. Možná, kdyby hořelo. Jako třeba v baráku se znaj, jako že jedna babka chodí k druhý nahoru, to jo. Ale my nějak tolik s nimi ne. Je příjemný mít nějakou svoji anonymitu.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru? Je tu něco, co má význam pro celou Prahu, čím přispívají k celku města?

To si nemyslím. Tady už to není tak dobrý, jako to bejvalo, protože už se tu nedá ani zaparkovat, ale je to prostě klidná čtvrť. Vykrádaj se tu auta, to jo, ale to se děje všude. Mně se zdá, že se i stíraj rozdíly mezi jednotlivýma čtvrtěma, že i lidi bydlej jinde různý a nedá se to nijak třídít.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Mám tady a ve Strašnicích. Ze základky ani ne, ale z gymplu jo, hodně. Tuhle jsem jednoho ze základky potkal a bavili jsme se chvíli, ale není to, že bysme šli na pivo.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

Těch parků tu ubývá. Největším parkem je tu Grébovka. Tam chodím rád, protože tam u ní mají Vršovice tu pravou a nejstarší tvář. Tam u Vršovického nádraží. Tam, jak je pak ulice Moskevská a Vršovické náměstí. Jinak té zeleně tu moc není. Ty dvorky jsou takový pustý mezi barákama. Dneska už tam chodí jen se psy. Ale dřív jsme si tam hráli, babičky tam sedávaly. Můj dětský život se hodně točil kolem dvorku.

Jak vy byste řekl, že trávíte svůj volný čas?

Když mám volnej čas, tak já hodně tancuju, dělám tanec, klasiku, takže nic moc jinýho už nedělám.

Všiml jste si v poslední době něčeho, co se změnilo, nebo co vás nějak překvapilo či zaujalo ve vašem okolí?

No to ani ne. Já jsem si nedávno vzpomněl, že tam, jak je teď to Tesco, tak tam rostly vrby, a my jsme tam s tátou jako malý chodili na proutky na pomlázku. My jsme právě chodili o Velikonocích, jelikož jsme byli vypočítaví, věděli jsme, že nemusíme vždycky dostat jen vajíčka, protože ony některé dámy nerady dělají vajíčka, takže jsme dostávali i čokolády a tak. Chodili jsme takhle po bytech asi v šesti. Tenkrát se ještě nezamykalo, takže to bylo v klidu. To bylo v pohodě. Když je vám 9, 10 let, tak nemáte žádný zábrany.

Kdyby dneska někdo k vám takhle přišel?

To bych mu možná ani neotevřel. On by se asi každěj bál otevřít. Ale tak třeba o Vánocích k nám chodí popeláři, chtěj peníze na přilepšenou, táta jim vždycky dá ruma.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Já jsem byl asi dvakrát na hokeji na druhí lize. To se tu hraje. Ale nikdy jsem si nekoupil lístek. Vždycky jsme tam prolezli, to člověk znal kudy. A fotbal zase bude no. Jednou

jsem se byl podívat na Slavii na Mistrovství světa veteránů ve stolním tenise. Já jsem ho v té době hrál, tak jsem se tam šel podívat. Těch hal je tam spousta. Chodili jsme tam na beach. Dneska už to tam je trochu dražší a spíš je to tam pro kluby a tak. Taky se tam ale konaj koncerty. Těch je tu až moc. I když máme zavřené okno, tak je to slyšet. Byli tady Aerosmith a byl tu myslím i Ozzy. Když nepočítám Kabáty a tyhle. Vždycky tu stojej všude auta, úplně všude. Navíc si myslím, že to ozvučení tam nebude ideální. A za tím jezděj hnedka vlaky, takže to je fakt zážitek hudební jak víno.

Co by se vám líbilo, aby se tu konalo, čeho byste se účastnil?

A tak třeba já se docela těším, že až dostaví ten stadión, že si s bráchou koupíme napůl nějakou permici a budem se chodit dívat na ligu. Když už jsem teda ten Slávista. Když tu bydlím, tak přece nebudu Spartaňan.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti? Když vynecháme už sport.

Jestli tu není třeba nějaký hamejs. Tuhle jsem koukal na stránky a tady opravdu není žádný night club. Je tu spousta heren, například teď z toho sportu Štěpánek je herna a ještě je pěkně ošklivá.

Změnil byste tu něco? Jaká zde vidíte negativa?

Tak psí výkaly jsou everywhere. A smrad z toho no. Taky mě třeba mrzí, jak chátrá to Vršovický nádraží. Je tam nějaký náznak rekonstrukce, ale aby jim to dřív nespadlo na hlavu. Zatím je tam lešení a to podpírá celou stavbu. Toho by byla škoda. Ale jinak bordel tu zas takovej nikde není. U nás v ulici teď prováděj deratizaci potkanů, protože oni tam mají nějakou dálnici a v noci tam skoro ani nemůžu přejít, abych na nějakýho nešlápl. Taky tam každou chvíli auto nějakou tu myš rozšmelcuje a pak se to tam válí. Těch potkanů mi přijde, že je tu teď fakt hodně.

A co považujete za největší přednosti žití tady?

Tak nemocnici máme kousek. Je tu knihovna, ale v tý jsem nebyl léta, tam na Ruský. Ale když jsme tam chodili jako děti, tak hned za ní je super hřiště, kde byl takovej tunel, jako prolezačka, kterej nebyl nikde jinde a ten vchod na to hřiště vypadal jako tajnej průchod. To se mi moc líbilo. Vůbec to nevypadalo, že to někam vede.

Znáte nějaký místní tisk? Čtete ho?

Tak to asi myslíte tu Prahu 10. My jsme si z toho vždycky četli ve škole, když se tam psalo o nějakém našem úspěchu. Ale teď jsem se k tomu už dlouho nedostal, neviděl jsem to nikde.

A o čem byste chtěl, aby ty noviny informovaly, když byste se k nim už dostal?

Ježíš, to fakt nevím. Ještě, že je to snad zadarmo.

Víte, kdo je starostou Prahy 10?

Ne, ne, to vážně nesleduju.

A k zastupitelským volbám chodíte?

To jo, to já zas volit chodím. Vždycky na to mám takovou vylučovací metodu a někdo mi tam pak zbyde, tak pro toho hlasuju. Ale je mi to vlastně fuk, kdo tam bude. Podle mě to je právě problém zastupitelstev u těch městskéjch částí, že je nikdo nezná. Podle mě úkol tý komunální politiky je ten, aby byla blízko lidem, aby člověk ty lidi tam znal, věděl, že to třeba bude dělat můj souseď, kterej je pěkná svině a krade, kde může, tak ho nezvolím, ale jak já to můžu vědět, když je prostě neznám? Je to prostě orgán, ke kterému nemám vůbec žádný vztah. Ani se za to necítím nijak odpovědně. Ani bych se nestyděl, kdybych k těm volbám nepřišel. Jako kdyby tam byla nějaká zpětná kontrola těch občanů, aby věděli, jestli volili dobře nebo špatně. Já ani nevím, co tam pak dělaj. Já tam tý politice prostě nevěřím.

Jaký způsobem se dovídáte o nějakých událostech?

Já všechno hledám na internetu. I na úřad se může něco posílat přes net, ale to já tam radši jdu sám. Ale třeba na finančáku v Petrohradský na mě byla paní vyloženě milá. Udělal jsem tam nějakou chybu a připravil bych se o peníze a ona mi volala, ať přijdu, že mi to pomůže opravit.

Jací jsou podle vás obyvatelé této čtvrti, co byste o nich mohl říct?

Tak obecně tady ta populace hodně stárne. Je tu taky dost bezdomovců. U nás se kumulují u popelnic, skoro tam ani někdy nemůžu projít něco vyhodit. Spousta samotnejch lidí tu žije ve velkejch bytech. To je tu asi typický. Ale tak stěhují se sem i mladý. Takže v pohodě jako.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil?

Mně by nedělalo problém podepsat nějakou petici, to bych asi jako Vršovičák dal, ale jestli bych šel do Grébovky a přivázal se ke stromu, kterej chtěj pokácet, to nevím. To neumím říct. Určitě bych na to ale v hospodě nadával. Mimochodem u nás je teď nová hospoda, vedle tý předražený pizzerie na Vršovický. Vypadá to jako normální hopoda.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Nebo naopak?

Vždycky se tu konaly poutě. Tam u Edenu a na Kubánském náměstí. To přestalo, když na Kubáni se stalo to neštěstí, byly tam 2 centrifugy a z jedné vyletěl ten voziček. To se stalo tam dole, jak je dnes parkoviště u bazénu. No tady byla výhoda, že to bylo všechno u sebe. Bazén, běžeckej a lední stadion. Bylo tam kino, Eden, že jo. Který po rozšíření multikin šel dolů. Nikdo do toho tam neinvestoval. Pamatuju, jak jsme tam chodili na pohádky dycky v sobotu. A tam nebylo jen kino, ale byl to i kulturák. Ale s tím Tescem to nějak úplně zaniklo. Vím, že tam dole byla i diskotéka, ta je tam možná dodneška. Ale nikdy jsem ta nebyl, i když jsem chodil na diskotéky, tak to jsem jezdil do Prahy. No a další věc, to vím hlavně od otce, říká, že za jeho mládí byly Vršovice čtvrt' stejně jako Žižkov s nejvíce hospodama. A dnes tam je pizzerie, která je strašně předražená, ale lidí tam chodí hodně. Furt je tam plno, asi proto je tak drahá. A byla tam restaurace Na Schůdcích mezi Kubánským a Slavií, a ta je tam i dnes, ale změnila se. Dřív to byla klasická hospoda, dnes si to hraje na nóbl, ale je to pajzl a drahej. A pak je klasická U Koule. Strašnej pajzl, mají tam Staropramen 12. Pamatuju si, když jsem byl malej, že do týhle hospody váleli sudy, kdy se otevřely takový železný vrata na zemi do sklepa, a ráno tam to pivo strašně smrdělo, jako zvětraný pivo. Dneska je to tam zabetonovaný. Ale celkově těch hospod je tu strašně málo. Nad bazénem je nová diskotéka Na Palubě, ale tam je plno jen když je ta diskotéka, jinak tam je dost prázdná. Chodí tam hlavně mladý. Šestnáctiletý, patnáctiletý. Ale nic jinýho tu není.

Bydlel jste i někde jinde než tady?

Ne, ne, jenom 3 měsíce v Anglii, ale jinak odmala tady.

Jaké jsou, obecně, pro vás předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil doma? Co je důležité pro vás, abyste byl někde spokojen?

Tak já jsem obecně městský člověk, takže rozhodně budu radši jezdit tramvají než vlakem. Nevím, jestli bych se spokojil bydlet v satelitním městečku, kde je samoška jak za normalizace a hospoda zavírá v 10 večer, čímž končí veškerý kulturní život v satelitním městečku. Taky abych pak měl za sousedy nějaký mafiánský zbohatlíky, to ne. Takže já bych chtěl žít prostě fakt ve městě, nějakej větší byt. Kdybych měl neomezený peníze, tak by se mi líbil nějakej ten loft, jak se dělaj v těch průmyslovejch zástavbách. Ale s dětma asi ne, že tam není moc soukromí, si myslím. Ale asi bych chtěl něco klidnýho, ne abych se tam večer bál. Ale třeba takový starý Bohnice, to je dobrý. Nebo někde u Šárky by se mi líbilo. Ale zase tam než člověk dojede na tu Dejvickou.

Co považujete za největší přednosti žití tady?

Tak mě se líbí, že do centra to je 20 minut, ale je tu takovej klid, žádněj ruch toho centra, který ale vlastně není daleko.

Jaká zde vidíte negativa?

Není tu skoro žádněj park. I když do Hostivaře je to kousek, tam je lesopark.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt'? Jakým způsobem?

To hodně. Kromě velikosti bytu, jeho orientace jako na východ nebo na západ, tak to okolí je hrozně moc důležitý. Tím tam člověk taky žije, na to se dívá každěj den, když jde unaveněj domů. Mně by třeba nevadilo, kdyby to Tesco bylo trochu dál, nebo kdyby tu nebylo vůbec. Mohli ho aspoň nacpat blíž k tý trati. Je hrozně dlouhý a obrovský, je to naprosto nechutná stavba. Bez jakékoliv architektonické myšlenky a vkusu. Ani nevím, jestli je to využitý.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

To je otázka, co se tady teď bude dít. Byty se asi prodaj a dojde k postupné generační obměně. Důvod, proč je tu dneska tolik důchodců je asi i ten, že spousta z nich tu žije v obecních bytech s regulovaným nájemným. Takže může klidně žít někdo i sám v třípokojáku. Dneska navíc tu má kousek Tesco a Kaufland na Bohdalci. To se hrozně změnilo. Dřív tu byly 2 klasické samoobsluhy, lahůdky. Hodně se změnil ten ráz, kvůli tomu Tescu. Ta budova, bych řekl, tam vůbec nepatří. Opticky. Předtím tam bylo parkoviště a pláň, kde byly cirkusy a poutě. A hned vedle byl krásnej parčík. To zmizelo a teď je tam zámková dlažba. Dřív se vidělo z Kubánského náměstí průhledem až na Koh-i-noor. Teď je vidět maximálně Vlasta. Taky takový bývalý socialistický obchodní dům. Dnes tam je obecní úřad. No ale i ta Vlasta nebyla postavená naštorc, ale podélně, aby korespondovala s tou hlavní Vršovickou ulicí. Kdežto to Tesco je postavené napříč a je to nevzhledná budova, prostě betonová zeď.

Chtěl byste tu v budoucnu zůstat bydlet, nebo se postěhujete jinam?

Tak jistě, že bych chtěl zůstat. Já jsem Vršovičák. Jediněj problém tu začíná být někde s tím parkováním. Tam u Čecháče člověk vůbec nezaparkuje. A nejsou tam vůbec žádný spodní garáže. Teď tu bude problém s tím, že až dostaví stadion, to je pro 22 000 lidí, který musí někde zaparkovat, tam budou koncerty a to bude strašný. Teď jednou za týden liga. To se budu bát, aby nám nehodil někdo dlažební kostku do okna. V tomhle to bude asi nepříjemný. Výhoda je, že mám Tesco kousek u nosu, na druhou stranu tam je i spousta u něj existencí, který tam dřív nebyli. Mně osobně tohle nevyhovuje. Sice mám tu výhodu jít do supermarketu pěšky, ale pro pečivo jezdím třeba na Moskevskou, kde je výborná pekárna. Nebo tady na Slavii ty lahůdky Blahuta. Dřív se to jmenvalo U Kuny. Starousedlíci tomu říkaj Kuna. A tam to žádnému krachu nenasvědčuje a je tam pořád plno. Přijde mi, že se změnil ten charakter od čtvrtě jako sama pro sebe, že prostě to tady stačilo a člověk nemusel nikam jezdit, do charakteru čtvrti, která ten svůj charakter spíš ztrácí. Ta historie dýchá na nás v té staré části, tam je ten duch nebo něco ještě cítit. Na Kodaňské teď dělaj kanceláře. Ona ta cena pozemků je tu obrovská. Výhoda Vršovic je ta, že je to hodně tichá a bezpečná čtvrt'. Taková poklidná. A je to všude kousek. My máme metro na každou světovou stranu a jezdí sem 3 noční tramvaje po 15 minutách. To je prostě luxus. Ale za První republiky i pak po Únoru, pořád bylo znát, že ty Vršovice byly samostatný městečko. Teď se to stalo integrální součástí Prahy a takovým tím vnějším centrem. Začíná tu být hodně cizinců, protože tu je na Kubáni hotel Mars a pak taky Slavie má tam vlastní hotel. A to je hodně poznat. A ti nemají tady kam večer jít.

Rozhovor 2

Muž, 29 let, ve Vršovicích žije s přestávkou 19 let, pedagog

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Tak já jsem rozený ve Strašnicích, tam jsme bydleli do mých asi 6 let, do 1. třídy prostě. Pak jsme se stěhovali do Vršovic. Tam jsme bydleli na dvou místech, tam nahoře v Tolstého a pak u Slavie. Do mých asi 15 jsme byli tam. Pak jsme bydleli na Proseku a odtamtud jsem se vlastně už sám vrátil do Vršovic, to mi bylo 19, a bydlím jen o ulici vedle, než kde jsem bydlel poprvé tady. A tady jsem vlastně teď už zase 10 let.

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

To mě asi napadne dlážděná ulice, jako kostky, prostě ulice, jaký tu jsou. Pak ještě tmavější čínžák s výklenkama. To takhle hned vidím.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak setkal jsem se třeba jako – Vršovice a cikáni, jako asociace někomu. Ještě moje asociace jsou hovna na ulicích. Taky se tu měří to ovzduší dole u Slavie a to je nejhorší v Praze, ačkoliv ten provoz tu není tak velký. Vysvětlují si to tím, že je tady prostě nějaká dolík a v tom se ty zplodiny drže.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval, aby se přišel podívat? Myslíte si, že je tu něco specifického?

Já bych ho určitě provedl starejma Vršovicema, protože jako nějaká pamětihodnost tu není, ještě tak kostel sv. Václava s tou hranatou věží, to by mohlo někoho zajímat, ale já bych ho vzal do starejch Vršovic. Tam u Grébovky, tam jsou takový pěkný uličky, právě ty dlážděný, jsou tam takový placky mezi těma barákama a hospody pěkný, takový ty lidový a žijou tam ty starousedlíci. Tam mi to prostě připadá dobrý. Je to jako malej úsek těch ulic, ale tam já se sám procházím a očumuju. Pozdravím se, pokecám. Tam chodím rád.

A to chodíte i třeba do Grébovky tam nebo vůbec do parků tady?

No, když je pěkně, tak chodíme do Grébovky hrát frisbee. Dokonce jsme tam dělali vernisáž. Na jeden strom jsme pověsili obraz, krásnej, a zakryli jsme ho. Pak jsme vypili spoustu vína a pak jsme ho slavnostně odkryli a všichni jsme to jako hodnotili, jak to ten malíř pojal a tak. Fotbal jsme taky hráli. Tam chodíme dost, když je na to počasí, nebo si jen tak číst nebo se tam válet.

Nezúčastnil jste se nějaké místní oslavy nebo akce nebo jste se k nějaké nachomýtl náhodou v nedávné době?

To se nic podle mě nekonalo, ale bude se konat v únoru.

Co myslíte?

Pořádáme my vršovickej masopust. V maskách a doufáme, že přijdou lidi. Jinak já jsem zaregistroval, že na 1. máje se na Čecháči konal nějaký koncert, hrály tam nějaký kapely a stánky tam byly s něčím.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

No tak já už se dlouho chystám jít do, a to je někde na Čecháči, Waldesovo muzeum, ale vůbec nevím, co tam má být. Jiný vyžití tu nevidím, není tu.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází?

Já si všímám toho, co se mění v mé blízkosti, jako že tam, kde byl krám s pultovým prodejem, tam je dneska samoška, tam, kde byla tiskárna, tak je dneska fitko.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

To nevím, nic mě nenapadá. Já mám spíš pocit, že tady se nedělo nikdy nic. Teď aspoň v Grébovce na podzim rozjeli to Vinobraní, že se něco děje. Proto taky jsme vymysleli ten masopust, aby se něco dělo.

Neviděl jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic, jak to tu vypadalo dřív?

Viděl. Bylo to v jedený hospodě, kde je měly rozvěšený po stěnách. Ale teď už je tam nemají, už to tam předělali. Ale moc si to nepamatuju.

Vy teď pracujete v centru nebo někde poblíž? Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

Já jsem dřív několik let dělal na Moskevský v krámě. Teď už ale dělám zas pár let v centru, takže jezdím tam. Já trávím večery a někdy víkendy doma ve Vršovcích, přes den jsem ve škole nebo v práci.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Já nevím, já tomu říkám periferie v centru, jako že to je strašně blízko do centra, svým způsobem, pokud za centrum už беру ten Mírák, ale že je to ještě furt takový klidný, že tu není ten ruch, jako je někde na Malý Straně. Ani ten provoz tu není tak silnej. Ani lidí ani aut tu není prostě tolik. Ale jak to vidí ti jiní, co tu nebydlej, to nevím. Jako nic významnýho nebo zásadního pro jiný lidi tu není, ale pro ty obyvatele je to dobrý.

Vy jste žil i v jiné části Prahy, na Proseku, můžete to srovnat s Vršovci? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byl spokojenější a proč?

Tak to se srovnat nedá. Na Proseku to bylo příšerný, tam žijou lidi v bedýnkách jako nějaký zvířata, je to tam přelidněný a naprosto to místo nemá žádnýho ducha a pokud ano, tak je ten duch dost zlej.

Cítíte se tu bezpečně a příjemně?

Jo, tak to jo. Mě štve ty psí exkrementy akorát, ale to je jedna z mála věcí, ale nic jinýho mi tu nevadí, co by mi mohlo vadit?

Je něco, co vás tu potěšilo, třeba nedávno, nebo naopak, co vás zamrzelo?

Nějakou zásadní změnu, která by mě fakt potěšila, to fakt ne. Ale že by mě něco naštvalo, to taky ne. Jedna věc mě teda strašně štve, to se přiznám, ale chápu to – noviny Praha 10. Protože mně prostě vadí, jak se tam bijou do prsou ty politici, jak tady dělají všechno jenom dobrý, tam není nikdy nic že se to nepovedlo, nebo že někdo něco zvorál. To mi vadí. Několikrát jsem se chystal, že jim tam napíšu, že to tak přece není, že je tu i spousta špatnýho nebo že je to jinak, než oni píšou, ale nikdy jsem ještě nic nenapsal, protože jsem se k tomu nedokopal. Ale to mi vadí.

A jak se k vám Praha 10 dostává? Poštou?

Nám chodí do schránky. Pravidelně.

Jaké informace byste tam tedy chtěl mít?

Takhle, mně se tam líbí, že tam píšou, kdy budou kde kontejnery, ty velký, já je stejně nevyužívám, ale říkám to je dobrý, zítra vynesu ten zabordelenej sklep. Ale jinak se tam furt jen chválej navzájem nebo i sami sebe a to je fakt trapný. Na konci se podívám, kde udělali dětský hřiště a kolik to stálo, to mě třeba těší, že to tam je, ale zase jako to hřiště je velký jak můj malej byt a oni z toho dělaj kdovíco.

Vy jste říkal, že chodíte do parku rád, zdá se vám, že je tu dostatek zeleně a že je o ni dobře pečováno?

Jako Grébovka je fajn, ale zeleně je tu tak málo. Docela hezkej je ten kus nad Botičem, jako když se od Bohemky přejdou koleje, tak tam jít podél Botiče dál směrem k Michli. Tam a jinde se občas procházím, ale je toho málo. Na Čecháči třeba, tam je to takový divný. Tam jsou takový placky do kruhu, na jednom seděj bezdomovci v jednom kuse, tam si nikdo nesedne k nim, protože tam to mají obležený, matrace natahaný a deky a dělají tam bordel. Ale na druhou stranu, mně se líběj, oni tam prostě žijou a využívaj ten prostor. Bohužel tam k nim asi nemůže ta maminka tím kočárkem. Já tam vždycky úmyslně

chodím a nikdy si mi o nic neřekli, jen tak koukaj. A jsou celkem slušný. Ale jinak je ten park takovej sterilní a zase, chodí tam pejskaři, takže já si pamatuju, že jsem se tam chodil jednu dobu učit, v létě, že jsem si sedl přímo jako na trávu na celtu, ale to jsem chodil čtvrt hodiny než jsem našel flek, kde není hovno. Ty lidi mě prostě štvou, že to nezvednou.

Jak vy jinak trávíte svůj volný čas?

Já ho moc volnýho nemám. Hodně jako práce-škola. A když je volno, tak večer jdeme s klukama většinou na pivo nebo na koncert.

A přátele máte tady i z dřívějška nebo jsou odjinud?

Já mám tady přímo z Vršovic, celkem dost, pak ještě i ze základky a jiný sem dojedou třeba z Vinohrad nebo tak. Některý ani už nevím, odkud je znám. A s těma kamarádama právě chodíme do Shakespeara¹⁷⁴ a tam jsme si řekli, že chceme pořádat masopust, že tu nic takovýho v okolí není. Tak jsme se domlouvali s tou výčepní z hospody Na konci světa, s kterou se trochu známe, tak že by se tam domluvilo nějaký grilování před tou hospodou, ale ona říkala že už to dvakrát zkoušela něco takovýho a že vždycky hned přijeli policajti, že to někdo napráskal, že je tam bordel. Tak jsme to chtěli domluvit v tý Kafárně na kus řeči¹⁷⁵, ale to nám došlo, že to už jsou Vinohrady, takže to nechceme, když je to vršovickej masopust, že jo. Takže jsme to vymysleli jinde. A budou tam nějaký žongléři a nějaký hry pro děti a tak a pak po průvodu bude nějaký to žrádýlko. Kapela by měla jít živá, ale ta ještě není jistá, to nám pořád někdo odmítá.

A jak jste se k tomu dostal vy?

No mě ta myšlenka nadchla, ale říkal jsem, že je pozdě to plánovat v prosinci, když to má být už v únoru, ale tak letos se to vyzkouší a příští rok by to bylo už naostro. Ale já jsem tam chtěl už dělat dřív takové loučení se s létem, takovej jako závod po vršovickejch hospodách se speciálníma pravidloma. To ještě promyslím. To ještě bude, možná někdy. S tím masopustem přišel právě kámoš, že když ho má Žizkov, tak proč by ho neměly Vršovice, kurňa? Taky to začalo tím, že tam teďka v tom Shakespeareovi má hodně lidí malý děti doma a ve Vršovicích vůbec je hodně malejch dětí teď, tak taky něco pro ně udělat. Nejdřív teda půjde průvod, někdy po obědě, půjde to z Vršovickýho náměstí, po Kodaňský dozadu, kolem Bohemky, tak nějak, to se ještě uvidí. Na konci i po cestě bude to občerstvení. A potom večer se otevře klub Skutečnost, kterej je novej teďka na Francouzský, a tam bude koncert. Bude to jako tanec, trsačka. Nějakou kapelu seženeme, vstupný nechceme vysoký, aby tam lidi přišli. Ten klub je tam novej, je to jako undergroundovej klub, na cihlu omlácenej, koná se tam nějaká výstava a hrajou tam kapely. Je tam furt něco. To mně se líbí takovejhle podnik. To mi vadí moc, že tam je všude mraky hospod, ale to jsou nějaký herny či co, příšerný. Na Kodaňský teď vznikla Nanokafé – nekuřácká kavárna, což je fajn, ale mají tam místo asi pro 4 lidi. To je prostě na nic. A ten majitel toho chce prý otevírat v Krymský taky nějaký klubík nebo bar s muzikou. On je to nějaký divadelník. Tak to mi chybí. Ty hospody, co tam jsou, ty ztrácej to charisma. Já mám rád, když má hospoda charisma. Já mám rád třeba tu Na konci světa v Charkovský, i když je to pajzl, tak se mi tam líbí. Jinde třeba dobře vařej a všechno, ale je to takový divný a nic mi to neříká.

Které obchody a služby ve svém okolí využíváte?

Tak obchodů je tu dost, pro mě obzvlášť. Na každým rohu je večerka a ta má aspoň do 10. U mě jsou tam hnedka Vietnamci a ty mají až do půlnoci. Já chodím na nákup za stovku. Do Tesca kdybych šel, to bych se ztratil. Ale jinak chodím třeba do knihovny, tak to je ta v tý Charkovský, ale ta je malinká, já chodím na Korunní, tu mám taky celkem blízko. Kdybych byl ženatej nebo měl děti s rodinou, tak bych to posuzoval jinak, jako já toho moc pro sebe nepotřebuju. Já potřebuju obchod a potřebuju hospodu a nějaký ten klub,

¹⁷⁴ Shakespeare – literární bar s prodejem anglické literatury v Krymské ulici

¹⁷⁵ Kafárna na kus řeči – kavárna a restaurace u Vinohradské vodárny

kdyby tu byl. Hospodu jako je ten Shakespeare, kde jsou normální lidi, kde pouštěj dobrou muziku, kde půjčujou anglický noviny a tak.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy? Vycházíte se svými sousedy dobře?

Jo, tak přímo vedle mě bydlí domovník, ten řeší různé problémy, pak tam znám různě, komu jsem pomáhal nebo s kým se tak člověk dá do řeči. Jedný paní jsem jednou pomáhal otevřít byt, jinýmu pánovi jsem stěhoval skříň. To jo, to se známe a pozdravíme se. Lidi mě tam docela berou a když mě tehdy vykradli, tak se mnou tak jako soucítily, projevovali mi účast a nabízeli různě pomoc a tak. To bylo příjemný. Jsou tam teda i partaje nový, co neznám vůbec samozřejmě.

Požádal byste někoho z nich o pomoc nebo o nějakou laskavost?

Tak určitě, s tím pánem odvedle jsem domluvenej, máme navzájem svý klíče a tak trochu na sebe dohlížíme, jako kdyby se u toho druhýho s tím bytem něco stalo nebo tak. Taky když choděj na ty odečty vody a tak, tak to za mě vyřídí. Jiná paní mi zase nosí i doporučenou poštu, abych pak nemusel na poštu.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil? Podepsal byste petici, zúčastnil se shromáždění, demonstroval před městským úřadem, napsal článek do novin?

Tak osobně si myslím, že kdyby mi o to opravdu šlo, tak bych se za to bil, zakládal občanský sdružení a tak, ale možná, že v reálu bych neudělal nic. Nevím no. Kamarád takhle bojoval proti paláci Flóra a snažil se psát nějaký dokumenty a tak, ale stejně to nepomohlo. Ale to je tím, že teď tu znám tolik lidí, který tu bydlí, poznal jsem je, až když jsem se sem nastěhoval před těma víc jak 10 lety, a věřím, že teď, kdyby se k něčemu takovému schylovalo, že bysme dohromady toho podnikli hodně. To bysme něco udělali, nebo to aspoň zkusili. Určitě bysme dali najevo svůj nesouhlas, nějakým způsobem.

Chodíte ke komunálním volbám? Víte, kdo je starostou Prahy 10?

Jo, chodím. Ale je fakt, že je neznám, ty politiky. Takže nějak to udělám, podle profilu, jestli je mladej, starej, ekonom nebo ekolog, socialista nebo komunista. Já radši ty lidi s něčím od přírody, geology a podobně. Přijde mi, že k tomu mají lepší vztah. Kdo je teď to zrovna nevím, předtím byl ten Richter, ale teď nevím.

Jste tu celkově spokojený? Z jakých důvodů?

Už jsem to vlastně říkal, Vršovice jsou blízko centra a zároveň je to ještě klidná čtvrť. To je to hlavní.

A myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

Dost dlouho jsem byl přesvědčený, že z Vršovic nikdy neodejdu, ale zas tolik to neovlivním, ale pokud budu moci, tak chci bejt ve Vršovicích. Poslední dobou jsem schopen připustit, že bych to i změnil. Jsou čtvrtě, který mi taky připadají zajímavý, třeba Holešovice jsou teď zajímavý, nebo Vysočany nebo Karlín, tam by se mi asi taky mohlo líbit. Kdybych se musel tam někam stěhovat, tak bych se prostě tak nevztekal jako třeba před 5 lety, kdy bych z toho byl hodně špatnej, tak teď bych to bral, že změna je život.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Vůbec nevím. Víím, že se mluvilo, že se z Moskevský udělá pěší zóna, že tramvaje tam jezdit budou, ale auta ne. To jsem slyšel o takovém projektu. Ale pak zas nějak spočítali, že by se přetížily ty ostatní ulice. Ale chtěli tam udělat obchody a kavárny, kamarád viděl někde ty plány a prý to vypadalo moc pěkně. Ale to asi zatím nehrozí. Spíš mám strach, že jak postavili ty nový baráky dole pod Grébovkou, těsně pod ní a je tam Lidl a nějaký obrovský fitko, tak že to zastavěj ještě víc, že prostě tady už nebude opravdu nikde kus zelenýho plácku. Toho bych se bál. A prostě když si to ten úřad zamane, tak nikdo nic nezmuže. To by muselo 50% občanů někde vyběhnout na Čecháč nebo na radnici, aby je

někdo poslouchal. Mně byl nesympatickejší ten starosta Richter, mně přišel takovej bazilišek. On si kupoval přízeň různějma věcmá, ale nic pořádnýho neudělal. Taky tu aféru s Carefourm, jak se nechal podmáznout, mu už nikdo neodpáře.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Sám jste říkal, že už na tom tady tolik nelpíte, tak ještě něco se změnilo?

No byl jsem jako víc zahleděnej do těch Vršovic, příkládal jsem tomu větší důležitost. Na druhou stranu jsem teďka zase podnikavější, ale když bych bydlel v Holešovicích, tak bych chtěl dělat zase masopust tam, aby se tam něco dělo. Jako teď to bereme, že jsme vršovičtí patrioti, že chystáme masopust a příští rok že už to bude bomba i s podporou města, nebo si to tak říkáme.

Cítíte se tu doma? Co je pro vás obecně důležité, abyste se někde cítil doma?

Pro mě je důležitý to nějaký charisma toho místa, musí to mít nějakýho ducha to prostředí. Takový to srdeční to musí bejt, jako nějak, že si řeknu jo, tady se mi líbí, tady jsou hezký domy třeba. Že je tam nějaký kouzlo, co mě vezme.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Jakým způsobem?

Tak o ten byt vůbec nejde, to si vždycky udělám jak chci, nějakým způsobem prostě, samozřejmě by hrálo roli, kdybych bydlel v bytě, kde bych koukal z okna do zdi nebo tak a ještě měl třeba nějakýho neurotika suseda, tak to by mě švalo, ale asi by to nehrálo roli v tom, že chci bejt v tý čtvrti. Pro mě je důležitý, že ten duch, ale i ta občanská vybavenost, obchody a hospody, že je to prostě takový dohromady. A samozřejmě dělá ten pocit i ta doba strávená tady v tom okolí, když jsem byl mladej, nebo teda mladší. To dětství taky to dělá, ty vzpomínky tady.

Rozhovor 3

Muž, 21 let, ve Vršovicích žije celý život, student

Když řeknu "Vršovice", jaká je vaše první asociace?

Je to místo, kde bydlím.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Já jsem se tu narodil, teda jako ve Vinohradský nemocnici, což už jsou Vinohrady vlastně, ale je to tady.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak asi Eden, Bohemka, možná Slavie. A Ďolíček, to ještě taky.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

To mám, ale to vám neprozradím. To je tajný. Mám tu asi dvě nebo tři, ale říkat je nebudu. Do hospod tu nechodím skoro vůbec, ani jsem nikdy nechodil.

A proč?

Protože většina kamarádů je z jiný čtvrti.

Myslíte si, že je tu něco specifického? Po architektonické stránce, estetické, nějaká zvláštnost nebo zajímavost?

Tak tam od Kodaňský dál jsou ty starý baráky, tak když tam někdo přijde, tak mu to může připadat pěkný. Kostel na Čecháči se mi vůbec nelíbí. Líbí se mi, že tu nejsou sídliště, kromě teda Vlasy. Tady je hlavní, že je tu největší klídek. Ačkoliv tudy prochází ta E65, což je Bělocerkevská, že jo. Jak vede z Bohdalce, přes Slavii nahoru na Želivskýho. Ale jak říkám, před tím, než se tam postavilo to Justiční centrum, tak tam byl hroznej klídek. V sobotu nebo neděli tam projelo naší ulicí třeba 10 aut. Naštěstí to s tím Palácem ale není tak hrozný, jak jsem si myslel.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic?

No tak třeba Roháčovy kasárny, že tam byly u nás v ulici dřív. A taky, že se to tu jmenovalo dřív Werschowitz, německy. A k tomu názvu jsou dvě verze, jedna jako že to bylo na kopci a druhá podle nějakýho rodu Vršovců, což měl být nějaký šlechtický rod, ale bohužel si nejsem ani jedním jistej. Taky tu jsou vždycky ty výročí, když to bylo povýšený na město, ale nevím, kdy to bylo.

Viděl jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

Jo, to bylo když se stavělo to Justiční centrum, tak tam byla taková nástěnka a tam byly právě starý fotky. Na nich byly právě jenom ty kasárny a v okolí byly víceméně jenom louky a vlastně až k Botiči vůbec nic nebylo, vlastně žádný Strašnice, nic z toho neexistovalo. Vlastně ta nová zástavba je tam z 50. a 60. let, předtím tam kolem toho moc nebylo. Těma kasárnama to prostě končilo. Ty kasárny sloužily i za komančů, tam běhali normálně chlapi na výcvik po schodech nahoru.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jaké zaujímají místo?

Úplně nejlepší, protože ta dostupnost, já teda nepočítám jako Prahu ty okrajový části jako Jižní Město, je výborná a hlavně pro mě díky 135 (bus), kam nasednu a za 5 minut jsem na Míráku, za 15 minut na Florenci a tím i hned na metru. Dýl jak půl hodiny to nikam netrvá po Praze. A právě na to, že je to tak blízko centra, tu byl klídek, nebo teda je. A celkem bezpečno. Já chodím se psem často, chodím v noci často a nikde se mi tam nic nestalo. A to máme hned vedle baráku hospodu. A chodím i z Orionky pěšky domů, jako i takhle celkem dlouho, skrz zkratky přes park a nic.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

No k žití, k bydlení. Až umřou všichni důchodci. Ne tak, je to dokázaný a psali to i v těch novinách Praha 10, že pokud se to bere jako město, tak je to nejstarší město v celý

republice. Prostě největší poměr i stoletých lidí je tady ve Vršovicích. Když by se do toho nepočítaly jiné části Prahy 10. 100% je to nejstarší pražská část, podle věku jako.

Takže jak to vidíte tady do budoucna, je tu nějaký potenciál?

Ne, žádný potenciál už tu není, protože co šlo, to všechno zastavěli. Už není, kam stavět. Kdekoliv byl jen kousek trávy i malej cancourek, tak tam postavili barák. Prostě všechno zastavěný. I tam dole za bývalým Telecomem, tam byl jedinej plácek, kde lidi venčili psy a tam se taky už bude stavět.

Tohle vám teda vadí?

To mi vadí no. Já mám jediný dobrý, že menší parčík mám hned za barákem. Nic moc jinýho tam nikde není.

Jak se tu změnila úroveň služeb a veřejné dopravy během doby?

Tak já jsem to dřív moc nevnímal, nebo spíš nepotřeboval. Dole postavili to Tesco. Pak ještě až dostaví ten stadión. Ještě tak před dvěma třema rokama se tu dalo parkovat, teď už vůbec. Po 18. hodině už nezaparkujete.

Ted' se zeptám, jak trávíte svůj volný čas?

Tak záleží, jaké je roční období, ne? Tak rád trávím čas s přáteli.

Když to srovnáte, tak kolik času jste trávil mimo okolí svého bydliště dříve a kolik nyní?

Tak jako malej jsem to měl do školy 2 minuty a pak 5 minut do druhý školy, do Vladivostocký. Mám tam teď tak tři čtyři kámoše, se kterýma se vídám, ale ty bydlí všichni ve stejný ulici, takže za těma jsem nikam nemusel. Ty mám už jako ze školky. Ale tak dneska, to je jasný, jezdím pořád do práce, do školy pryč odtud.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

Myslím, že ani ne.

A jinak, kam se dá tady jít, jsou tu nějaká místa, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Myslím, že ani ne. Tady není moc dobrejch hospod, kam bych chtěl chodit. Bylo tu kino Eden, který bylo úplně příšerný. V Tescu jsem do dneška nebyl a nikdy tam nevlezu. Hokejovej stadión už tam není, fotbalovej stadión už tam není, do kostela nechodím, plavat chodím od školy do Hostivaře. Co tu tak může bejt. Jako moc tu toho není, ale já bych to tady ani nijak nevyhledával.

Takže to vám nevadí?

Nevadí.

Které obchody a služby ve svém okolí využíváte?

No tak asi doktora, k tomu se snažím chodit co nejmíň, k zubaři jezdím do Strašnic, stříhá mě kamarád. Nakupovat chodím občas k Vietnamcům, jenom tak něco. Spíš nakoupím někde kdekoliv cestou.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Dobrej, to zní dost dobře. Líp než většina čtvrtí. Vlastně to máte tak Starý Město, Nový Město, možná Dejvice, tam je to pěkný, a pak jsou Vršovice. Možná ještě před těma Dejvicema.

A jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Tak až to všechno pochcípá, tak půjde cena hodně nahoru. To si pište. To všem napálej. A budou to chtít prodat. Žádněj velkej vývoj tu nenastane. Budou se snažit vystěhovat ty důchodce, protože ty byty tu jsou hodně lukrativní. U nás na Kodaňský, to je zajímavý, bydleli kdysi cikáni, pak zmizeli a teď už tam jsou zase. Ale jako jsou v pohodě, jsou bohatý a tak. A Vietnamci taky. Těm já fandím. Když tu postavili Tesco, tak všichni nadávali, že ty večerky a krámy nějaký krachly, jako že nemají peníze a supermarket je vytlačil a teď tu jsou Vietnamci, nikomu to nevadí a maj dlouho otevřeno. Jsem za ně rád. Třeba ještě někoho převálcujou.

Jak jste se předtím zmínil o té „Pé desítce“ (pozn. noviny Praha 10), ta se vám občas tedy dostane do rukou?

Jasně, tu dostáváme pravidelně. Tam je krásně vidět, jak je to orientovaný na ty důchodce. Oni to taky vědí, že je jich tu nejvíc. Vždycky je tam fotka, jak stařenka přebírá kytky k narozeninám od toho starosty.

Co myslíte by tam mělo být za informace pro vás?

Nic. Tam jako občas jsou takový ty údaje, kdy u nás budou kontejnery, kdy je odstávka vody, kdy se sbírají starý hadry. O tom zemním plánu ta radši ani moc nemluvej, jako co se bude stavět. Občas to tam je, občas ne. Jeden pán z baráku tam píše.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Něco bylo, to študácký Majáles na atletáku, nějaký koncerty. Tam já nejdu. To je příšerný. Hlavně to je pěkná sviňárna, že to může hrát až do půl jedny. Jaktože oni můžou porušovat noční klid po 22. hodině a my ne? Všechno je to slyšet až sem k nám a ulice jsou zaflákaný autama. Pak tu byl nějaký ten Vršovický koláč na Kubáni, nějaký takovýhle věci. Já jsem tam ale nechodil, ani když jsem byl malej. Pak ještě tu bylo Vinobraní, to bylo teda v Grébovce, což už je Praha 2, ale jako v téhle oblasti. Jako malej jsem tam chodil celkem často.

Co by se vám líbilo, aby tu bylo, čeho byste se účastnil?

Hm, já nevím. Jako pochybuju, že by se nějaké třeba klubík tady jako chytil. Pro mě je to prostě dobrý, když se dostávám z centra, tak mi jedou tři nočky dolů a plus busy nahore dva. Jako že by někdo jezdil sem a dostával se přes centrum zpátky, to asi ne. A zas tolik mladejch lidí ve Vršovicích není, aby se tu něco chytlo.

Znáte lidi z vašeho domu? Vycházíte se svými sousedy dobře?

Určitě. Jako teď se tam znám víceméně se všema, kromě těch novejšch. My se jako zdravíme, vím, jak se jmenujou, kde bydlej a o většině vím, co třeba dělaj.

Požádal byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

Jo, to jasně. Nám třeba paní vybírala poštu nebo takhle. Nebo, když si zabouchnu klíče. Kromě těch novejšch lidí, kterejch není tolik, tak znám všechny.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt? Jakým způsobem?

Tak určitě je to pro mě důležitý. Chodil jsem tu na základku, znám tu lidi z okolních baráků, se psama každej den někoho potkávám.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil?

Tak to už se tu stalo, že jo. Vzhledem k tomu, jak to dopadlo s tím Tescem, jak se udělala beseda, jak se udělalo referendum, tam se odhlasovalo, že to tam nebude, odešel ten belgickej investor, přišel francouzskej, rozdal úplatky a najednou se tam stavělo. To člověka znechutí cokoliv podnikat. Navíc tam na tom místě se vždycky měřily emise, věčně stupeň číslo tři ovzduší a oni tam udělaj ještě další tenhle. Byl tam park.

Zdá se vám, že by tedy mělo cenu tu něco pořádat?

Tak oni se tam konaj nějaký akce, ale zase v rámci toho Tesca, takže to je na pytel. To nebudu nikdy podporovat. Ale myslím si, že tu nic takovýho není potřeba, aby se konalo.

Co by se vám líbilo, aby se tu změnilo, aby se vám tu žilo příjemněji?

Kdyby zbourali pár domů a udělali tu parky, co tu byly. Aby se to trochu udržovalo a bylo kam si jít ven sednout na trávu. To se asi tak všecko. Co jinýho by bylo potřeba? Není

proč. Není třeba důvod, jak někdo říká, obnovovat ty pískoviště a dvorky, není tu tolik dětí, důchodcům stačí lavička.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

K volbám chodím. Hlavně z toho důvodu, že tam potkávám hlavně spolužáky, takže tam zevluju třeba celý den, protože tam ty lidi se prostě sejdou. To je víceméně důvod, proč tam chodím. Jako starosta, to je jedno, Franta jako Franta, oba dva budou stejně uplacený a žádnou lepší politiku tu nevymyslejí.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Co si pod tím představíte?

No jasně. Jako taková součást toho všeho tady. Nejsem žádný žižkovský Pepík, ale pravej Vršovičák.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

Jako to je těžký. Čím víc se tu toho staví, tím se tu cítím, jak bych to řekl...pohodnějc, nebo prostě už to neberu tolik jako za svý. Čím víc novýho tam je, tím víc se mi to jako oddaluje a odcizuje.

Jaké jsou, obecně, pro vás předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil doma? Co je důležité pro vás, abyste byl někde spokojen?

Klídek, doprava, dostupnost, pár krámků, nesmí to být sídliště a panelák.

Rozhovor 4

Žena, 24 let, ve Vršovicích žila 22 let – nyní tam již 1 rok nežije, zdravotní sestra

---

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

První mě napadne nějaký vrch a vidím takovou jako osadu, jak to za dřívějších časů mohlo tam vypadat. Ty políčka, kopec, ty vinice, co se týče té Grébovky třeba a tak. Ale do toho se mi ukrádá podoba i toho funkcionalistického kostela na Čechově náměstí. Nevím proč.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích? Nebo jak dlouhou dobu jste tu žila? Narodila jste se tam?

Narodila jsem se U Apolináře. Pak jsme chvíli bydleli na ubytovně, takže nějakých 22 let jsem žila ve Vršovicích. Nejdéle jsme žila ve Volyňský, to asi 19 let. Pak jsem žila ve starejch Vršovicích v Donský, tam jsem byla asi rok a půl. To bylo nad Grébovkou, takže dobrá lokalita. A pak jsem se posunula zase trochu blíž svému původnímu bydlišti, ale zase to bylo ve Vršovicích, do Konopišťské ulice. Tam jsem byla rok a ¾. Takže jsem se tam tak přesouvala.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak Botič, Bohemka, Slavie hrozně moc, nebo třeba ještě Vinohradská nemocnice. Ještě mě napadá teď ten Justiční palác, co je udělanej na Míčankách. To je teď nový a pěkný. Tím se to tam dost zvedlo, mi přijde. I se tam teď udělala spousta hospod, ale já už tam teď nebydlím, tak už tam nechodím.

Myslíte si, že je tato čtvrť něčím zvláštní? Že je pro ni něco specifické?

To rozhodně. Tam je toho spousta. Hlavně kolem těch starejch Vršovic. V těch uličkách by se líbilo každému, je to tam romantický a jakoby starodávný. Jinak nic jinýho tam není, ale jako nemyslím to nijak špatně.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo třeba hospůdku?

Já jsem vždycky měla ráda tu cestu po Ruský, tam nahoru až na Francouzskou, podél všech těch vilek. Je tam pak i výhled na Prahu. Tam jsem to měla fakt ráda. Když jsem pak bydlela v té Donský, tak ten park, ty Havlíčkovy sady byly blízko, to bylo fajn. Jinak hospod je tam spousta. Chodili jsem hodně na Vinohrady, ale v těch Vršovicích taky. Známí mají hospodu, kam jsme chodili. S holkama jsme se scházely na Čechově náměstí na koktejly. Pak jsme chodili často k Murphymu, což je na Ruský, ale nejvíc asi ta Rozjetá žába, co si otevřel kamarád přes ulici. Tam jsme byli často.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Tak jako kdyby to byl sportovec, tak ho vezmu na hokej na Slavii. A nádraží Vršovice je taky dost hezký, teď ho opravujou.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímala jste se o historii Vršovic někdy?

Babička mi vždycky vyprávěla, že děda byl švec a že pracoval někde na Kodaňský, ale já jí moc neposlouchala, takže teď mě nic nenapadá. Tak Vršovice jsou stará čtvrť. Už tu žili lidi někdy ve 12. století. Vím, že tu byly dřív vinice.

Teď žijete v jiné části Prahy, můžete to srovnat? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byla spokojenější?

Tak já teď bydlím na Žižkově, ale asi se zase budu stěhovat jinam. Ale už tam bydlím asi ¾ roku, takže nějaký to porovnání samozřejmě je. Když jsem bydlela v té starý části Vršovic, tak tam bylo největší plus ta lokalita, že tam bylo všude blízko. Ty spoje, to bylo tím. Ale bordel tam byl. To je tady na Žižkově ještě víc. To tam to vlastně bylo takový klidnější. Hlavně tam mám ale spousta kamarádů a známejch. Prošla jsem tam školou,

sportem, vším. Takže ten Žižkov, jsem tam ráda, ale není to jako ve Vršovicích, ty pro mě budou vždycky asi takový to základní místo.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

No nejsou v centru, ale jsou od něj kousíček. Vlastně za půl hodiny jste na Karláku a to už je centrum, takže je to tu celkem výhodné. Sice na metro musíte nějak popojet, ale mohlo by to být horší. Na to vracet se sem večer nebo v noci z Prahy mi to přijde ideální.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

Určitě pro lidi, co dělají sporty, tak na Slavii můžou dělat skoro všechno nebo taky v Sokole. Je tu klid. Je tu teda dost důchodců, ale někdy to je i výhoda. Třeba na aerobiku nemáte frontu. Je tu bazén, nemocnice, tohle všechno je dobrý. Myslím, že pro rodinu s dětma, který nemají na domek za Prahou, je to dobrá čtvrť k žití. Minimálně se tu dá ještě normálně parkovat.

Jaký jste měla pocit, když jste někomu říkala, že bydlíte ve Vršovicích?

Tak to není přece nijak negativní bydlet tam. Teď, když jsme si hledali nový byt, tak nejvýše stojí jako Vinohrady a podobně, ale ty Vršovice jsou vlastně místy zmenšenina Vinohrad, to je vlastně to samý. Myslím si, že jsou celkem velká čtvrť, že je to lukrativní, že to má jméno.

Jak trávíte svůj volný čas?

Tak když nějaký je. Já jsem jako malá hodně trávila čas sportem, to jsem byla imrvére na tý Slavii. Chodila jsem tam se školkou i se školou. Takže spoustu volného času jsem trávila tam. Takže sport a pak teda i skaut, výtvarný kroužky, do lidušky jsem chodila a doučování angličtiny, to se mi vybavuje. Teď už tolik nespportuju. Hodně času mi zabírá práce, ale snažím se cvičit, chodím do divadla, kino mám ráda taky i různé výstavy sem tam, když zbyde čas.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Tak třeba Běh Paraple vím, že se koná na Slavii vždycky. Pak sem jezdily cirkusy, ale na tom prostranství teď stojí Tesco. V rámci školy jsme měli různé sportovní dny a závody. Přítel tam běhá každý den na atletickém stadionu na Slavii, takže sportovně to tam určitě žije.

Účastnila jste se nějaké takové akce nebo jste se k nějaké nachomýtlá? Pokud ano, o jakou akci šlo?

No já jsem byla na nějakých závodech se kouknout, v běhání. Zvlášť taky na volejbalový turnaje, co tam byly.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnila, kdybyste tu ještě bydlela?

Dřív se pořádaly třeba ty vánoční trhy na Kubáni, nebo takový ty řemesla, co byly různé akce pro děti v tom Ďolíčku, to tam bylo. Myslím, že by tam toho mohlo být víc. Rozhodně. Nějak to víc zpestřit. Nevím, kolik tam je teď dětí. Ale já už to teď nevnímám tak jako dřív, tak intenzivně, jako když jsem byla menší. Jako vyžití je tam dost, ale mohlo by ho být ještě víc, třeba hlavně pro děti, protože já jako malá jsem tam hodně takových akcí zažila a asi to bylo dobrý, když si to pamatuju dodnes.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Já jsem dřív chodila na tréninky a do skauta, takže jsem už moc nikam nemohla. Víím, že je tam knihovna pro děti. Kino je ten Eden, jestli ještě funguje. Ale to už není ono. Tam, kde bylo kino Pilotů, tak je bowling a squash, to je taky dobrý. Víc je toho pak bych řekla ve Strašnicích. Jedině ta liduška taky.¹⁷⁶ Kam se tady chodilo, to byla diskotéka v Edenu, což teda nechápu, já tam byla snad jednou, ale prý tam bylo plno.No ale Eden už je dávno

---

¹⁷⁶ Pozn.: Lidová škola umění v Bajkalské ulici.

zavřenej. Ale to mě netáhlo. Mě spíš ta Slavie a to sportovní vyžití. Jestli tu jsou i nějaký spolky, kde se združujou lidi a tak, jako asi jo, ale já o nich nic nevím.

Jaký způsobem jste se dovídala o nějakých akcích nebo událostech?

Tak o něčem už vím, že se to bude zase konat, když už to znám. Jinak prostě z novin, z televize, z rádia. Nebo se to někde dočtu náhodou, když jdu po Vršovický a visí to tam na nástěnce, nebo u nás v baráku byly občas nějaký informace o okolí, co se jako děje. Po těch turnajích to třeba pátrám cíleně a zjistím si to no na internetu.

Znáte místní tisk?

To jsou ty noviny pro Prahu 10.

Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

No tak občas, když se mi dostane do ruky, tak si něco přečtu. Když škrábu brambory na tom, tak mě tam něco zaujme třeba. Jak tam psali, že máme nejmladšího starostu Prahy 10, mu bylo nějakých 32 let. Babička nám z toho vystříhovala články, ale jako občas jsem do toho nakoukla, víc asi ne. Něco tam bylo zajímavýho. Třeba, když postavili ten Justiční palác na Míčankách, tak tam o tom hezky psali.

Měla jste tam v okolí přátele? Jak jste s nimi trávila nebo trávíte svůj čas?

Ve Vršovících mám spoustu kamarádů a známejch, to je právě to nejdůležitější. My jsme se denně potkávali, ale teď tak občas někam zajdem, když se domluvíme.

Znala jste lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

V tý Donský, to jsme se znali všichni, protože to bylo bydlení na ulici, tak jako s nadsázkou samozřejmě. V tý lokalitě to tak chodí, že támhleto paní z rámařství, támhleto z hospody. Dělal mi to hrozně dobře, ale mělo to samozřejmě i svoje nevýhody, protože pak samozřejmě věděl každej o každým všechno, kdy, co, jak, kde. My měli okna hned na ulici a taky kamarád měl hned naproti tu hospodu, takže i ty lidi, co tam chodili, tak většina taky byli známí nebo starý kamarádi z Vršovic.

Vycházela jste se svými sousedy dobře? Navštěvovala jste s nimi? A tam, kde bydlíte teď, je to jiné?

My se vídáme pořád. Bylo to tam moc pěkný a i když se různě stěhuju po Praze, tak na to pořád vzpomínáme. Tam, kde jsem teď, nikoho neznám, možná tak jednu paní bych poznala na ulici, co bydlí pod náma a vyplavili jsme jí. Ale budu se brzo stěhovat, takže nemá cenu vytvářet nějaký vazby tam.

Vnímal jste, nebo zaznamenávala jste nějaké změny, ke kterým ve Vršovících dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Přijde mi, že některý věci tam tak jako upadly, třeba ty jesle, co zrušili u nás v ulici. I když jinak se mi zdá, že se to tam pořád zlepšuje, že se dělají předělávky. Jako dětskejma očima jsem to viděla jinak. Přišlo mi to všechno obrovský. A teď, když něco není tak, jako když jsem byla malá, tak mám pocit, že je to špatně, ale tak to možná není.

Co vidíte jako změnu k lepšímu, co k horšímu?

K lepšímu je určitě ten Justiční palác, to tady tomu pomůže, i mi to připadá takový prestižní. Taky jsem zvědavá, jak a kdy dostaví ten nový stadion naproti Tescu. Vypadá to tam teda hrozně velký. K horšímu – tak samozřejmě jezdí víc aut, ale to je všude, na druhou stranu vidím pořád někoho, jak uklízí ty trávníky a u chodníků. A nejhorší jsou ty psí výkaly, to je prostě děs.

Vzpomenete si na něco ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo? Určitě se tu nekonaly a teď se konají, aspoň myslím, koncerty na atletickém stadionu. Byla jsem tam na Kabátech, ale hráli tam i jiní. To mi přijde jako dobrý využití toho prostoru. Stejně tam jezdí vlaky, tak se nikdo nezblázní a jeden večer to přežije. My jsme jako mladší chodili dost často do Edenu do kina nebo i na plesy a různý večery. Tam se toho konalo dost, ale myslím, že už je to úplně zavřený.

Zajímáte se o to, nebo zajímala jste se, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

K volbám chodím, to je pro mě zážitek a těším se na to, že jako rozhoduju. Ale vůbec ty lidi neznám, takže doma vždycky někoho vyberem a dohodnem se. Kdo je teď, tak to nevím. Ale toho Richtera si pamatuju, ale teď už teď myslím není.

Je něco, co by vám tu chybělo, co byste tu ráda měla? Změnila byste něco?

Jako tý zeleně tu je málo a ubývá. Když něco vysázej, tak to působí tak uměle. I ten park, co jsme měli jako za barákem, tak to tam bylo hezký, ale teď ty prolejšačky tam jsou spíš tak na vlastní nebezpečí a je to k pláči, je to prostě škoda. Ty parky, kam jsem si chodili hrát se skautem, tak tam je to všechno zastavěný. A žádná rekonstrukce těch parků se tu nekoná. Neudrží se to, není to ono.

Co považujete za největší přednosti žití ve Vršovicích?

Tak Vršovice jsou dobrá lokalita. Z Vršovic je to všude kousek. Jsou i variabilní, že ty starý Vršovice jsou podle těch Vinohrad a ty nový Vršovice, co tam vyrostly, to je už jiný. Že to jako není jednolitý, že je to variabilní čtvrť.

Jaká zde vidíte negativa?

Tak určitě to ovzduší. Tam na Vršovický u Slavie to vždycky měřili a podle toho určovali stav v téhle části Prahy, kde je ta doprava šílená. Tak určitě tohle. Vršovice jsou prostě dolík, takže tím je to taky daný. Bordel a špína. Není to všude, určitě se to lepší, ale pořád to není ono. Stejně jako ty parky. Víc toho zeleného. Taky to Tesco postavený, když kousek nad tím je Kaufland. A u toho Ministerstvo životního prostředí, to je jako výsměch. To je taky stavba, to Tesco. To je negativum spíš pro oko.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tam žila, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

To ani ne. Já to tam měla moc ráda. To spíš se proměnil, až když jsem se odstěhovala, tak už mi tam na tom teď houby sejde. Na druhou stranu na Žižkově mi sejde ještě míň, tak nevím, čím to je.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Myslím, že se tam vše opraví, parky prokouknou. Stěhují se tam mladý lidi s dětma a ty budou chtít něco měnit. Ne jako důchodci, kterým je to už jedno a nám mladým to je jedno jakbysmet. Takže já myslím, že to tam bude jen lepší a lepší. Jen doufám, že nesbourají tu jedinou část Vršovic, která je tak stará a hezká. To by mě hodně mrzelo.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila? Chtěla jste a snažila jste se tu někdy něco změnit?

Tak to vůbec nevím. Já na tyhle věci nemám vůbec čas. Někde něco zjišťovat a účastnit se nějakých setkání, to vůbec. To musí oběhat důchodci, ty mají času dost a beztak jich je tady nejvíc.

Jaký byl prvotní důvod, proč jste zde žila, kromě toho, když jste byla malá?

Tak nejdřív kvůli mámě, že jo a potom když jsem hledala podnájem, tak se mi vždycky nabídl někdo ze známých z okolí, co o něčem věděl. Držela jsem se v té lokalitě tak dlouho, dokud to šlo, ale pak jsem odešla za přítelem na Žižkov, protože tam má svůj byt.

Co si představujete pod slovem patriot?

Pod tím si nepředstavím skoro nic, myslím, že to je tak z knížek, spíš to zavání nějakým fundamentalismem.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Tak já jsem neměla nikdy takový škatulky na nic. Vyloženě říct, že jsem Vršovičák, to nevím. Ale takhle, když se o tom bavíme s kamarádama, tak říkám – jo, tam jsem vyrostla, tam to znám. Zrovna nedávno jsem se bavila s nějakou neznámou paní o tom, že to zná v

Konopišťský, jak to tam vypadalo před iks lety. Mluví se mi o tom dobře a jsem ráda, že to tam znám. Mám to tam ráda. Ale tím to pro mě asi končí.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil/a doma? Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tam byla spokojená?

Tak vztahy v tom baráku aby byly dobré, to je pro mě moc důležité. Mít nějaký ty místa, kam jít, kam se vracet. Ať už restaurace, podniky. Prostě to tam znát, jít na jisto. To je příjemný. Těšit se, že tam někoho známého potkám. Pro mě jsou to nejpodstatnější lidi, hlavně lidi. Pak taky mít možnost tam někam jít. Jít sportovat, jít se projít do zeleného. Nevidět kolem sebe špínu a odpadky, mít čistou ulici. Já třeba miluju psy, ale někdy je to prostě moc, když jdete a nemáte kudy po chodníku jít.

Jsou nebo byly Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Tak určitě to tam mám spojený se vzpomínkami, hlavně s dětstvím. V ulici a všude na místech to mám spojený s těma lidma a událostma. Když jsme si hráli na dvorku, tak to jsem milovala. Houpali jsme se na těch klepadlech na koberce. Hráli jsme pingpong. Byli jsme venku, přitom hned u baráku. Pak se Slavií mám spojeno hodně chvil, se skautem, kam jsme chodili. V určitou dobu jsem měla ráda jiná místa a pak zas jiná, jak se to měnilo. Myslím, že to pro jistou dobu domov byl. Doma jsem byla ve Volyňské a v Donské taky, ale pak už to nebylo takové, když člověk ví, že půjde pryč, tak si nějak asi podvědomě, vnitřně nic s tím místem nedomlouvá.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Jakým způsobem?

Tak je to byt, jsou to ty lidi, situace, který se mi vybavují, to je pro mě důležité. Ta ulice moje. Ale i celý ty Vršovice, protože v tom dětství chodíš pořád okolo do školy, do kroužků, ke kamarádům. Všechno je to blízko. Myslím, že je to všechno propojené a navázané na sebe.

Myslíte si, že tu v budoucnu budete zase bydlet, nebo se postěhujete jinam?

My jsme teď zrovna vybírali, kde si koupíme byt. Když to klapne, tak se za 3 měsíce budeme stěhovat. I když to teda nebylo jen na mém výběru, tak jsem se tím teďka zaobírala a procházeli jsme ty čtvrtě a vybírali, kde bysme chtěli bydlet, tak jsme tam měli Vinohrady, Vršovice, Žižkov spíš ne, potom pak ta Praha 4, jako že u parku nebo u lesa, u vody. Jako že když bydlet v Praze, tak buď aby tam byl les, nebo aby to bylo blízko do města, což to druhý splňují ty Vršovice nebo i ty Vinohrady.

Rozhovor 5

Žena, 23 let, ve Vršovicích žije s přestávkou 14 let, studentka

---

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Grébovka. U té teď bydlím a myslím, že je to jedno z nejhezčích míst v Praze.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Žila jsem tu od svých asi 6 let, pak když mi bylo asi 17 jsme se odstěhovali do Vysočan a teď tu bydlím zase a už to budou dva roky. Koupila jsem si tu byt.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Já nevím, možná tak nádraží? Myslím, že lidí co tu nežijí, tak o tom moc nevědí. Možná spíš někoho napadne ta Bohemka.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

Pro mě je srdeční záležitostí ta Grébovka, tam bych mohla sedět pořád. V tomto ohledu se těším, až budu mít děti a budu tam s nima chodit. Je tam klid a dýchá to takovou starou vznešeností.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je tu něco specifického?

Tak to nevím. Vzala bych ho na procházku do Grébovky a pak k sobě domů. Nic jiného nevím, co bych mu ukázala.

Víte, jak vypadá znak Vršovic?

Nemám tušení.

Neslyšela jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Překvapilo mě, že byly město ještě předtím, než se připojily k Praze.

Vy jste žila i v jiné části Prahy, můžete to srovnat? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byla spokojenější a proč?

Žila jsem ve Vysočanech ve Vysočanech. Srovnat to moc nejde, to, jak se člověku kde líbí, nezávisí jen na okolním prostředí, ale nějaké přednosti Vršovice mají - lepší dopravní spojení, sice sem nejezdí (narozdíl od Vysočan) metro, ale tramvají se dá dostat téměř všude. Také je tu hezčí prostředí, atmosféra. Vysočany jsou holt průmyslová čtvrť.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Tak akorát, není to centrum plné turistů, ani vzdálená, těžko dostupná periferie.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

Tak určitě k bydlení. Pro to byla dozajista koncipována.

Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Já využívám četné čínské a vietnamské obchůdky s potravinami, také výrobu klíčů, což by možná mohlo být to něco, co má význam pro celou Prahu, protože to je nejlepší zámečník v Praze.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Nevím vůbec nic. Nic jsem neslyšela ani neviděla, že by se něco konalo.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Je tu koupaliště na Slavii, knihovna v Charkovský, kino, i když to už možná nefunguje, nevím.

Znáte místní tisk?

Ne, tak to vůbec nevím.

Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny? Chodíte tam posedět? Jak často asi?

Chodíme do hospody 100 piv, Milá tchyně, Murphy's. Jedna dobrá hospoda u Koh-i-nooru, jedna vedle Bati na Vršovickém náměstí a jedna je fakt špatná, ale je spojená s historií naší třídy, takže tam se taky občas scházíme.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Přátele mám spíš ve vzdálenějším okolí. Strašnice, Vinohrady, Libeň, Jižňák, ale často je někdo u mě na návštěvě, takže pár hospod tu známe všichni.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice?

Neznám, skoro vůbec, ale je to škoda, a do budoucna to chci změnit. Myslím, že je důležitý, aby jsme se potkali a seznámili dřív než na domovní schůzi při řešení nějakého maléru.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Tak co já vím, tak budova Chemapolu se změnila, je teď duhová a taky už to není Chemapol. Pak taky Eden a jeho okolí. Kulturák Eden už myslím moc nefunguje a vyrostlo tam někdy předloni ohromné Tesco, které tam je jak pěst na oko a beztak je pořád poloprázdné. Upřímně doufám, že zkrachuje.

Jak změny vnímáte? Které vnímáte pozitivně a které negativně?

Pozitivně vidím, že opět moje oblíbená Grébovka, která před několika lety byla feťácký parčík, kam by maminka s kočárkem zavítala jen v případě spáchání sebevraždy, a teď je to příjemné místo k procházce. Negativně vnímám ten supermarket Tesco. Vůbec tam nebyl potřeba. Kdyby tam radši nechali to místo na cirkus.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

Konala se tu vždycky Matějská pouť, tam kde je teď to Tesco. Kdo má čas jezdit až do Holešovic a tahle menší úplně stačila.

Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

Teď poslední dobou dost málo, ale bude se to myslím měnit, až dostuduju a najdu si práci, tak budu i víc v bytě a v okolí, to si myslím.

Měla jste třeba v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?

Ano, jako dítě jsem měla kamarády ze sousedství, ale teď jsem ještě kontakt s lidmi z okolí moc nenavázala, když nepočítám Vietnamce z večerky.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

Ne, zatím tu ani nemám ještě trvalé bydliště, ale mě tohle moc nezajímá.

Chtěl/a jste a snažil/a jste se tu někdy něco změnit?

Ne, to mě ani nenapadlo. Já ani nemám pocit, že bych mohla do takových věcí nějak zasahovat.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

Zda bych se vůbec zapojila tak to určitě ano. Kdyby někdo přišel a vysvětlil mi, o co jde, tak bych se zapojila. Do jaké míry to by záleželo na konkrétní věci.

Co si představujete pod slovem patriot?

Člověka, který je hrdý na místo, odkud pochází.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Ano, to se cítím. Nevím, do jaké míry bude můj pobyt tady užitečný a přínosný pro Vršovice, ale já si tu připadám ve svém.

Je pro vás příjemné zde bydlet? A proč?

Ano, a to z důvodů spíš iracionálních a pocitových. Jednak je to místo, kde jsem se narodila, a jednak se tu cítím dobře, líbí se mi tu, jsou tu staré domy, které mají nějakou atmosféru, ne jako studená sídliště.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak?

Ano, jak už jsem řekla. Mám k tomu spoustu důvodů, mám tu byt, svá místa, která mám ráda, vím, kam jít nakoupit, kde zahrnout a nezabloudit, mám tu vzpomínky na své vztahy.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Jakým způsobem?

Tak jistě, člověk není pořád jen zavřený v bytě. Když chodí do školy, do práce, na nákup a tak podobně, a když se do bytu vrací, je docela podstatné, kudy chodí - jestli mu hezké okolí zvedá náladu nebo ho nepříjemné okolí štve.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

Těžko říct, co budoucnost přinese. Koupila jsem si tu byt, ale také záleží koho si vezmu, jak, kde a s kým se rozhodnu žít natrvalo, to ovlivňuje spousta faktorů. Zatím tu jsem a uvidí se.

Rozhovor 6

Žena, 25 let, ve Vršovicích žije celý život, studentka

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

To mě napadne, že tam bydlím a že tam na jaře všude vždycky kvetou sakury.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Narodila jsem se ve Vinohradské nemocnici a od té doby tu bydlím až doteď.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak určitě asi fotbal a hokej Slavie, ještě Bohemka taky.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

Mám tu pár míst, kam ráda chodím. Ráda jsem se chodila dívat na Vršovické nádraží, jak tam rovnali vlaky a do Grébovky. Ale mám to tady prolezlý skoro všude, podél trati a tajný průchody. Hospůdek tu pár taky je, ale nejsou nic moc, jedna celkem dobrá je u stadionu, ale jinak chodím spíš do Strašnic nebo do centra.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Tak pokud by ho to zajímalo, tak na Vršovickém náměstí je velmi starý kostelík sv.

Mikuláše a také máme moc pěknou secesní spořitelnu. Pak bychom se prošli po schodech do těch sadů nad Francouzskou, odkud je na Vršovice krásný výhled.

Víte, jak vypadá znak Vršovic?

To náhodou vím, protože jsem měla na škole kdysi referát. Polovinu tvoří znak celé Prahy a na druhé polovině jsou sekerky a pytel na ryby.

Viděla jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

Viděla, asi v nějaké knížce a vím, že třeba Vršovické náměstí se jmenovalo dříve Komenského, což na těch fotkách bylo.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímala jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšela jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Mě historie docela zajímá a něco už jsem o Vršovicích slyšela, taky tu bydlím od narození. Víím třeba, že Vršovice byly úplně samostatné město a pak teprve se spojily s Prahou. Taky tu byly vinice a taky mi jeden pán od nás z baráku vyprávěl, že v Edenu byl veliký lunapark, ale to snad ještě před druhou světovou válkou.

Nachází se tu něco, nebo je tu něco, co má význam pro celou Prahu, čím přispívá k celku města?

Tak to nevím. Dalo by se říct, že pro Prahu může mít význam, že je tu bazén a stadion, co dostaví někdy na jaře.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Necítím se nijak trapně, to vůbec, naopak si připadám líp, než kdybych bydlela třeba na Jižáku nebo vůbec někde v paneláku.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Vršovice jsou kousek od centra, vlastně takový první klidná čtvrť od centra. První, kde už to není hektické a tak zalidněné.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

Já nevím, tak někdo, kdo chce sportovat, tak by mohl. Nic úžasného tu není, ani lesopark ani výhled na Vltavu, nic takového, ale není to tu špatný.

Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Tak skoro všechny, co tu jsou, moc jich není. Drogerii, pekárnu, večerku, ukrajinské i vietnamské zeleniny a chodíme taky samozřejmě do Tesca.

Jak trávíte svůj volný čas?

Mám školu, dvě brigády a chodím do skauta. To mi zabírá většinu času. Ráda chodím do divadla a na koncerty. O víkendech jezdím z Prahy ven.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Tady ve Vršovicích? Tak sportovní akce tu určitě jsou, spousta, ale to já moc nereflektuju, byla jsem jednou na Slavii na zápasech v lakrosu. Jezdila sem pouť, ale to jsem byla malá. U Tesca je třeba o Vánocích nebo i jindy nějaká akce pro děti a tak, někdy to pořádáme i jako se skautem sami ve spolupráci s Tescem. Jim to přitáhne lidi k nakupování a my se prezentujeme a máme to taky jako reklamu. Na Slavii bývají někdy velké koncerty a jednou jsem tam vlastně byla na oslavách Majáles. S mámou chodíme do galerie, která je ve Vlastě¹⁷⁷, objevila to tam máma a tak jednou za čtvrt roku se tam jdem před nákupem podívat. Je to zadarmo.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás?

Tak určitě. Mně by se líbilo, kdyby se tu konaly nějaké třeba menší koncerty nebo besedy, ale teď už ani není kde, když zrušili Kulturní dům Eden. Na Praze 6 mají takový stan a v něm se konají koncerty. Myslím, že by to nebyl problém, problém by byl asi v tom, aby tam přišli mladí a ne jen důchodci, aby tam vůbec někdo přišel, ale kdyby se tu udělala nějaká menší scéna, jako třeba teď je na Solidaritě ve Strašnicích, tam to si myslím, že tu chybí.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Přímo tady ve Vršovicích je tedy ta galerie na úřadě, knihovna je v Charkovský, tam jsem několikrát byla. Druhá velká knihovna bude na Ruský, je teď zavřená, ale tak do dvou let by měla otevřít. O klubu žádným nevím, divadlo tu není, kina tu byly dvě, ale už ani jedno nefunguje a hřišť tu pár je, ale většinou jsou dost vytiženy, takže že by se člověk sebral a šel si někam zakopat, tak to moc nejde. Ale tak já ráda chodím plavat do venkovního bazénu a na ostatní věci jezdím do centra, což není tak daleko.

Jakým způsobem se dovídáte o nějakých akcích nebo událostech?

Já teda hlavně z radia, protože to u nás hraje každý ráno. Taky z těch novin Praha 10, tam je taky všechno napsané.

Co si o myslíte o tomto tisku? O čem myslíte, že by měl informovat?

Tak já si to přečtu, chodí nám to do schránky. Ale připadá mi to takový komoušský, jakoby budovatelský, jak to všechno dobře jde a podobně. Na druhou stranu informace o akcích tam jsou, taky kdy budou čistit ulice a tak a taky aspoň člověk ví, koho má na tom zastupitelstvu.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas? Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny? Chodíte tam posedět? Jak často asi?

Mám tu celkem dost přátel, ale hodně jich taky už bydlí jinde. Chodíme třeba na brusle nebo v létě posedět na zahrádku. Zahrádek je víc ve Strašnicích, i když teď na Kodaňský jak je ten Justiční palác nověj, tak tam vzniklo dost novějch hospod a stálo by to za prozkoumání. Kavárnu tu žádnou neznám. To ještě když jsem byla na gymplu, tak jsme si kolikrát říkaly, že tu není kam si jít na chvíli sednout. A taky tu není pořádná cukrárna, což je pech.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

Z domu znám, od vidění většinu, některý i jménem a vím, v kterým bytě bydlí. Z ulice to ne, to jen jednu rodinu. Odmala jsem musela sousedy zdravit, takže vztahy jsou celkem dobré, i když někdy nějaké sváry vyvstanou o topení nebo teplou vodu. Když jsem byla malá, měli jsme na telefonu šestilinku a to bylo těžký se domluvit, když se chtěl člověk

---

¹⁷⁷ ÚMČ Praha 10 – budova Vlasty.

dovolát. Ale ty babičky a dědové se mě ptají co dělám a tak, když se potkáme. Když někdo umře, vyvěsí se oznámení v domě a já většinou vím, o koho jde.

Navštěvujete se s nimi? Požádala byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

Nenavštěvujeme se s nimi, ale o pomoc se občas žádáme navzájem. O půjčení klíčů do sklepa, o nové informace ohledně privatizace a tak, to tam po domě běhají ty naše babky – zpravodajky a nosí nové informace.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

Když jsem byla malá, tak se docela často konaly pořady pro děti a akce na Kubáni a v Ďolíku. Hrozně mě to bavilo, bývalo tam pódium a spoustu věcí sis tam mohla vyzkoušet nebo vyrobit. Taky u Edenu a i u dole u bazénu jezdila pouť a cirkus. Teď by už neměl kde stát, všechno je zastavěný. Ale tak zase ty koncerty na atletáku to nebylo, to je teď nový. Pamatuju si, že na Kubáni z hotelu Mars mluvil jednou Havel a bylo tam setkání Občanského fóra a já tam šla s našima a dostala jsem barevný kšilt. Ale tak to bylo ještě před revolucí. My taky chodili se školou do Edenu na pohádky za 5 korun a na koncerty, taky tam.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Tady kolem mě se to tolik nezměnilo, ale třeba na křižovatce U Slaviie postavili ten Carefour, teď už je to teda Tesco a staví se tam nověj fotbalovej stadión. U nás na Kubáni udělali hezky tu zeleň a starají se o to a park pro děti, náš Ďolíček, ten oplotili a snad i opravili ty prolézačky. Na druhou stranu když jdu zadem mezi barákama a nejdu po hlavní, tak ty dvorky a parčíky mezi domama jsou ve strašným stavu, rezavý nepotřebný klepadla, cestičky zabahněný, od pejskařů bordel a na ty prorezlý prolejzačky bych nikomu nedoporučovala vlézt.

Je něco, co vás tu potěšilo, třeba nedávno, nebo naopak, co vás zamrzelo?

Hodně mě mrzelo, že pokáceli stromy v parku před Edenem a vůbec celý ten park zrušili a udělali tam takovou tu sterilní zeleň obloženou mramorem. Taky mě mrzí v jakém stavu je teď Vršovické nádraží. Podepírá ho dřevěné lešení, aby se nezhroutilo a to je mi líto. Doufám, že se jeho chystané rekonstrukce ještě dožiju. Naopak mě potěšilo, že když jsem nedávno vlezla do staré spořitelny na Vršovickém náměstí, tak ta výzdoba uvnitř je ohromující a jsem ráda, že při přestavbě toho tolik zachovali, že jim to stálo za to. Taky Grébovku krásně opravili a je radost tam teď jít, přitom před pár lety bych tam nešla ani se sekerou za pasem.

Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

Přes den ani moc ne, to jsem v práci nebo ve škole, ale často tu chodím někam pěšky, všechno je kousek a o víkendu chodím na brusle, takže vím, kde je hladký asfalt a kde kočičí hlavy.

Měla jste třeba v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?

Myslím, že je to zatím pořád stejné. Rodiče se snažili s lidmi v domě vždycky vyjít, tak se snažím i já. Ale nijak se nevyhledáváme.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

O to se zajímám. Teď je to pan Lipovský. Přijde mi to důležité vědět aspoň to, kdo je starostou tam, kde žiju. K volbám chodím, ale spíš volím podle stran než podle obličejů, které beztak neznám.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu ráda měla?

Ráda bych měla víc laviček, všude. V parku jsou všechny pořád obsazené. Myslím to vážně. Tady to je čtvrť důchodců a najít prázdnou lavičku je zázrak.

Co považujete za největší přednosti žití tady?

Je tu klid. Celkem dobře se tu nakupuje a dá se tu zaparkovat, většinou. Nájmý se zatím dají unést, tak uvidíme.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Pokud ano, tak jak?

Tak když jsem byla malá, tak jsem to nijak nevnímala, prostě tu člověk byl a co mu zbývalo. Ale teď, když vím, jak bydlí mí kamarádi a podobně, tak se mi tu docela líbí a oceňuju třeba to, že do bazénu to mám 5 minut a na metro taky, takže tu jsem tak nějak vědomě spokojenější než dřív.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Teď se sem stěhuje víc mladých lidí, parky pro děti ožívaj a starší generace, která tu teď převládá, ustoupí do pozadí. To by mohlo změnit i záměry investorů a třeba tu vznikne více možností pro mladé nebo pro děti. A ty parčíky kdyby se ještě zvelebili, to by bylo fajn. Pak se to tu stane určitě velmi příjemnou čtvrtí k bydlení i žití.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

To nejvíc záleží, jakou cestou by se to ke mně dostalo. Kdyby s tím přišel někdo, koho znám a komu věřím, tak bych se za něj postavila. Hádat se s úřady není žádný med, ale když by šlo třeba o něco, co by mě vážně štvalo, tak bych se asi zapojila. Ale vím, jak to tu dopadlo s tím Carefourrem. Všechny protesty se jako na oko přijaly a stavba byla pozastavena, ale pak přejmenovali firmu a všechno postavili. Nevidím v tom moc efekt. Radním musí na názoru lidí opravdu záležet, když to jenom předstírají, tak to k ničemu není.

Co si představujete pod slovem patriot?

Patriot je někdo, kdo je pyšný na místo svého původu, nebo tak něco, ne?

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Jako Vršovičák určitě. Myslím, že tahle čtvrt' má ještě nějakou osobitou tvář a lidi, co tu bydlí, něco dohromady váže.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma?

Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byla spokojená?

Pro mě důležitý ten byt, jak si to člověk zařídí. Taky pak jestli tam je klid nebo jestli tam není něco nebo někdo, co by nemohl vystát. Aby to tam měl člověk rád a znal tam nějaký lidi. Aby věděl, kam jít na procházku a kam si jít sednout s kamarádama. Aby to člověk vzal to místo za své a cítil se s ním nějak propojenej.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Tak určitě jsou. Jiný domov jsem nepoznala a až se třeba postěhuju jinam, tak stejně ten čas, kterej jsem tu strávila, to dětství, to tu zůstane. Ve všech těch parcích, na každým rohu mám nějakou vzpomínku a když se sem pak budu vracet, tak to všechno ráda zase uvidím.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt'? Jakým způsobem?

Vadí mi, když někdo otrhá růže před domem. Nebo když město kašle na záhony a nechává trávu v parku usychat. Asi ten vzhled toho místa je pro mě důležitěj, taky aby to tu bylo bezpečný, což docela je.

Cítila jste se někdy pyšná na své bydliště?

Pyšná snad ani ne. Ale ráda říkám, že jsem z Vršovic, protože Rosenheim z Obecný školy sem taky pořád chtěl.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

Pokud nám tu ten byt prodají a budem tu moct zůstat, moc ráda bych tu zůstala. Ale kdo ví, co bude. Jestli se nepostěhuju třeba do úplně jinýho města nebo i jiný země. Mám to tu ráda a dokážu si představit tu žít a mít tu děti, ale hezkejch míst i tady v Praze je spousta.

Rozhovor 7

Muž, 25 let, ve Vršovicích žije celý život, student

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Žiju tu celou dobu, jen jsme nejdříve bydleli do mých asi 10 let v Jerevanský a pak jsme se přestěhovali jen za roh do většího bytu v Krasnojarský.

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Kubánské náměstí, Eden a Slavie. Místo, kde bydlím a pak taky třeba ještě Vršovické nádraží.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Asi taky Eden, Slavie.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo?

Asi ani nemám, nic mě nenapadá. Není tu žádný třeba centrální park, kam bych chodil v mém okolí.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval, aby se přišel podívat? Myslíte si, že je tu něco specifického?

Možná kostel na Čechově náměstí, ale mně se třeba moc nelíbí. Ale potom třeba tam kolem Francouzský a Ruský, to jsou pořád ještě Vršovice, a tam jsou ty domy moc hezký. A jít se tam projít by mohlo být pěkný, si myslím. Dokonce některý z těchto domů jsou zmíněný v té knížce Pražské domy vyprávějí, že tam žil i někdo slavný a tak.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímal jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšel jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Z vyprávění rodičů a tety znám, jak se ty Vršovice proměňovaly. Tam, kde je dnes plavečák, tak tam byly zahrádky. Taky tu hudebku, co je v Bajkalský, tak tu budovali sami lidi z Vršovic svépomocí. Prostě dřív to tu bylo takový víc předměstský.

Víte, jak vypadá znak Vršovic?

Vůbec nevím.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Já bych řekl čím dál tím lepší pocit. Protože dřív, když jsem říkal, že jsem z Vršovic a ostatní byli odjinud, tak mi přišlo, že jsem mimo centrum. Ale teď, když to říkám, tak mám lepší pocit, protože tady to je skoro centrum, ale někdo, kdo je taky z Prahy může být i z Újezda nebo z Popovic a to pro mě žádná Praha už není. Vršovice, to je taková čistokrevná Praha. Dřív jsem i tady k tomu měl jiný vztah. Ale jak jsem začal mít větší potřebu jezdit do centra a jinde, tak se mi ty vzdálenosti hrozně zkrátily a já najednou viděl, že ty Vršovice jsou vážně kousíček od všeho dění a že je to fajn být pak zase rychle doma. Dřív jsem tady k tomu měl prostě jinej vztah. Teď to chápu tak, že bych mohl bydlet někde líp, ale mohl bych někde bydlet i daleko hůř. Takže jsem tu teď docela spokojenej.

Co považujete za největší přednosti žití tady, kromě té dostupnosti do centra?

Mně to tu připadá dost bezpečný a za to jsem taky rád, že se tu nemusím bát jít s mobilem v ruce od tramvaje a tak. Nemusím to prostě řešit.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Já bych to viděl v celku, že je centrum, pak jsou Vinohrady a pak už jsme my. V centru už moc Pražáků dneska nebydlí, na Vinohradech je to dobrý, ale nejsou tam zas moc ty služby a je to tam děsně nacpaný. Pak jsou tu Vršovice, kde máme něco z těch Vinohrad, ale máme tu už i ty supermarkety a víc těch služeb. V tomhle mi to tu přijde lepší. I ceny bytů tady hodně stoupaj, že tady se bydlí a bude bydlet možná ještě víc.

Jak trávíte svůj volný čas?

Práce, škola, koloběh, moc času nemám. Někam se jdu podívat nebo jedu ven, občas nějaký sport, ale spíš tak rekreačně.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Já nevím. Bývaly na Kubáni vánoční trhy, ale teď už pár let nebyly. U Tesca bylo pár stánků na Vánoce, ale moc tam toho nebylo. Jako malí jsme byli s bráchou s lampionama. Nějakou vyloženě jen vršovickou akci jsem nikdy nezažil. Na Slavii dělají teď v posledních letech koncerty. Z balkónu to můžu skvěle slyšet, myslím, že tu byly i R.E.M. Takže to je fajn.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnil?

Mně by se líbilo tu mít nějaký divadlo, nějakou i alternativní scénu, abych nemusel jezdit do centra. V Edenu se občas něco dělo, ale člověk se to většinou nedověděl, protože propagace byla nulová. Ale nevím, já stejně bych tu asi víc času netrávil. Lepší je se jít na něco podívat s kamarádama a to je pak i lepší sejít se v centru. Tady ve Vršovcích je problém ten, že i kdyby se tu něco konalo, klidně i ty trhy třeba, tak tu není dost lidí, který by něco kupovali, není tu dost lidí, který by měli o něco zájem. Žije tu hodně starousedlíků a ty by to nenaplnili. Stejně v tom Tescu, tam krachuje jeden obchod za druhým, protože tu prostě lidi nenakupují.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu rád měl?

Mně tu chybí nějaký park větší, já si nedovedu představit, kam tady třeba rodiče s dětma choděj, zeleně je tu strašně málo.

Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Pro mě je to tu v pohodě. Tesco má 24 hodin otevřeno, přes kopec máme Kaufland, takže pro zdroj můžem skoro pořád. A ten zbytek není tak důležitý. Třeba v tom Tescu, v tom komplexu celým, je spousta obchodů, ale mě nikdy nenapadne tam jít něco nakupovat, třeba oblečení nebo něco jinýho.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

Praha 10. U nás leží na schodech v baráku. Jsou tam vždycky tři stránky reklamy místních živnostníků, pak tam jsou zprávy z radnice, bytová politika a kdo kde na školách zpíval a tančil. Já si to vždycky přečtu, ale ne proto, že by mě až tak zajímalo, co se děje na Praze 10. Mně se zdá, že snad ani nechťejí, aby to někdo četl, jinak by to určitě už nějak oživil. Klidně by tam mohli dávat něco o historii, nějaké názory a podobný.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Znám tu pár lidí z okolí, ale s lidma ze základky nebo prostě z dřívějšíka už se moc nevidáme.

Nemám tu moc přátel. Mám je všude různě po Praze.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

V tom domě, kde jsme bydleli nejdřív, tak tam jsme se všichni znali. Sousedi nás s bráchou někdy i hlídali a byla to skoro taková velká rodina v celým domě. Ty vztahy byly hodně pevný. Pak jsme se přestěhovali a já ty lidi neznám, i když tam bydlím léta. Vůbec nevím, jak se jmenujou. Známe se jen od vidění s těmi na stejném patře. Rychle se ty nájemníci taky střídaj, takže člověk to nestihá sledovat. Nedovedu si třeba představit, že bych u někoho z nich zazvonil a ptal se ho, jestli nemá třeba pumpičku na kolo, to bych si prostě netroufl.

U nás je to hodně anonymní. Ale tak u těch naproti by mě asi nevyhodili, tam bych možná šel.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil?

Naposled, kdy jsme se chtěl ozvat, bylo, když měla radnice kampaň, že lidi netříděj odpad. Ale u nás jsou ty kontejnery neustále nevyvezený, takže se to tam hromadí a je tam z toho jen bordel. To mi nepřijde moc motivující. Tak jsme napsali do Prahy 10 takovej sloupek s názorem, ale jasně že ho neotiskli. A nic se nezměnilo. Mně se zdá, že toho člověk moc nezmůže. My tu o ničem nerozhodujem.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Co jsem já zaznamenal, tak zrušili park a postavili Tesco. Bývalý Chemapol olepili duhovýma deskama a říká se tomu teď Palác Kodaňská. Pak taky stadión se dostavuje, to bude asi naše dominanta. Tyhle věci vnímám spíš negativně, protože to k ničemu moc dobrému nepřispělo. Sice máme supermarket, ale ta hrůza okolo, tu moc nechápu.

A které změny vnímáte pozitivně?

Pozitivně vnímám, že Vršovice už nejsou, když to tak řeknu, tak zaplivaný jak si je pamatuju, když jsem byl malej. Teď se hodně baráků opravilo a stále se opravuje a rekonstruuje a ty ulice se mění k lepšímu.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají?

Za mýho života nemám pocit, že by to bylo jiný, než je to teď.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Jsou tu asi tři parky, ale kam chodí rodiče s dětma, to nevím. My jsme si jako děti hrály za domem na dvorku, celý dny. Dneska si tam nikdo nehraje. Já nevím, co ty děti kde dělaj.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

U těch posledních jsem nebyl, protože jsem nebyl v Čechách, ale jinak chodím, i když v tom moc smyslu nevidím. Kdo je teď starostou, to nevím, vím jak vypadá a že má článek v těch novinách Praha 10. Předtím byl Richter, který se teď producíruje na magistrátu.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

Kdybych si někdy v budoucnu hledal svoje bydlení, tak by mi nevadilo bydlet ve Vršovicích.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil doma?

Co je důležité pro vás, abyste tu byl spokojen?

Pro mě je z hlediska pohodlí důležitá dostupnost MHD a samozřejmě bezpečnost. Taky vzhled celý ty ulice, aby to tam bylo hezký a přátelský. Aby tam byly služby, aby to nebyla nějaká samota a aby taky člověk nebyl závislej jen na autě, ale mohl někam dojít či dojet sám.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Já jsem pořád čekal, že tu postaví na Slavii metro, ale tím Tescem to padlo, teď už tam být nemůže. Takže nevím, co jinýho by se tu mělo měnit. Asi nic závratnýho. Prostě se tu bude dál žít.

Je pro vás příjemné zde bydlet? A proč?

Jsem tu spokojenej. Nechtělo by se mi někam se stěhovat. Tady už to znám a někam do paneláku bych nešel ani ve snu. To radši budu spát pod mostem. Ne, tak do paneláku bych nerad.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt? Jakým způsobem?

Mě třeba šťve, že ten náš dům je tak zpusošenej, že je to každému jedno. Probíhá tu privatizace, ale pořád, jak se na to čeká, tak se nikdo o ty domy už léta nestará. Zevnitř je

to fakt hrůza. Stydím se tam někoho přivést, protože uvnitř to u nás v domě vypadá jak někde na hlaváku. Tohle mě mrzí, protože mi nepřijde tak nemožný a náročný to udělat.

Co pro vás dělá domov domovem?

Ta rodina v tom našem bytě.

Cítil jste se někdy pyšný na své bydliště? Nebo vás to tu někdy něčím štvalo?

Já jsem trochu pyšnej, že jsem z Prahy, že jsem čistokrevnej Pražák, že nejsem žádná naplavenina. Ale když si mám někoho cizího, třeba cizince, přivést do našeho baráku, tak se dobře necejtím a je mi to nepříjemný, že je to tam tak zanedbaný.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Já jsem patriot, určitě. Mám to tu rád, jsem tu spokojenej a nestydím se říkat, že jsem odtud. A myslím si, že když bych tu zůstal bydlet nebo si tu našel někde pak byt, že by mě i víc zajímalo, co se tu děje, než když jsem teď u rodičů a nestarám se o to moc.

Rozhovor 8

Žena, 26 let, ve Vršovicích žije 24 let, studentka

Jak dlouho žijete ve Vršovicích? Narodila jste se tady?

Tak já jsem se narodila tady kousek ve Strašnicích, ale už když mi byly asi dva, tak jsme se přestěhovali na Kodaňskou. Tam jsem byla celou dobu a teď žiju asi půl roku s přítelem jen o pár bloků dál.

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Tak mám to spojený asi nejvíc s tím bytem od rodičů. Tam jsem strávila většinu života. Nic víc mě nenapadá.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak asi stadion Slavie, Kohinoor, Eden, možná Želivského, Olšany, Hagibor.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo, kam ráda chodíte? Park, hospůdku?

Já to tak ani neprožívám. Jako jdu se třeba projít na Parukářku nebo do Riegráčů, Heroldovy sady mám kousek. I když vlastně mám takovou pěknou cestu od nás na Vršovický nádraží. Tak jsem teď objevila tajnou uličku. A do Grébovky taky chodím. Ta vila je pěkná.

A do nějaké hospůdky nebo kavárny si chodíte občas sednout nebo to nevyhledáváte?

Teď máme, díky tomu, že jsem se přestěhovali, blízko hospodu Krokodýl a tam chodíme kvůli tomu, že tam mají levný jídlo. Je to u Čecháče. Jako obsluha jak kdy, ale jídlo je dobrý. Jinak tady v okolí moc nevím, kam bych šla.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je tu něco specifického?

Tak někdo by asi řekl na Čechově náměstí ten kostel, ale úplně stejnej je na Praze 5, takže žádná rarita to není. Ani nevím, jak se jmenujou. Je to taková nepěkná stavba. No mně se líbí, tam, jak teďka bydlím, ty vilky. Ty jsou dost unikátní. Tam se dá taky procházet. Tahle vilová čtvrť je moc pěkná.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic, třeba jak to tam vypadalo dřív?

Četla jsem v tom Deníku Prahy 10, nebo jak se to jmenuje, že ten náš barák, ten jako u rodičů, že už je tam 60 let. Máme tam jednoho pána a ten už tam žije celých těch 60 let.

Viděla jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

Vršovic asi ne. Viděla jsem celý Prahy, jako fotky 100 let starý a současný. Taková výstava to byla. Ale Vršovice tam asi nebyly, tam byl Vyšehrad a takhle.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Mně to připadá stejný. Jako říkat ty jsi z Vršovic, ty z Brna, ty z Malostranský. Je tolik lidí a každé z nějaký čtvrti. Když řeknu, že jsem z Vršovic, tak oni že jsou to prdelákovice, já řeknu, že je to centrum a obráceně. Já to jako beru v legraci, ale určitě ta rivalita takhle jako je. Myslím, že nacionalisti jsou i na Jižňáku. Je to daný tím, kde se člověk narodil.

Podle vás vzniklo vaše pouto k Vršovicím, protože jste se tu narodila? Nebo tu žijete od dětství?

Tak určitě. Znáám to tady, mám tu ten zajetej stereotyp, vím, jak tu co funguje. Víám, kde co najdu. Kdybych se najednou přestěhovala na Jižní Město, tak se asi picnu.

Které obchody a služby ve svém okolí využíváte?

My teda chodíme do Tesca, protože potřebujeme nějaký levný obchod. Občas nahoru do Alberta na Floru. Jinak toho tady asi moc nevyužíváme. Tady jsou všechny ty obchoďáky, ale nejvíc chodíme asi do toho Tesca. Pak chodíme do hospody na jídlo. A do kina na Floru, to máme teď blíž. A po cestě máme hospodu Obyčejný svět, ta je docela dobrá.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Mně přijde, že je to tu taková rovnováha, od všeho něco. Jsou tu hotely, jsou tu nákupní střediska, jsou tu vilky, nemocnice, hřbitov, metro kousek, paneláky tu jsou taky. Přijde mi to vyvážený, že když přijdu na Malou Stranu, tak to je jenom jako stará čtvrť, kdežto tady je to jakoby všechno. I pár parků tu je.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nevhodnější? A proč?

Tak na věčný odpočinek to tu je zrovna moc dobrý. Tady je nemocnice, krematorium a hřbitov, to je blízko u sebe. Bydlet se tu dá, celkem dobře, ale nevím, jak je to tu třeba s pracovním místem, jako že by tu ty lidi pracovali přímo ve Vršovicích, to nevím kde. Většina, bych řekla, dojíždí do města. Na sport je to tu dost dobrý. Je tu Slavie, atleťák, bazén, hřiště na lakros. Je tu skvělá dostupnost na metro A, to asi nejvíc. Tramvají na Karlák za 20 minut a jste už v centru. Takže ani to dojíždění do práce není tak hrozný.

Chodíte tu ráda do parků? Zdá se vám, že je tu dostatek zeleně a že je o ni dobře pečováno?

Tak u nás je parčík a o ten se teď docela začali starat, takže to je dobrý. Ale mohlo by toho být určitě víc. Většina parků tu jsou jen takové vlastně vnitrobloky vyplněné křovím a cestičkami. Tráva tu skoro není. Pak tu jsou Heroldovy sady, ta Grébovka. Ale nevím, kde jinde by tu mohli vybudovat nějaký park. Není tu volnej plac už na to. Tam, jak je Tesco, tam byl parčík, tak to už je taky pryč. Chtěla bych, aby tu bylo víc zeleně, ale asi není kde. U nás teď vykopali stromy a zasázeli nový, to je fajn.

Jak trávíte vy svůj volný čas?

Tak já hodně sportuju. Chodím plavat, na badminton, na lakros, na interkros, takže já moc doma nesedím. Do kina ani moc nechodím, to si to radši pustím doma v klidu na cédéčku. Nemusím platit stovku a tlačit se někde ve frontě. Já žiju prostě tím sportem. Akorát za kulturou se tu vlastně nedá nikam. Tady není žádná galerie, nic. To je všechno v centru.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají? Neúčastnila jste se tu něčeho takového?

Jako pro Prahu10?

Taky, ale i obecně. Prostě pro veřejnost, kdekoliv.

To nevím, to si asi moc nevšimnu, i kdyby tu něco bylo. Víím, že tu jsou občas na Slavii ty koncerty, ale to mě nelákalo, navíc to člověk slyší skoro až domů. Já to tady moc nedávám, na koncerty jezdím do centra. Do divadel taky. Tady nic z toho není.

A kdyby tu něco takového bylo, šla byste se podívat?

No kdyby bylo něco zajímavýho tady, tak bych tam šla.

Co by se vám líbilo, aby se tu konalo nebo pořádalo?

No tak vzhledem k tomu, že je to všechno v centru, tak to není ani potřeba, aby tu něco bylo.

Co je důležité pro vás, abyste tu byla spokojená?

Tak pro mě má význam to, že jsem se tu narodila a znám to tu dobře. Nic víc asi ne. Nemůžu to jako posoudit, jaký by to bylo třeba jinde. Protože tady se mi to líbí a je to kousek, že jo. Ta dostupnost je pro mě důležitá. A taky k rodičům to mám blízko. To je teď taky důležitý, když něco potřebuju nebo tak. Abych tu měla kam jít, to nepotřebuju, to mi nechybí.

Sama jste před chvílí zmínila místní tisk Praha 10, tak jak se vám dostává do ruky?

Rodičům to chodí do schránky. Občas si to prolístuju. Tuhle jsem se musela smát, ale bylo to dobrý. Oni tam představují policajty z Prahy 10. Je tam jeho okrsek, nebo v kterých ulicích asi tak chodí, potom na něj telefon, to mi přišlo vtipný. Ale jako dobrý, pro ty starý lidi, kdyby něco, tak to třeba někdo využije. To mi přijde dobrý, ty noviny, tam jsou ty akce a tak. Pak se na tom taky dobře loupaj brambory a šlupky. A na psí hovínka je to dobrý. Ty my sbíráme. Teda já osobně. To by tu ale teda mohlo bejt víc těch stojanů a pytlíčků, protože tady člověk jde třeba za 2 dny a už tam nic není. Můžou se nějak

nafasovat na úradě, ale na to nemám čas a nechce se nám tam. To by mi jich museli dát aspoň 100.

Máte tu v okolí přátele, příbuzné? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Tak mám tu kousek rodiče a bratra, pak ve Strašnicích bydlí babička s dědou a druhý babička s dědou jsou na Zahradáku, takže to je kousek. Kamarádů tu zas tak moc nemám. Já jsem tu už nechodila vlastně na gympl, ve dvanácti letech, to už jsem dojížděla pryč. Takže jsem se tu moc nevyskytovala. Mám tu lidi z lakrosu, když jsme chodili hrát na Slavii. Ale většina mých přátel tu nebydlí, ani v okolí. Vídám se s nima spíš na zápasech a trénincích.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy? Vycházíte se svými sousedy dobře? Navštěvujete se s nimi třeba?

Tak známe se podle vidění, ale jména si nějak nepamatuju. Bydlí tam takovej starej pár, tak těm jsem šla přát k Vánocům.

Požádala byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

To jsme tam měli takovou sousedku, když já jsem byla malá. Ta se o mě i starala, pak ale bohužel odstěhovala. Ale dneska bych si asi už nikoho netroufla o něco prosit nebo po něm něco chtít.

A tam, kde bydlíte teď, tam to máte jak se sousedy?

Tak to je v pohodě, protože nás tam je málo. Vlastně jen dva byty nad náma a pak ještě dva byty po jednom chlapovi a my dole v suterénu. To když jsou třeba s dětma na zahradě, tak se bavíme normálně přes okno.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

To vůbec nevím. Záleží, co by to bylo, jestli by mě to nějak moc oslovilo a jestli bych viděla vůbec nějakou šanci to změnit. Já jsem se takhle nikdy neangažovala. Mně přijde, že moc věci člověk nezmůže. To by se člověk akorát rozčílil.

Chodíte ke komunálním volbám?

Jo, to jo. Dokonce jsem byla ve volební komisi. To jsem byla V Rybníčkách. Já to stejně asi beru celkově jako Prahu 10, že to nerozděluju na Strašnice a Vršovice a tak, ale prostě to vnímám jako celkově, tak nějak. Obzvlášť Vršovice a Strašnice beru tak dohromady, ani nevím, kde jsou přesně ty hranice.

Víte, kdo je zrovna starostou?

Tak vím, že to byl Richter, ale jestli ještě teď, to nevím. Myslím, že se dostal někam vejš. To jméno jsem věděla, ale nějak mi to neuvízlo v paměti na dlouho.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovcích dochází?

Tak já si všímám toho, co se mění v mý bezprostřední blízkosti. Víím, že u nás vedle v baráku byla nejdřív prádelna, pak videopůjčovna a teď je tam bar a sazka, takže to mi teď docela vadí. Ty malý obchůdky na Kodaňský třeba, tak to stíhám sledovat, jak se to obměňuje. U školy udělali přechod. Justiční palác, to je tu hodně nový.

A to zrovna vnímáte pozitivně nebo negativně?

Tak je to lepší než ta záchytka, co tam byla předtím. Taky tu kvůli zřejmě tomu paláci zavedli novou linku busu. Ale třeba dřív jsem chodila hodně nakupovat do té samošky na Bělocerkevský a ta je teď už několik let zavřená, takže všichni chodí až dolů na Slavii nakupovat a pak zpátky do kopce. To by mě zajímalo, co bude s tou budovou té samošky. Tam jako může bejt jedině zase obchod nebo kuželkárna, to je můj návrh, protože je to dlouhý, ta budova. Na Ruský je taky bowling a je furt plnej, takže by se to tady asi uživilo.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají?

No, když jsem byla malá, tak si pamatuju, že u samošky byla nějaká akce pro děti. Skládali jsme takovou skládačku, pak se losovaly ty kartičky a já vyhrála druhé místo a dostala jsem badminton. První místo byl nafukovací člun, to si pamatuju. Ale to bylo ještě za komančů. Pak nás vyfotili a měli jsme fotku v místních novinách. Pak si ještě pamatuju, ale to jako nebylo moc organizovaný, ale že u nás za domem je hřiště a tam dřív byly stožáry s lampama a pod tím v zimě polejvali ten asfalt a bruslilo se tam a mohlo se právě i za tmy, což bylo super. Ale ty sloupy už někdo vyvrátil, už tam nejsou, hřiště zarostlo. Pak jsme měli nějaký akce ve škole, jako sportovní den na Slavii a tak. Tak dneska je to asi taky, ale prostě to asi pořádá vždycky nějaká škola, udělá dětskej den nebo tak.

Máte pocit, že je tu dnes stejně příležitostí k aktivnímu a různorodému trávení volného času jako dřív? Cítíte tu v tomto nějakou změnu nebo ani ne?

Teď je to prostě jiný a to se nedá podle mě srovnávat. Dřív měli lidi jiný starosti a jiný to rozvržení času. Dřív asi nehráli squash a badminton. Prostě se dělali jiný věci. A právě kvůli tomu, že je to tady dostupný, že je možný dostat se do 30 minut kamkoliv, tak ani není vyvíjen ten tlak, aby tu všechno tohle bylo. To základní tu je a to nový, co někdo potřebuje, to tu není, ale to mi vůbec nevadí nějak.

Kdybyste měla teď shrnout jaká jsou tu tedy největší pozitiva a jaká negativa?

Tak jak už jsem říkala, pozitivní je, že je to tu vyvážený, že to tu není ani jako starobylá čtvrť, ani hypermoderní, že tu jsou jak vilky, tak trochu sídliště. Pak je tu ta dobrá dostupnost a obecně jako ty služby tu jsou dobře pokrytý. Nevím, jaké to tu je pro osoby s nějakým postižením, byla jsem tu ve speciální škole, ale nevím, jak se jim tu žije jako normálně. Nějaký nízkopodlažní busy tu jezdí, ale víc o tom nevím. Bezbariérové metro mají na Strašnický a pak až na I.P.Pavlova. Ale to je obecný problém celý Prahy, takže to nemůžu vztahovat jen na tuhle oblast.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

Asi jsem nějak konkrétně o tom nepřemýšlela. Nedokázala jsem si představit žít někde jinde, ale byla jsem teď 3 měsíce v Anglii na malým městě a hrozně se mi tam líbilo. Ale nevím, jestli by se mi nestýskalo po delší době.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Tak asi zbouraj Eden,178 pak tu Slavii dostavěj. Kvůli ní budou muset asi přidat nějaký autobusový linky a vymyslet nějak to parkování všude. Tu Městskou část by mohli nějak zmodernizovat, nebo mám pocit, že to budou někam stěhovat, nevím kam.

Řekla byste o sobě, že jste patriot Vršovic? Co si pod tím představíte?

To nevím. Jako řeknu, že jsem z Vršovic, ale nemyslím si, že je nějaký rozdíl, kdybych řekla ze Strašnic. Nijak to neprožívám. Prostě tady bydlím, vím, kde je to na mapě, vím, co tu najdu a kde, ale víc asi mi to neříká.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Jakým způsobem?

No tak možná ten barák a park za domem v tom domě u rodičů, to bylo jako to "moje". A teď v tom novým, tam asi taky trochu ten dům a to, že je na rohu, tak asi i trochu tu uličku, kde stojí. Ale víc asi ani ne, to je mi jedno, co je už dál.

Jaké jsou, obecně, pro vás předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma? Co musí mít místo, kde chcete žít, abyste tam byla spokojená?

Aby tam byla dobrá dostupnost, aby to nebylo někde schovaný. Aby to bylo bezpečný, ne někde v koutě zastrčený. Určitě ne nějaká samota nebo tak. Aby okolí toho domu bylo pěkný, aby to bylo udržovaný.

Cítíte se tu teď doma? Je to domov teď u vás nebo u rodičů?

---

178 Pozn. - kulturní dům.

Je to pro mě domov, určitě. Spíš teda u rodičů, protože tam jsem strávila o moc víc času. Dělá to asi ta doba, ten zvyk, že to tam беру za svý.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

To záleží, co kde pak seženeme. Já bych asi nechtěla do centra, ani do těch moderních paneláků, takže něco, jako je to tady, by mi vyhovovalo.

Rozhovor A

Muž, 80 let, ve Vršovicích žije celý život, důchodce

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

To mě napadnou Vršovic, který vymřeli za Přemyslovců. Ale jestli se to tady jmenuje po Vršovcích to nevím. Ale psali tady v novinách místních, že vrše byly nějaké sítě, co se ponořovaly do potoka, takže to může být i od nich.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Tak každý asi zná Koh-i-noorku, to se vybaví každému. Vršovice taky byly známý díky Nádraží, protože tady bylo největší seřadiště vlaků. Pak taky znají asi Dannera a jeho klub Bohemians, kterej tu založil. Bohemians byli jako první na zájezdu v Austrálii a přivezli si odtamtud dva klokany, to tady každé ví.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Já jsem se tady narodil, ve Vršovicích, u Vršovického nádraží. No a vidíte, dnes mi bude 80, to je dávno. Pak jsme bydleli nahoře u Grébovky. Dnes se ta ulice jmenuje Charkovská, dřív Nerudova ulice. Byl biograf U Pilotů, jestli se ještě pamatujete. Tak tam se šlo prudce dolů a tam byl takovej plácek, tam se říkalo Na Borovance. A to je těsně u zdi Grébovky. Je tam brána a vchod, dole pak jdete po schodech dolů. A to vede potom až k nádraží. Tak to byla prakticky moje oblast.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

No teď je vršovická čtvrť dost zajímavá pro toho, kdo chce bydlet v Praze, nebo chce koupit byty. Je jich tu hodně a pomalu se to prodává do osobního vlastnictví. Celá ta Kubáň, to jsou vystavěný domy ČKD, to stavěly podniky a organizace, to nestavělo Město. Dneska, kdo nechce do paneláku, tak tohle je jasná volba.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímal jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšel jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Historii jsem sám zažil. Já jsem se, bylo mi asi 16, 17 let, taky účastnil aktivně Povstání. My jsme se s klukama přihlásili nahoře na Francouzský, kde bylo policejní ředitelství. Chodili jsme a odebírali Němcům, co kapitulovali, zbraně a pak jsme je roznášeli na střediska těch vozatajskejch kasáren. Taky jsme dostali zbraně a roznášeli je na barikády. V pátek, sobotu, to byl ten Rozhlas, to se bojovalo, ale tady ve Vršovicích to bylo dost v klidu, i když tu bylo celkem dost padlejších, kvůli těm kasárnám tady. Protože Němci stříleli z těch kasáren. Tam za Waldeskou, tam byla továrna na karamely, tam byli Němci a ty se vzdali, tak nás jako kluky tam poslali pro zbraně. Ale tam sídlily jednotky SS a ty začaly střílet. Taky 2 kamarádi nám tam padli, protože se střílelo do zdi a ty kulky se odrážely a my se plazili právě podél těch zdí. Víím, že tehdy bylo ošklivý počasí, přšelo pořád. Lidi na barikádách, kterých tu bylo několik desítek, drželi hlídky. Až pak do středy, kdy přišli Rusové.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města?

Dřív, ještě před válkou to byla okrajová čtvrť. Vždyť tady byly všude okolo pole a do historického centra se muselo pěšky. Vršovice byly normální obec. Byly tu fotbalový hřiště a všude spousta místa. Teď bych řekl, že jsme vlastně na okraji centra. Tady jako nejsou nějaký historický domy nebo nějak moc významný památky, tady vlastně končilo centrum a začínala periferie na bydlení. Dneska je tu bych řekl hranice mezi centrem a ostatními částmi Prahy.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval, aby se přišel podívat? Myslíte si, že je tu něco specifického?

Tady toho moc není. Zámeček, ten teď je v rozkladu, možná kostelík sv. Mikuláše, ten je hodně starý. Tak jako celkově se tu projít, ale nemyslím si, že je tu něco výjimečného, co

by mělo význam pro někoho, kdo tu nebydlí. Ještě jsem zapomněl na kostel sv. Václava, je sice moderní, ale známej a jeho věž je vidět z daleka. Jako malýho mě tam biřmovali.

Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

Tak dřív, když jsem pracoval, tak jsem tu tolik nebyl, protože já nikdy nepracoval tady ve Vršovicích, ale jezdil jsem do Revoluční nebo potom na Staroměstské náměstí, kde bylo Ministerstvo obchodu. Teď v důchodu tu jsem samozřejmě víc, víc si všímám, co se tu děje a mění, protože na to za prvé mám čas a za druhé to i víc potřebuju, mít všechno po ruce.

Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny?

Tam dál za nádražím, tam byly tak zvané Slatiny, což byly domky stlučený z prkýnek, nebyla tam žádná infrastruktura, byly tam jen hospody vlastně. To je zajímavý. No tady ve Vršovicích byly taky hospody. Byla tady Waldeska, tam na Kohinooru, ta byla pěkná. Pak byla u Vršovického nádraží, pak byla pod tím kinem Pilotů, té se říkalo Mexika. Ta byla jako pěkná. On i ten biograf byl pěkný. Ten biograf je takhle v podzemí, šlo se dolů, tak tam byla zahrada s restaurací a tam bylo i letní kino. Mohla jste sedět u stolu a pouštěly se tam filmy, když nepršelo. Dneska už to moc nesleduju. Chodíval jsem do hotelu Mars na Kubáň na Plzeň, ale teď už by se mi nechtělo, i ze zdravotních důvodů. Už to ani nemusím mít.

Jaký byl prvotní důvod, proč bydlíte právě tady?

Já jsem jako malej bydlel tam u Grébovky, ale pak, když jsem se zamiloval a oženil, koupili jsme se ženou tady ten byt v nový zástavbě. Moje žena se sem přistěhovala z Kobylis. Tohle bylo tenkrát moderní bydlení, nemyslete si. Od pavlačí a dvorků s odpadkama to byl ohromnej pokrok.

Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Když jsme se sem stěhovali, tak to tady bylo špatný. Tady nebylo prakticky nic. Lidi si vše vozili z Prahy. Pak tady postavili naproti hned samoobsluhu, to byla první samoobsluha v Praze. Pak se to rozšiřovalo, hlavně na tý hlavní a u tramvaje. Dneska je to tu výborný. Moskevská třeba, ta byla koncipovaná jako obchodní třída a je jí dodnes.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

Teď bych řekl, že to tu hlavně na sport a bydlení. Obojí se tu dá celkem dobře provozovat. Na bydlení je to dobrý, protože je tu dobrý spojení s Prahou – tramvaj, metro kousek. A tím, že se zrušilo tady to seřadiště, tak je tu i klid. Dřív tady kouřily mašiny a byl tu mour všude. No a sport – tady se dá dělat všechno. Skoro. Když jsem byl malej, tak tu bylo 8 fotbalovejch hřišť. Ale bylo tu víc místa na takovej ten neorganizovanej sport, jako když si šli kluci začutat nebo pouštět draky. To už dneska nejde, není kam. Dříve, ještě před tou druhou světovou válkou tu byla i ta zábava, ale to pak už se neobnovilo, tenhle význam.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Já jak čtu inzeráty na byty a takhle, tak vidím, že to je moc dobrá čtvrť a mít tady vlastní byt se dneska hodně cení. Ten náš zdědí vnuk a já jsem rád, že mu po mně zbyde něco pořádnýho a hodnotnýho. Vršovice dneska, to vůbec není špatný, po žádný stránce. Nejsou tu továrny, který by to tu znečišťovaly, není tu žádný hlavní tah Prahou, i když těch aut je tu dneska hodně.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

Do hospod už moc nechodím, radši si něco koupím a piju doma. Na Kubáni jak byl Kulturní dům, tam jsem chodíval na Plzeň. To už je zrušený. Já jinak rád chodím do Grébovky, to je moje mládí. To bylo naše eldorádo, tam jsme prožívali dobrodružství, hráli si na vojáky jako kluci. Teď to tam vypadá trochu jinak, taky už tam nejsou hlídači, ale chodím tam rád. Ale jinak se tady moc jít někam nedá. Ještě tak jsme chodili po Ruský kolem těch vil a Šalounovy vily, ale to je tak všechno. My chodili spíš do biografu.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají?

Konaly se tady plesy v sokolovně. Dospělý tancovali a pro děti tam bylo loutkový divadlo. Potom vždycky na sv. Václava tu bylo tradiční posvícení. Moskevská ulice bývala plná krámků s různými dobrotami, jako to je na poutích, a to se táhlo podél Bohemky dolů tou ulicí a dole za kolejem, jak je dnes Přípotoční gymnázium, tak tam byly atrakce, houpačky a kolotoče, zápasnická aréna. Tam byl velký prostor. To Posvícení bývalo dost známý. Dělal se pak ještě v Libni a v Nuslích taky. Tady kdyby chtěl dneska někdo něco udělat, tak ani není kde. Už tu není žádný volný plac. Navíc ten obchoďák přebral tu obchodní síť tady, že tu zůstalo jen pár původních krámků, jako řezník a jedna večerka, tak stejně tak přebírá to Tesco i ten kulturní monopol, protože nikde už není místo než u Tesca, aby se tam něco pořádko. A oni tam dělají něco pro děti skoro pořád, někdy je to i pěkně udělaný a vymyšlený. Taky tam na to i dost děcek chodí.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají dnes? Účastnil jste se nějaké nebo jste se k nějaké nachomýtl? Pokud ano, o jakou akci šlo? Co si o ní myslíte?

Tak já celkem sleduju ty sportovní akce, když se hraje tady hokej nebo fotbal, tam chodí dost lidí. Jinak kulturní akce, to nevím, kulturní dům Eden už je zavřený asi 3 roky. Kina už tu taky nejsou, ale my jezdíme do Hostivaře do multikina. Nebo na Floře je taky multikino, tak to se občas vypravíme. Je to tam kvalitní, ale trochu drahý. Dneska tu Tesco pořádá různé akce pro děti, na Vánoce trhy a i během roku různé věci, řemesla a tak. I pódium tam postavějí a zpěváci tam zpívají. To mi přijde dobrý. A ta výzdoba celých Vršovic vždycky na Vánoce a kolem toho supermarketu vůbec je prostě nádherná. A mají ta veliký strom a pořady pro děti a pak se dělají taky akce na Kubáni taky. Ale to jsou drobný akce, protože prakticky to všechno převzaly ty supermarkety. Jak u nás, tak na Smíchově, v Hostivaři. Utlumilo to aktivitu místních organizací pro nějaké veřejné oslavy.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Přátel tu mám ještě pořád spoustu, i když mnoho jich je už tam nahoře. Chodíme spolu na ten hokej a na fotbal. Do hospody to už ani ne, to si spíš sedneme doma a pijeme něco doma.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Když jsem byl malej, tady v okolí bylo 8 fotbalových hřišť. Tady byly SS Vršovice, Slovan Vršovice, Vršovický SK, Union Vršovice, hned za Waldesovou továrnou byl Waldesovo hřiště a tady jak je teď Eden, tam byl Slovan. Tam jsem já hrál. A naproti hřbitovu, tam bylo taky hřiště a ještě jedno tam, jak bylo DTJ, tak za tím byl SK Lev 13. A Bohemka byla osmá. A já jsem taky chodil do Vršovický SK. Přitom jsem byl až od Grébovky. To jsem měl pěkný kousek. Všude se chodilo pěšky tady. A kolik tu bylo v zimě kluzišť! Tam jak jsou dneska Vietnamci, za tím DTJ, tam bylo jedno. Na Vzletu, tam bylo druhý. Na Sokolovně, tam taky. To se všechno v zimě polejvalo. A tenkrát byly ještě zimy zimy, od listopadu až do dubna. A mrzlo, jako když praštělo. Teď tu byly čtyři biografy. Pilotů, Vzlet, Na Kovárně a Na Míčánkách, tam u těch kasáren. Teď tu není ani jedno. Teď jsou ty veliký multikina, že jo. A ve Strašnicích kousek byla Vesna a pak na Starostrašnický Mír. Stálo korunu, maximálně korunu dvacet. Kam tu chodí mladý dneska, to nevím. Asi za tím musí někam dál. V tomhle jsem to měl dobrý. Když jsem byl malej, já nechodil do Sokola nebo takhle, já chodil do Střelců. To bylo od katolický církve střelecký oddíl. Učili jsme se střilet ze vzduchovky a takový. Pro nás Sokol nebyl. To bylo pro takovou tu vyšší buržoazii. Tenkrát ale Sokol vládnul. To byl Sokol, pak bylo DTJ a pak byla Katolická mládež, to byli ti Střelci. No a skauti byli. Do skautu jsem ale nechodil. Já totiž chodil na ty fotbaly.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Já bydlel u tý Grébovky a ta oblast, ta se vlastně nijak nezměnila. Tam je stará zástavba, která tam byla kdysi za mého mládí. No a mé mládí, to byla Grébovka. Tam byla vinice, která tam je i dneska, tam se taky nic nezměnilo. Ten park je vlastně skoro stejný. Ale bývala tam v tom parku směrem k Vinohradům taková jeskyně a v ní byla restaurace. Z těch starejch Vršovic jsem odešel v 55. roce, když jsem se ženil. Já jsem se sem nastěhoval do úplně novýho sídliště, do moderního bytu. To bylo jiný než ty stěsnaný domky dole u Botiče. Tady okolo nic nebylo, jen pole a louky a to se s dneškem nedá srovnat, už si to ani neumím představit, kam všude tady bylo vidět a dneska už nedohlédnete nikam, protože všude stojí nějaký domy. Všechno je zastavěný. Já bych tu dneska nechtěl bejt malým klukem, já nevím, kde ty kluci dneska běhají.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

V bytě po nás bude bydlet vnuk, už je tu napsaný. A u sousedů je tomu taky tak. Takže já si myslím, že to tu zase omládne a že život půjde dál. Stavět už není kde a co, takže toho brzy nechají a bude se jen vylepšovat a sázet stromy. Taky to parkování by měli nějak vyřešit. Když jsme se sem nastěhovali, tak auto nikdo tehdy neměl. Ještě když jsem bydlel u tý Grébovky, tak tam stálo jedno auto v ulici, a to bylo jednoho lakýrníka. Jinak stadion dostaví a vydrží tu snad dlouho a to taky určitě přispěje k nějakému oživení týchle čtvrti, i když si nejsme jistí, že v tom dobrým slova smyslu. Nicméně se o Vršovicích aspoň bude mluvit a to je dobře.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte?

Tak to já čtu. Čtu ty Pražské listy a čtu i ty, co mi chodí do schránky, noviny Prahy 10. My se tam dozvíme, co se bude dít nejbližší měsíc, někdy se u toho i zasmějeme, a jsou tam i užitečný informace o uklízení ulic a podobně.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt? Jakým způsobem?

Tak určitě. Všechno tady znám a všímám si, co je kde novýho. Zajímá mě i to, co se děje vedle v ulici nejen už mě v domě. Člověk by měl mít přehled, co se děje v jeho čtvrti.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

Znám jich tady dost. Starý hlavně, ale i spoustu mladejch, protože to tady vyrůstalo a dneska jsou už dospělý, ale pořád je to 50 let, co se tu vídáme, takže se známe dost. Mám tu i kamaráda, kterej se mnou bydlel ve starejch Vršovicích a pak se jako já nastěhoval sem. A s některýma sousedama se scházíme, hlavně teda moje žena, a chodíme spolu o sobotě na chvíli ven nebo do divadla choděj ženský a my spíš na ten hokej, že jo.

Změnil byste tu něco? Jaká zde vidíte negativa? Chybí vám tu něco?

Člověk je čím dál tím míň náročnej. Ale třeba mě mrzí ten kulturní dům, že tu fungoval a byl hodně využívanej a teď ho tu nic nenahradilo. A to je blbý hlavně pro nás, pro starý, protože mladým nevdá jet někam na Floru nebo do Prahy, ale pro nás už je to výprava.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Domovem jsou pro mě Vršovice tam u Grébovky, tam ty ulice pod bývalým kinem Pilotů. To je můj život, tam jsem žil do těch asi 25 let. Tak k tomu mám nějak jinej vztah než tady k tomu, kde žijeme se ženou dnes. Tady už zase byl ten život jinej, zase tu jsou vzpomínky na naše děti a jejich dětství. Ale domov pro mě zůstal tam, kde jsem zažil to svý dětský dobrodružství.

Co si představujete pod slovem patriot? Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Patriot jsem. To jo. Když je někde v tisku nebo v televizi něco o Vršovicích, tak se o to zajímám. Opravdu nerad bych se stěhoval do jiný čtvrtě, i když uznávám, že třeba některý části jako třeba Dejvice jsou ještě hodně přírodní a pěkný taky. Já jsem takovej městskej

typ kluka, mně když pozval kamarád ze školy k němu na vesnici, tak bylo vidět, že jsem tam cizí, že neznám ani ty zvířata a obilí a že se tam prostě nehodím. Já to znal u nás v Grébovce a věděl jsem tam o každém koutu a ten svět bych jako malej za nic nevyměnil. Já ty Vršovice mám rád a mám rád i tu novou část, protože přirozeně jsem si zvykl na to moderní bydlení. Jako mladý jsme chtěli do moderního a teď se zase vracíme k historii a k dějinám tady toho místa. To souvisí s naším věkem. Jako mladý jsme chtěli být ve středu dění, ale dneska už se takovému tomu frmolu spíš vyhýbáme, už to je prostě jiný. Už nestíhám tak rychle vnímat změny a atmosféru jako v mládí. Nevyhýbám se všemu živoucímu, rád si zajdu mezi lidi na ten fotbal třeba, ale pak doma už chci mít klid. Jsem Vršovák. To je prostě fakt. Mám ty Vršovice rád a vždycky, když je něco nového, tak si říkám, to je fajn a sleduju ten vývoj.

Chodíte ke komunálním volbám?

Chodím. I v těch komisích jsem párkrát byl. Jsou tam často studenti a tak má aspoň kontakt s těma mladýma.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil?

Já to docela sleduju, chodím se dívat na ty nástěnky na městském úřadě a člověk se tam leccos dozví. Já bych i s něčím pomohl, něco podepsal nebo někam přišel, ale celý bych to dneska asi neorganizoval, na to už nemám elán.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se někde cítil doma? Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byl spokojen?

Je to místo, kde člověk prožil tu etapu, než se třeba oženil, pak se všechno změnilo.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Tak já jsem Vršovák, znám to tady a mám to tu rád. Nikde jinde jsem nikdy nebydlel, je to určitě můj domov.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

Pokud ano, tak jak?

Je to tím vývojem člověka samotného, určitých etap věku a i historie Prahy. Člověk je tak nějak přirozeně věrný tomu, co prožil v mládí, je věrný tomu, co zná. Na druhou stranu člověk je i zvědavý a já jsem byl rád, že se Vršovice modernizují a že to bydlení je lepší pro lidi. Pak začala ta druhá etapa, nová rodina a úplně jiný život. Tady ten druhý život už je zodpovědnější, to už člověk i vnímá životní prostředí, kde žije, kulturní prostředí, výchovný pro svoje děti a vystupují tu jiný aspekty, než když se člověk staral jen o sebe. Jak se vyvíjí ta krajina nebo to prostředí za těch 50 nebo 60 let, tak člověk se nemění ale sžívá se s tím a v každém věku na něj ty proměny působí jinak. Vršovice byly stará čtvrť, ale to já nevnímám, protože jsem byl malej a nevadila mi spousta věcí, ale pak, když jsem měl mít svou rodinu, tak jsem chtěl do moderního a ty nároky najednou byly úplně jiný.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

My jsme nikdy neuvažovali se odsud odstěhovat. Já jsem tu byl vždycky rád.

Rozhovor B

Muž, 68 let, ve Vršovicích žije 39 let, advokát

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Napadne mě, že je tam starobylé osídlení již od dob Vršovců. Napadne mě, že Vršovice mají dlouhou a bohatou historii.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Já jsem sem přišel, když jsem se oženil a koupili jsme tady domek. Tehdy mi bylo necelých třicet let, takže nějakou chvíli už tu přebývám.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

To nevím, ale určitě každý Pražák ví, kde zhruba jsou Vršovice.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval, aby se přišel podívat? Myslíte si, že je tu něco specifického?

Já bych mu ukázal velmi starý kostelík ze 14. století sv. Mikuláše a také kostel sv. Václava od architekta Gočára. Pak bych mu ukázal svůj oblíbený vinný výčep na Kodaňské. Určitě by se mu tady líbilo.

Víte, jak vypadá znak Vršovic?

Ano, jsou na něm rybářské vaky, tak zvané vrše, ale já si nemyslím, že by tyto vrše daly název našemu městečku, to bylo asi úplně jinak.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park nebo hospůdku?

Mám rád naši ulici. Rád se dívám, kdo jí chodí. Pak taky rád chodím do toho vinného výčepu na Kodaňské.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímal jste se o historii Vršovic někdy?

Nedávno jsem se na stránkách Prahy 10 dočetl, že se u Zámečku pěstovaly dříve moruše pro bource morušového, to jsem nevěděl, ale je fakt, že v Heroldových sadech a v okolí roste pár moruší dodnes. Šel jsem se tam na to schválně podívat.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Říkám si, že je to tu lepší než nějaké Řepy a podobně. Ale nikdy tu nebudu asi tak rád, jako vzpomínám na Klatovy, kde jsem strávil své dětství. Ale to má tak asi každý člověk tendenci vidět vše v lepším světle.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Nyní jsou určitě spíše v centru. Než se Vršovice připojily na začátku 20. let ku Praze, tak byly jen takovým malým městečkem.

Nachází se tu něco, nebo je tu něco, co má význam pro celou Prahu, čím přispívá k celku města?

Tady to bylo vždycky zaměřené na sport. Slávisti a Klokani to tu mají obšancovaný, i když Bohemka tu je samozřejmě mnohem déle. Když jsem se sem nastěhoval, tak jsem ani nikomu nefandil, to jsem se naučil až tady. Nemohl jsem jít tady do hospody a nevědět, kdo dal poslední závěrečný gól v neděli a kdo totálně selhal. To sportovní vybavení je tu kvalitní, vždyť tady je atletický, teď nově fotbalový stadion, plavečák a spousta dalších hřišť na volejbal i kuželky tam jsou a tím nemyslím bowling ale opravdový kuželky.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

Určitě k bydlení. Je tu dost bytů i domků a infrastruktura, doprava a služby jsou na dostatečné úrovni.

Jak trávíte svůj volný čas?

Četbou, starostí o domácnost, opravami starých předmětů a nástrojů.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Je možné posedět v parku na Čechově náměstí, je možné navštívit některou z místních nálevení. Dále je možno jít do Sokola cvičit, což tedy už léta nedělám. Tot' vše. Vše ostatní pokud tu je někde či se koná, tak já to nevím.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

Nenapadá mě, co by se dalo považovat za místní tisk. Možná tak letáky Tesca? Jestli myslíte noviny Praha 10, tak ty nečtu, není tam vůbec nic zajímavého. Já ten veřejnej život neprožívám. Já radši sám za sebe a na svým.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají? Účastnil jste se nějaké nebo jste se k nějaké nachomýtl? Pokud ano, o jakou akci šlo? Co si o ní myslíte?

Já se občas k nějaké akci nachomýtnu, ale pokaždé náhodou, protože se o tom nijak dopředu nedozvím. Tuhle hrála nějaká kapela na Čechově náměstí a žongléře tam měli taky. S vnučkou jsme byly tuhle v Tescu a ona si tam běhala a sbírala nějaký lístečky a vyhrála pak samolepku či co. Ale třeba na 1. máje se tu už léta nic nekonalo. Ne že bych chtěl někde chodit s mávátkem, ale nějaký stánky, muzika a vystoupení by tolik práce asi nedaly. Ale možná, že to lidi ani nezajímá. Nebo že jezdí jen do centra. Tak já už nic nepotřebuju, ale pro ty děti by tu toho mohlo být víc.

Co by se líbilo vám, čeho byste se účastnil?

Tak já vážně nic mít nemusím, možná kdyby se tu konalo něco jako vinobraní nebo pivobraní, to bych možná přišel.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Pár lidí tu znám, ale chodíme spolu jen dvakrát týdně posedět do restaurací. Žádné hlubší svazky tu teď nevytváří, co žena umřela.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

Známe se a vycházíme dobře. Tak je to dobrý být v klidu s nimi a nemuset řešit nějaký žabomyší spory jako to dělají některý mí kamarádi. Oni tu jsou všichni skoro stejně dlouho jako já, takže jsme toho spolu a s našimi domy hodně zažili. Když se tu překopával odpad a elektřina, když sem zaváděli teplotrenský trubky a tak dál, takže my jsme zvyklí spolu i něco probrat a jít jeden druhému něco podržet nebo pomoci. To je jasný. Ví, že za nima můžu přijít a neodmítnou mě a oni za mnou taky.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Tak změnilo se tu toho dost, ale děje se to všechno tak nějak pozvolna, že je těžký to sledovat, že se to projeví až třeba za víc let. Jeden můj kamarád sem za mnou loni přijel a nebyl tu 10 let snad, a viděl tu nového spoustu, ale já to tak nevnímám, protože kolem těch baráků chodím každý den. Hodně se tu stavělo, něco se pěkně podělalo, něco bylo dobrý no.

Jak změny vnímáte? Které vnímáte pozitivně a které negativně?

Pozitivně třeba beru to, že benzínovou pumpu u Vršovickýho nádraží nepostavili místo toho parku, co tam je, ale naproti a ten park tam zůstal zachovalej, i když vím, že se o tom uvažovalo. Taky Grébovka je celá nějaká opravená a vyšperkovaná, když jsem tam tudy tuhle šel. Taky Justiční palác se mi líbí, protože to nezvorali a nechali kus toho starýho a to nový je zasunutý vzadu mezi barákama, takže to nevypadá jak pěst na oko a z toho mám radost, když někdo přemejšlí, když něco dělá. Naopak co se mi nelíbí, to je komplex Tesco, protože je to tak obrovská a nevkusná a samoúčelná či spíš bezúčelná budova. Postavili to tak velký, bez ladu a skladu a teď tam nic kromě velký samoobsluhy není.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

Já nevím, jestli to někdy bylo jiný. Tak dřív se konaly věci, který se konat musely a my si všichni oddychli, že po revoluci se to už dělat nemuselo. Na druhou stranu nic nového mi nepřijde, že by se nějak zavedlo, takže teď nemáme nic.

Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

Prakticky zde pobývám vždy, když nejsem v zaměstnání.

Měl jste třeba v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?

Určitě byly dřív ty kontakty pevnější. Lidi se tu víc znali, v naší ulici to bylo skoro jak na vesnici. To už teď nejde, každě má svých problémů dost a řeší si je po svém.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

Nevím, kdo je starostou. Ale k volbám chodím.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu rád měl?

Třeba víc zeleně, ale není tu moc volného místa, takže to asi nepůjde.

Změnil byste tu něco? Jaká zde vidíte negativa?

Je tu dost hustej provoz, hlavně dole na Bělocerkevský, tam U Slavie.

Co považujete za největší přednosti žití tady?

Relativní klid, jak bych řekl. V naší ulici je klid a když chci mezi lidi, stačí zajít za roh. To mi vyhovuje.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

Pokud ano, tak jak?

Vztah mám asi pořád stejnej, mně se tu líbilo hned jak jsem to tu uviděl, proto jsem tu koupili ten domek. Teď mám dům jen pro sebe, ale mladý mi půjčujou vnoučata, takže to tu ožívá.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil?

Zřejmě bych se o to zajímal, ale trpím v tomto ohledu jistou skepsí, zvláště po tom postavení Tesca, kdy žádné protesty ani rozhodnutí soudu nepomohly.

Co si představujete pod slovem patriot?

Patriot je člověk, který má rád svou vlast a bojuje za ní.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Jako Vršovičák se necítím. Žiju tu dlouho, znám to tu dobře a má to tu rád a jsem i vlastně spokojenej. Taky plánuju tu žít až dokud to půjde, ale jako Vršovičák se necítím, protože já jsem tady pro to nic nikdy neudělal, nikdy jsem se tady za to nemusel bít nebo bojovat. Já mám své kořeny v Klatovech a tam bych spíš řekl, že jsem místní. Teď už teda patřím sem, do Vršovic, ale nějak to tu pořád ještě není mý, jestli mi rozumíte.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil doma?

Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byl spokojen?

Je to rodina, byla to moje žena a naše děti a ty vzpomínky tu žijou se mnou, takže tu nejsem sám. Mám svůj dům a práci kolem něj, takže nic víc není potřeba.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Doma tu už dneska jsem, nikdy jsem nad tím takhle nepřemejšlel, ale jo, jsem tu doma.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Jakým způsobem?

Ta naše ulice je naše, staráme se o ní všichni, aby tu nebyl bordel a tak. Nás tu není moc, to máte asi 10, 12 sousedů, takže to si hlídáme. Svým způsobem jsme na to i pyšní, že to tu máme pěkný.

Rozhovor C

Muž, 67 let, ve Vršovicích žije 32 let, opravář elektroniky

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Představím si náš dům a park kam máme okna, prostě náš byt, do kterýho jsem se přiženil. A dneska už si i hned řeknu – Vršovice, tak tam zaparkuju blbě, ale zaparkuju.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozval, aby se přišel podívat? Myslíte si, že je tu něco specifického?

To mě vážně nic nenapadá. Já bych ho vzal na Plzeň do Koule.¹⁷⁹ Jinak tady nic není, vždyť to tu postavili všechno až po válce, co já vím. Takže nějaký památky nebo pamětihodnosti, kde by se to tu vzalo.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Já jsem se podruhé oženil a moje druhá žena tu měla byt, takže jsem se k ní nastěhoval. My se brali někdy v 76. Já jsem předtím bydlel léta na Pankráci, takže jsem byl rád, že jsem se mohl nastěhovat sem, kde je to přece jen klidnější. Takže dneska už tu jsem nějakých těch 30 let určitě.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímal jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšel jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Já se o historii moc nezajímám skoro vůbec, ale jeden chlap mi jednou vyprávěl, že tam jak je dneska Eden a tak, tak tam že bývalo veliký zahradnictví a jeho táta tam prý pěstoval a rouboval ovocný stromy. Ale tak to už je asi dávno, protože co já vím, tak už tam vždycky stály nějaký baráky.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Já bych řekl, že už je to spíš ten okraj. Ale já si myslím, že to je dobře, proto je tu takový klid. Já sednu na kolo a za chvíli jsem v lesoparku v Hostivaři nebo v Průhonicích a to mi vyhovuje. Kdo by chtěl dneska bydlet v centru, to je nesmysl.

K jakému účelu je tedy podle vás tato čtvrť nejvhodnější? A proč?

Já myslím, že tady je to klidná lokalita, pro starší páry nebo i pro mladý rodiny, protože je tu ten klid. Na druhou stranu zase není člověk někde úplně na periférii, aby se musel do centra, když potřebuje, štrachat půl dne.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Už jsem se setkal s tím, že i Pražák se mě ptal, kde to je, ale většina lidí ví. Většinou si myslí, že je to nějaká díra jako Nusle nebo bejval Karlín, ale tak to jsem si myslel i já, než jsem sem tenkrát přišel bydlet, a byl jsem mile překvapen, že tu jsou i parky a že tu je není žádný bordel nebo bezdomovci a tak.

Jak trávíte svůj volný čas?

O víkendech jezdím na kole, taky máme chalupu, tak to nám zabírá dost času a jinak přes týden to chodím tak obden ke Kouli, abysme to s chlapama vždycky pěkně jak se říká spláchlí.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Tak to já vůbec nevím, moc se o to nezajímám. Já sport radši provozuju než se na něj dívám a že bych šel třeba na hokej, to jsem už dlouho neudělal. Nemám čas shánět lístky nebo něco plánovat. Víte co, já tudy vždycky jen proletím, něco nakoupíme a pak jsme buď doma, nebo jedem někam ven, takže jestli se tu něco děje nebo pořádá, tak to já bych

---

¹⁷⁹ Pivnice, které se říká U Koule, na Vršovické třídě.

si snad ani nevšiml a ani nevím, jak bych se o tom dozvěděl. Chlapi v hospodě ty taky vědí houby.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

Aha, vy myslíte ty noviny, co nám chodí do schránky. Jmenuje se to nějak jako Listy Prahy 10 nebo tak nějak. Já si to pročtu a vyhodím. Člověk se dozví, kde se postavilo hřiště a kdy a kam můžu vyhodit pračku. To je dobrý.

Zdá se vám, že tu chybí nějaké pořádané akce, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnil?

Já nevím, já tu ani nečekám od toho, že by se tu něco konalo. My tohle spíš zažíváme na chalupě, kde vesnický něco organizují a Pražáci přijdou taky. Ale tady v Praze mě to ani nějak nenapadne, že by tu mohlo něco být. Tady se lidi neznají, takže nevím, co by to mohlo být za akci.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

Náš barák je celkem malej, takže zhruba vím, kde kdo bydlí a známe a normálně se zdravíme a prohodíme pár vět. Když je potřeba něco dohodnout nebo udělat nějakou práci, tak si to řeknem a pak to uděláme, není to problém. Nijak se nedohadujem a jsem tomu rád. Tak, kde jsem bydlel dřív, tak se lidi furt dohadovali o každou blbinu a byla to otrava pořád někomu stranit.

Vycházíte se svými sousedy dobře? Navštěvujete se s nimi? Požádal byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

Jak říkám, je to dobrý. Na kafe k sobě nechodíme, to ne, ale známe se celkem dobře, známe svy děti a auta třeba taky. Když by byl někdo v maléru, když by ho třeba vykradli, tak na sebe máme čísla a pomohli bysme si, to určitě.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Znám tu pár chlapů, se kterýma se scházíme U Koule, když jsem se sem nastěhoval, tak jsem se ptal, kam se tady chodí na pivo a někdo mi řekl, abych šel tam a tam jsem se skamarádil s pár lidma a tak tam chodíme plácát nesmysly čas od času. Jinak já mám svy kamarády, vyrážíme na kola a na hory, ale většina bydlí v satelitech a nemají přes týden tolik času.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Jsou tu hospody, herny, my chodíme se ženou na kuželky na Ruskou a v létě na beach na Slavii, když se sejdem. Pár dobrejch restaurací tu je taky, tak toho využíváme když máme nějakou oslavu nebo tak.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

Tak určitě se zajímám. Teď je to mám dojem nějak Lipovský, ale jinak nevím, co je zač. K volbám chodím a chodím často taky na městskéj úřad, protože jsem zjistil, že spousta věcí se líp vyřeší osobně než nějak jinak obšírně. My jsme tu měli takovej problém, že nám tu pořád parkovaly nákladáky z firmy na trávníku u domu a ten byl úplně zničený, tak jsem tam zašel, přehazovali si mě jak horkej brambor, ale nakonec se vše v klidu vyřešilo. Firmě zavolali, řekli jí stížnost a od té doby je to dobrý. Já si to prostě takhle ohlídám. A na úřad to máme kousek, takže mě to ani moc nezdrží.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu rád měl?

Já jsem spokojenej. Já tu zaparkuju, nakoupím si v supermarketu tady v Edenu nebo na Bohdalcí, na pivo jdu za roh, výhled mám do parku, ženu mám hodnou, takže mě tu nic nechybí.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Změnila se toho spousta, ale jedinej k lepšímu. Místo pěti samoobsluh, kde nic neměli, tu máme supermarket. Přijde mi, že teď víc starají o ty parčíky, že to pročežou a vyčistí a tak,

i když hodně jich tu ještě tak nějak zpustlejších. Tesco, to tu máme ten areál velkej asi dva roky a taky nověj fotbalovej stadion už bude na jaře postaveněj. Je to teda ohromný, takže se tam snad půjdu podívat, i když jsem na fotbale nebyl 40 let.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

Vzpomínám si, že děti šly na lampionovej průvod tady, ale tak to muselo být ještě před revolucí. Jinak jak říkám, já to tady moc nemonitoruju, což je možná škoda, když teď nad tím přemýšlím. Mohl by se zorganizovat třeba nějakej sportovní turnaj, nohejbal nebo volej.

Co považujete za největší přednosti žití tady?

Tak určitě ten klid, dostupný nakupování, parkování. To je pro to bydlení asi hlavní.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Pokud ano, tak jak?

Tak určitě. Já jsem sem přišel a vůbec to tu neznal. Teď po těch 30 letech už tu někoho i potkám, pozdravíme se. V hospodě je příjemný, že člověk nesedí sám a má se s kým pobavit a nepřipadám si tu dneska už cizí. Už jsem to tu vzal ta nějak za svý. Je mi příjemný, když mě poznává paní na poště a Vietnamci v zelenině mi říkají jménem, to mi připadá fajn a je to tu v tomhle ohledu přátelský.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Já doufám, že se to tu už moc měnit nebude. Taky už tu není kde co přestavovat, místa už tu nejsou. Tak snad se to tu takhle udrží ještě dlouho, protože já si myslím, že je to dobrý.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavil?

Kdyby se mě to bezprostředně týkalo a bylo to něco konkrétního a oprávněného, tak to já bych se bil jako lev. Ale za nějaký principy nebo tak, to mě nezajímá, ale když je konkrétní stížnost nebo návrh, tak proč by si měl člověk nechat všechno líbit? Pokud je v právu, hned bych to hlásil a řešil. Ale samozřejmě nejdřív po dobrým.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt'? Jakým způsobem?

Je to důležitý, protože tam tudy denně chodím, denně se na to prostředí dívám a tak mi vadí, když někdo dělá někde bordel nebo nedodržuje předpisy a podobný. To by ale tak měl brát každej, potom by t teprve fungovalo. Kdyby nebylo každému jedno, co se děje za rohem.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítil doma?

Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byl spokojen?

Pro mě je důležitý, že mám ženu, se kterou jsem rád, že máme kde bydlet a že to bydlení je klidný, že se sousedama vycházíme dobře, že máme kde nakoupit. Taky jsem rád, že tam znám pár lidí v tý hospodě, že i když je žena někde sama pryč, tak já se s nima sejdu a nepřipadám si opuštěnej. Víc člověk nepotřebuje.

Co si představujete pod slovem patriot? O kom byste řekl, že je patriot?

O někom, kdo je pyšnej na svojí zem a na svůj původ. Já si jako patriot Vršovic nepřipadám, protože mý kořeny jsou jinde, já se narodil na Žižkově, ale nežil jsem tam dlouho a většinu života jsem pak už žil na Pankráci.

A jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Jsem tu doma. Jsem tu spokojenej, mám to tu rád. Doufám, že už si nebudu muset nikde jinde zvykat, protože to je moc těžký. Tady to taky bylo těžký zvyknout si, ale teď už je to tu mý a já jsem teď už Vršovák.

Takže si myslíte, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se postěhujete jinam?

Tak byt je tu náš, teda mé ženy, a je nám tu dobře a nemáme důvod hledat někde něco jiného. Děti už s náma nebydlej, nám tu nic nechybí. A zvykat si jinde by se nám už určitě nechtělo.

Rozhovor D

Žena, 78 let, ve Vršovicích žije 58 let, důchodkyně

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

To je těžké, jsem tu už tak dlouho. Vybaví se mi Botič, když byl ještě lemovaný pomněnkami a blatouchy a my podél něj chodili pěšky až do Průhonice. Pak se mi taky vybaví Grébovka, kam jsem chodila na rande, kino Pilotů byl náš oblíbený biograf. Do Edenu jsme chodili do zahrádek, kde byla spousta stromů a květin.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Ve Vršovicích na Praze 10 žiju už 58 let. Přišla jsem do Prahy mladá a moc se mi sem tenkrát nechtělo.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Vršovice – to byla a je Koh-i-noorka! „Tak v pět u hodin“ a bylo všem jasné, kde je sraz nebo rande. Dodnes je orientačním bodem i pro mimopražské. Řeknu-li někomu, že bydlím ve Vršovicích, nic mu to neřekne, ale když řeknu, že dvě stanice tramvaj od Koh-i-noorky, tak už ví.

Máte tu nějaká oblíbená místa, nebo místo? Park či hospůdku?

Jako mladá jsem strašně ráda chodila na železniční most tam směrem na Bohdalec, odkud byl úchvatný výhled na nové seřadiště vlaků Praha-Vršovice. To byl pro mě vždycky zážitek. A ten most se mi zdál tak majestátní, úplný zázrak techniky. A vůbec Vršovické nádraží, tam jsou moje vzpomínky. Vyráželi jsme odtud v pátek s celtami a batohy na Sázavu a v neděli večer jsme se sem vraceli. Přímo naproti nádraží byla hospůdka „Na Rohu“, kam jsme šli ještě na jedno pivko, ale my děvčata samozřejmě jen na malé. Zpívalo se a hrálo na kytary a dělali jsem spousta rámusu.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je tu něco specifického?

Máme tu ty naše opečovávané perly Vršovic: kostel Sv. Václava na Čechově náměstí a i prostor okolo něj je pěkně udržován, dále kostel Sv. Mikuláše s farou, obojí je sice pěkně opravené, ale stále více se ztrácí v převážně nevhodné okolní zástavbě. Působivý je frontový blok budov a škol za Zámečkem, ukázka toho, jak jednotnost umocňuje celkový vjem. Slavná vršovická spořitelna se ztrácí v sousedství hospod a různých obchodů nevhodných pro její důstojnost a navíc její cenný interiér již byl také částečně „modernizací“ postižen. Přesto to je toto všechno takové „rodinné stříbro“, právě tak jako vysoké domy s krásnými unikátními ozdobnými fasádami na Moskevské, Ruské a až na Francouzskou ulici.

Víte, jak vypadá znak Vršovic?

Vím. Vršovice mají ve znaku dva rybářské koše. Věděla jsem, že v dávných dobách na území Prahy 10 převládala voda. Sousední Strašnice mají své jméno podle strašidel – bludiček, jejichž světýlka tancovala vždycky nad močály. Taky o tom svědčí názvy ulic: třeba Přípotoční, U Hráze, V Rybníčkách a jiné. Byla zde zkrátka voda a tím i ryby. Domnívala jsem se, že název Vršovice je proto, že to bylo sídliště nahoře nad vodou, na vršku, o čemž by svědčil například Zámeček. Teprve později jsem se dozvěděla, že rybářský koš se zove „vrš“, tak proto Vršovice.

Viděla jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

To jsem viděla, na radnici někdy tam byly vystavené. Ale já tu jsem tak dlouho, že ty starý obrázky mám ve svojí hlavě. Uschovaný.

Jaký máte pocit, když někomu říkáte, že bydlíte ve Vršovicích?

Pocit nemám nijak špatný, to ne. Tady to nemá žádný špatný jméno. Ale přivést někoho do našeho domu, to se stydím, protože ten vypadá příšerně.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Dříve byly vlastně Vršovice už konec Prahy. Za Edenem už byla jen trať a pole, za polem už jen vrch Bohdalec zarostlý lesem, kam se chodilo na vycházky, a pak až ke Krči, k Šeberovu jen louky a sem tam nějaké stavení. A ke Strašnicím poslední obytný dům byl na dnešní konečné električky číslo 24. Tam byla konečná smyčka a také konec zástavby. V Rybníčkách ještě byly mini rybníčky, spíš očka, s křišťálovou vodou. Ještě v roce 1950 jsem tam trávila slunečná odpoledne s kočárkem. Jak se Praha stále zástavbou rozšiřuje a hlavně prostřednictvím metra jsou dnes Vršovice téměř „vnitřní Prahou“. Sídlilo a sídlí tu dost firem a továren, lidí tu můžou pracovat i žít, do zeleně to je do Hostivařského lesoparku kousek a vůbec se tu dá ještě dost ledaskde procházet.

Nachází se tu něco, nebo je tu něco, co má význam pro celou Prahu, čím přispívá k celku města?

Myslím si, že Vršovice jsou zajímavé celopražsky, nejen pro sportovní kluby Slavie a Bohemians, ale i pro svůj půvab určité epochy secese a posecese, což, jak je patrné, láká i zahraniční návštěvníky. Mála Strana, Hradčany – to jsou dějiny, historie, ale Vršovice představují hlavně ducha 18. a 19. století, a to je dnes už také historicky zajímavé. Z těch novějších budov bych ještě zmínila Justiční palác, který teď také přiřkl Vršovicím jistý význam.

Jak trávíte svůj volný čas?

Žádný nemám a pokud ano, tak jsem nejraději na chalupě. V Praze mám pouze „ukradený“ čas.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Ano. Čtu si o tom v novinách Praha 10. Ale nikam z toho nechodím. Ani sport ani akce pro děti nemám důvod vymetat a svých aktivit mám až nad hlavu.

Účastnila jste se nějaké zde konané akce nebo jste se k nějaké nachomýtlá?

Ne, to jsem se neúčastnila. Pokud mi čas dovolí a jdu za kulturou, tak mám svá místa ve vnitřní Praze z dřívějšíka, kam chodím na koncerty nebo do galerie. Tady ve Vršovicích chodím jen na výstavy, které se konají na Městské části ve Vlastě v 5.patře, hlavně pokud jde o fotky, to mě zajímá. Tyto výstavy tu mají dobrou úroveň.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnila?

Mně osobně tu nechybí nic. Já mám v tomto ohledu své zázemí. Ale myslím si, že by mělo být víc akcí zaměřeno na seniory a pro mladé maminky s malými dětmi, a to proto, že tito mají malé možnosti cestovat za akcemi do jiných částí Prahy. Jsou z časových, zdravotních, finančních či jiných důvodů vázáni na místní možnosti. Lidé středního věku a mládež využívají možnosti v místě zaměstnání nebo školy, nebo i jezdí všude po Praze i mimo ni po různých festivalech, koncertech a akcích všeho druhu.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Tady máme dostatek parčíků i dětských a sportovních hřišť, horší je ale otázka jejich stavu. Je veliká škoda, že už tu není kino Vesna, to byl kulturní ráj. Jinak si myslím je síť kin tady je dostatečná, spíš je jejich kapacita často nevyužitá. Horší je to s jejich programem, který

je tak poplatný době a poptávce: to je samý násilí, sex nebo je to nějaká fantasmagorie. Výstavních prostor a výstav by mohlo být víc a nejen výtvarných a foto, ale i třeba o architektuře nebo o významných osobnostech.

Jakým způsobem se dovídáte o nějakých akcích nebo událostech?

Z novin Praha 10 nebo s návěstní tabule ve Vlastě.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

Ano, znám, jak už jsem řekla. Jsou to noviny Praha 10. Mají slušnou úroveň, je v nich spousta užitečných informací. Jen kdyby se podle nich lidi chovali a řídili se jimi!

Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny? Chodíte tam posedět? Jak často asi?

Hospůdek tu je tolik, že bych je ani za rok všechny neprošla. Chodím tam příležitostně, když se s někým potkám. To pak volíme ale kavárnu, vinárnu nebo čajovnu, která je nejbližší.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Přátel mám spoustu, ale nikdo nemá čas, ani tady kdo bydlí kousek, ani ten, kterej bydlí přes celou Prahu. Nikdo nemá čas, ani mladí, ani staří.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

Vycházíte se svými sousedy dobře? Navštěvujete se s nimi? Požádala byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

My jsme nájemní dům s majitelem. Pronajímá byty za 8 až 10 tisíc, na přechodnou dobu. Je to tady průchoďák. Z celkem 21 bytů je obsazeno starými nájemníky jen 6 bytů. S těmi se známe, vycházíme spolu dobře, ale nepřátelíme se důvěrně, ani se nenavštěvujeme. Všichni jsme starší, máme své problémy, zdravotní či rodinné a taky nemáme čas. O pomoc bych někoho z nich v případě potřeby požádala a jsem si jistá, že by mi vyhověli, právě tak jako já jim. Zatím jsem ale nic zásadního, díky bohu, nepotřebovala. Sousedé z ulice, s těmi se také s některými znám. Pozdravíme se a prohodíme pár slov, víc nic. Ty starší znám, ale mladé vůbec.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovcích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Změn je tu víc než moc! Strašně mě leccos štve, ale musím konstatovat, že na Praze 10 je to ještě dobré oproti jiným částem Prahy. Za ty roky se Vršovice hodně změnily. Tak například regulované koryto Botiče, ze zahrádek v Edenu zbyl jen ten název. Teď samozřejmě nový Eden, kdysi chloubka Prahy 10, skleněný kulturní dům Eden, který je dnes v sousedství Obchodního centra Eden, je jak psí bouda a ještě k tomu nepovedená. Také Vršovické nádraží ztratilo svou slávu. Nejen pro celkový úpadek železnice vůbec, ale technika má už dnes jiné parametry. Co je dnes železniční most vedle Nuselského mostu! Taky tramping už není, co býval za nás. Také by asi těžko trampové zašli z nádraží na pivko do čínského restaurantu, že. Změnil se tu styl života, lidi mají nové hodnoty, a tak i Vršovice se musí přizpůsobit. Přijde mi ale, že Vršovice už jsou dnes jak čínská čtvrť, všude na rohu jsou restaurace nebo jejich obchody. Taky se tu hodně staví, přestavby a nástavby, snaží se většinou pojmout to citlivě. Architektonicky to tu není nejhorší, ale co se týče účelnosti, tak to je dost neúčinné. Tolik hospod, barů, heren, kasin, obchodů s alkoholem a tabákem tak pohromadě se jen tak jinde nevidí. Rohlík a sýr koupíte v Tesco a pak už dlouho nikde. Potraviny jsou vzdáleny i několik bloků domů, o jiných službách ani nemluvě. Kde jsou čistírny, opravny bot, domácích spotřebičů? Papírnictví – to mě čeká skoro dálkový pochod, když se tam vypravím. Taky pravá drogerie zmizela a není, v těch nových co tu máme mají jen šminky a prací prášky. Skladba obchodů a služeb je tu tedy otřesná. Je to tím, že to nikdo nekoriguje, vše se řídí jen ziskem, tím to je. Co dál. Kino Pilotů už také vzalo za své, nynější skleněná škatule se náramně vyjímá mezi úzkými uličkami starých vršovických domů, která mají mnohdy překrásné fasády, i když

oprýskané. Vršovický Zámeček je po X-té rekonstrukci nepoužitelný. Heroldovy sady ještě žijí, ale hodně se tam kácelo a nově vysázené stromky jsou ještě malé a stejně je dřív někdo ukradne, jako předtím. Na druhou stranu všechno je jiné, než bylo. Pro děti a mladé je dnes tolik možností, o kterým se nám ani nesnilo. Možnosti vzdělávání doma i v cizině, náročné sporty, sportovní vybavení, spousta akcí, soutěží. Bohužel je ale vše dneska omezeno ekonomickými možnostmi rodiny. To zase za nás měli skoro všichni stejně. Pro starší, pokud nejsou „ekonomicky úspěšní“, je to horší než dříve. A pro úplně staré už toto vůbec nepřichází v úvahu. Ceny knih, divadel, koncertů jsou vysoké. Zdravotní problémy nás svazují a teď ještě ekonomické vlivy.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

My jsme vždycky chodili do divadla Bozděch¹⁸⁰, kam jsme dostávali volňásky. Ale to už tam dlouho není. Jinak o ničem nevím. Své aktivity jsem většinou prožívala a prožívám nejen mimo Vršovice, ale mimo celou Prahu vůbec.

Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

Já nejraději trávím čas mimo Prahu, jak mi to zdravotní a rodinné možnosti dovolí.

Měla jste třeba v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?

Se sousedy je to stejné, ale s přáteli jsem měla mnohem častější kontakt než nyní a tím i užší.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

Ano. O to se zajímám velice pečlivě, abych věděla, na koho pak můžu nadávat.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu ráda měla? Změnila byste tu něco? Jaká zde vidíte negativa?

Zatím jsem celkem spokojená. Několikrát jsem se přesvědčila, že některé části Prahy jsou na tom hůř.

Co považujete za největší přednosti žití tady?

Asi to, že už tu jsem zvyklá, že tu znám to prostředí i lidi, vím, co mohu od koho a od čeho očekávat, což mi ušetří zklamání a marné naděje.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Jak?

Tak jistě, že se proměnil. Jako se mění význam míst a situací a vztahů. Každá životní etapa má své priority. Jestliže za mlada jsem měla ráda velkou společnost a každý den nějakou akci – kino nebo divadlo, kavárnu, tanec, schůzky s přáteli, sportovní či nějaký výlet, tak tohle už v mých 78 letech neplatí. Hodně přátel z okolí již zemřelo, jiní mají velké zdravotní potíže, někteří se odstěhovali atd. Dnes dávám přednost fungující městské dopravě, dobrému zásobování v blízkosti bydliště, dostupnosti lékařské péče a podobným praktickým věcem pro snesitelné stáří. Prostě беру ty věci v okolí jinak, než když mi bylo 20. To je jasné.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Vývoj Vršovic bude stejný jako vývoj celé Prahy a jako vývoj celé Evropy. Vše bude záležet na tom, zda budou vládnout peníze nebo rozum. Jestli zabetonujeme každý kousek zeleně, otrávíme vodu a vzduch, tak tu za 20 let může být třeba „měsíční krajina“. Budoucnost si rozhodujeme dnes, i když mně už by to mohlo být jedno, tak mi to jedno není. Jestli tady v okolí všechno zastaví, nebude kam jít, kde chtít být, a toho se bojím, nejen kvůli sobě.

---

¹⁸⁰ Divadélko, které sídlilo v budově Husova sboru na dnešním Vršovickém náměstí.

Chtěla jste a snažila jste se tu někdy něco změnit? Myslím aktivně – např. napsat článek do novin, stěžovat si na úřadě apod.

Ano. Já jsem vyhlášená stěžovatelka. Dokonce jsem byla zaměstnavatelem navržena na poslankyni. Bezpartijní samozřejmě. A po 2 funkční období, tj. 8let, jsem pracovala ve funkci poslankyně ONV 10.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

Ano. To já zcela jistě ano. A hnala bych to třeba až k Evropskému soudu!

Co si představujete pod slovem patriot?

Patriot má vztah k nějakému místu nebo zemi a bije se za to, pokud mu na tom místě záleží. Myslím, že moc patriotů už není, ale najdou se.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Ne. Já se jako patriot Vršovic necítím, ačkoliv jsem tu žila takovou dobu. Nejsou zde mé kořeny. Byla jsem sem „vržena“ z bytových důvodů, neboť předtím jsem žila u provdané sestry ve Strašnicích a proto jsem zde po sňatku a narození děcka dostala byt.

Je pro vás příjemné zde bydlet? A proč?

Bydlení je zde pro mě celkem příjemné. Zvykla jsem si tady, ačkoliv začátky byly pěkně kruté. Nikoho jsem tu neznala a nic tu nikde nebylo, žádné služby jako jsou dnes.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma?

Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byla spokojena?

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Předpokladem je, pro mě, aby se všechno neměnilo každý měsíc nebo ještě častěji. A když už měnilo, tak užitečně! Místo smíšeného zboží najdu po dovolené čínský obchod s úplně vším, co nepotřebuji. Místo řeznictví najdu Mobily, místo obchodu s lůžkovinami najdu Kasino-nonstop s blikajícími fialovými neony po celou noc. Naštěstí nemám okna do ulice. Myslím, že nejen pro mne začíná domov dveřmi od bytu. Náš dům je špinavý, nevymalovaný od doby OPBH, výtah počmáraný sprostěrnami, uklízí se jednou týdně a ještě bídne. Prošla jsem mnoho domů po Praze 10, neboť jsem byla činná při Sčítání lidu, a musím konstatovat, že podobně to vypadá ve většině činžovních domů, ba i hůř. Někam jsem musila nosit s sebou baterku, sprej a nůž, abych se tam nebála vůbec vkročit! Ulice jsou v okolí taky v děsném stavu, díry nezaasfaltované a jiné věci. Vršovice ani Praha pro mě nebude nikdy domovem. Můj domov je doma – v Podkrkonoší. Pražský domov je ohraničen bytem, který je stále zařízen jak před léty. Žijí tam se mnou vzpomínky na celý život, téměř 60 let! Ulice okolo, pošta, lékař, kostel – to je pro mne bydliště, na které jsem si zvykla a mám je proto svým způsobem ráda, ale „domov“ to není.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrt? Jakým způsobem?

Ano, to je pro mě důležité. Myslím tím stav domu a jeho okolí. Čistota, dostupnost zeleně, kvalita ovzduší, dostupnost MHD, obchody a služby. Zrovna čistota je tady, jako skoro v celé Praze, tak i v Praze 10 velmi špatná. Městská část se snaží, ale lidi jsou strašně neukáznění. Kuřáci a pejskaři, obchodníci s letáky, poházené pytle kolem popelnic, to všechny tu dělá špínu. Majitelé domů nemají povinnost starat se alespoň o chodník před domem. Taky ti sprejeři to tu ničí, až hrůza. Nevím, co s tím. To si dělají lidi sami.

Cítila jste se někdy pyšná na své bydliště? Nebo vás tu něco štvalo?

Pyšná jsem nebyla nikdy na nic. Nemám to v povaze. A ani jsem neměla důvod. Dříve mě to tu tak neštvalo, to jsem byla víc spokojená. Mlékárna ob 3 domy, potraviny přes ulici, řezník na rohu a vedle skutečná drogerie. Teď mě to v tomto smyslu tady spíš víc než jen štve.

Myslíte si, že tu v budoucnu zůstanete bydlet, nebo se odstěhujete jinam?

Pokud mě tu pan domácí nechá, budu tu bydlet. Stěhovat se budu jedině domů – do hrobu, kde mám rodiče a muže. A kolem plno mrtvých přátel.

Rozhovor E

Žena, 76 let, ve Vršovicích žije 48 let, důchodkyně

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Vršovické nádraží, protože to jsme měli hned před domem a příjezdy a odjezdy vlaků udávaly rytmus našemu každodennímu životu. Někdy to bylo k nesnesení ten hluk a mour, ale zvykli jsme si. Byt manžel získal pěkně. Vzadu na dvoře jsme věšeli prádlo a prádelna byla společná pro dva domy, ale my ženský vždycky praly všechny v jeden den, abysme si taky pěkně pověděly, co se kde děje nového.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Přišli jsme sem hned co jsme se vzali. Vlastně jsme jen čekali, až dostanem ten byt, až bude hotovej. Manžel dělal na dráze, takže to měl do práce dobrý. Jen přešel ulici. Přistěhovali jsme se sem na jaře 1960 a ještě ten rok těsně před Vánoci se nám narodila dcera. V tom našem starém bytě teď někdo bydlí, prodala jsem ho, když manžel umřel. Nechtěla jsem tam být bez něj a dívat na všechno, co jsme zařizovali spolu. Takže jsem teď tady¹⁸¹ a jsem spokojená. Dcera je daleko, žije v Torontu a má tam přítele a tak mně je líp tady, kde mám o společnost postaráno. Taky kdyby se mi něco stalo, tak tam by mě nemusel někdo najít klidně několik let.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Nádraží zná asi každý a jinak nevím, možná překrásný park Grébovka. Taky Koh-i-noorka mě teď napadá, to je taková legenda tady.

Máte tu nějaké oblíbené místo, nebo místo, kam ráda chodíte?

Já toho už moc nenachodím, ale po obědě se chodíme projít tady dole v Havlíčkovejch sadech.¹⁸² Ale nikam do kopce se nešplhám, to víte.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímala jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšela jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

My jsme s manželem oba pocházeli z Plzně, takže my se sem nastěhovali a nevěděli jsme, co je to tady zač. Ale všude kolem nás bydlela spousta lidí a některý tu žili od narození, takže různý historiky i z historie jsme se postupně dozvídali. Jeden soused nám povídal jak se na nádraží bojovalo za Povstání a jak nádražáci zabavili celej jeden vlak plnej zbraní a ubránili ho před Němcema a navíc nějak zablokovali celý koleje, takže tudy nic neprojelo.

---

¹⁸¹ Narátorka bydlí od roku 2000 v domě s pečovatelskou službou, který se nachází jen o několik metrů dál od bytu, kde bydlela do té doby.

¹⁸² Havlíčkovy sady neboli Grébovka – park se starobyloou vilou, na hranici Vinohrad a Vršovic.

Tam za náma taky bejvalo zahradnictví a ten pán, už nevím jak se jmenoval, tam vypěstoval nějakou speciální růži a vyhrál nějakou cenu a byli jsme se tam celá ulice na tu růži podívat.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je tu něco specifického?

Já myslím, že tady to moc zajímavý není, to bych ho spíš poslala na Hradčany a na Starý Město, tady u nás je to takový obyčejný. Třeba na Moskevské jsou ty domy moc pěkný, ale nevím, jestli by to někoho zajímalo.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovcích?

Já říkám, že bydlím v Domě a když se zeptá kde, tak teprve říkám že u Vršovického nádraží, protože to pak většinou už každěj hned ví, i momopražskej. Vršovice byly vždycky spíš pro chudší lidi, víte. Tady nežila nikdy žádná honorace, ale slušný a poctivý lidi. A dneska už je to tu taky jiný, některý místa se tak rychle měnej, že je někdy ani nepoznám, když tam pak jdu.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Tak v centrum to není, ale spojení tu je si myslím dobré. Jezdí tu asi tři tramvaje a vlakem jste taky za chvíli pryč z města, když potřebujete.

Jak trávíte svůj volný čas?

Já mám vlastně už jenom volný čas. Nechávám si tu vařit i trochu uklízet, takže toho moc na práci nemám. Ale máme tu uchystaný program a skoro každý den se něco děje. Jezdíme hodně na výlety, do Telče, do Lázní Bohdaneč. Pořádají se nám tu koncerty, besedy a setkání, tancovačky. Bývá tu legrace. Taky hrajem karty a já tu i maluju. Musela jsem si něco najít, abych tu nezahálela.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se konají ve Vršovcích? Účastnila jste se nějaké nebo jste se k nějaké nachomýtla? Pokud ano, o jakou akci šlo? Co si o ní myslíte?

Já chodím na ty věci, které přísluší mé generaci, tudíž chodíme na dechovku na Barču, také do divadla Solidarita, kde máme důchodcovské slevy. Jestli se něco pořádá ve Vršovcích pro mladý nebo pro děti a rodiny, to já nevím. Já odtud vyrážím sice často, ale vždy jdeme někam za určitým cílem. Takže o jiných akcích já nic nevím. Když jsme se sem nastěhovali, tak jsme občas chodili tancovat na Fidlovačku, hrálo se tam pěkně. Pak taky v Krči se hrálo u parku a měli jsme to podél vody domů pak kousek. Bývaly tu poutě a cirkus sem jezdil někdy i dva najednou, to byla dcera už docela velká a byli jsme tam. Měli tam i zvěřinec a já viděla poprvé v životě velblouda a to mi bylo skoro 40, představte si to. Cirkus teď občas ještě stával u Bohemky, ale z toho placu je teď parkoviště, jak jsem viděla, takže už asi nepřijede.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnila?

Mně se zdá, že je tu toho dost. Kdo chce, tak si to svý najde. Nevím, kolik toho tu je pro děti a maminky třeba, ale my se tu rozhodně nenudíme. Ale tak třeba lidi, i starý, co nebydlej takhle pohromadě možná ani nikam nechoděj.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Přímo tady ve Vršovcích je galerie, vlastně dvě, je tu vše pro sport, což si myslím, že ty mladý využívaj, je tu pak ta Grébovka, kde jezdí kluci na kolech i na těch bruslích. Co ještě, tady nad náma je pěkná knihovna pro děti. No a pak ve Strašnicích je to divadlo Solidarita, který je moc pěkný teď a zajímavý a na Barče se toho koná spousta, ale to je asi spíš teda pro nás. Nevím, jestli by mladý užilo na naše Babouky.

Jaký způsobem se dovídáte o nějakých akcích nebo událostech?

My tu máme pro to naši referentku, ale taky si toho spoustu zjistíme sami, z novin a z nástěnky na městský části.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

Znám, moc dobře. My tu dostáváme Prahu 10 každě. Ráda si to přečtu a pak si do toho ještě zabalím boty. A je to zadarmo. Plní to svůj účel, každý se dozví, co, kde a kdy se tu na celý Praze 10 děje nebo bude dít.

Máte tu přátele, máte nějaké přátele i mimo Domov? Jak s nimi trávíte svůj čas?

V Domově tu máme správnou partu. Mimo Domov už mi moc lidí nezůstalo. U nás v domě, kde jsme bydleli, už nikdo z původních nezůstal. S jednou paní se občas potkáme, ale jen náhodou. Já mám teď svůj život tady a ani nemám čas běhat někde jinde. A kdo by chtěl mě navštívit, tak mě tu najde.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Tady u nás v té starší části, se toho moc nezměnilo. Postavili tu jen dole benzínku a blok domů s Lidlem. Ale ty starý domy tu jsou stejné. Tam ty naše domy u nádraží, co tenkrát byly jen pár let starý, tam jsou taky pořád. Nový se rozrůstalo směrem do Strašnic. Nejdřív to sídliště za Vlastou a Vlasta samotná. Zahrádky nahradily domky, plavečák se vystavěl a různé haly a sportoviště tam a pak taky ten Carefour. To je poslední. Taky se staví ten stadion fotbalovej, na to tady kluci v Domově čekaj.

Jak změny vnímáte? Které vnímáte pozitivně a které negativně?

Když mi to nestavěj na hlavě, tak je mi to jedno. Asi si to lidi žádaj, ty centra nákupní. Já mám ráda, když opraví nebo uklidí něco, co tu bylo už dřív a bylo to pěkný a pak se to zničilo nebo to nechalo ladem. Třeba nádraží naše teď opravujou a těším se, až bude zase v plné parádě. Grébovka bývala zavřená a teď je celá v novém kabátě a je to moc pěkný. Z toho mám radost.

Jaký jste měla v dřívější době kontakt se sousedy, s lidmi z ulice? Jak jste spolu vycházeli?

Tam, kde jsme bydleli, moc dobře. V našem domě jsme se všichni znali, hlavně teda ženský, protože jsme spolu trávily celé dny. My skoro žádná nechodila do práce, protože děti byly malý a i pak jsme se hodně scházely a měly jsme tam takovou partu a pomáhali jsme si navzájem. Děti si hrávaly na dvoře a my u toho něco dělaly, šily, praly nebo vařily u otevřených oken. Žili jsme víc na ulici, víc otevřeně. Tohle pak přestalo nějak postupně, už i před revolucí. Dneska už si to neumím představit.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

Toho neznám. K volbám chodím. Připadá mi to důležitý, v duchu se vždycky dohodnu i s mužem, koho by asi volil a pak uděláme nějaký kompromis a já to vyřídím.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu ráda měla?

Mně by se líbilo, kdyby nám sem chodilo víc mladejch, já vím, že to po nich nemůžem chtít, ale o víkendu, když sem napochodujou vnoučata různý a děti, tak je tu tak živo. Přátel tu mám dost, to je příjemný, ale popovídat si občas s někým mladším, to je vzácnost.

Jaké myslíte že má tato čtvrť přednosti?

Je to tu poklidný, žádněj frmol. Spojení na Prahu dobrý. Parky pěkný, poměrně hodně stromů tu je. Žije tu teď hodně starých lidí, takže to tu je někdy takové smutné, ale myslím si, že se to lepší. Myslím, že kdo tu žije, že to tu musí mít rád. Je to tu takové domácí, jak doma za pecí, a všechno při ruce.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

Pokud ano, tak jak?

Nevím, jestli se proměnil. Určitě se teď tady na to dívám jinýma očima než třeba poprvé. Taky už to je skoro 50 let. Člověk se to naučí mít rád asi všude, kde stráví tolik času. Ale my se sem tenkrát stěhovali rádi. Bylo do Prahy a do krásnýho bytu, to byl luxus a všichni známí v Plzni nám to přáli, byla to výhra.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?
Tak dlouho už tu nebudu. Myslím, že nic převratného se tu nestane. Zůstane to tu stejné. 20 let uteče jako voda.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

Tohle já bych už dneska neřešila, protože se mě to netýká. Já žiju v týhle čtvrti, ale jsem stará a tohle si musej zařídit mladý, jestli se jim něco nelíbí.

Co si představujete pod slovem patriot?

Patriot je každý, komu trochu záleží na místě, odkud pochází. Je to slovo spíš z mé doby než z té vaší.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Ano, jsem Vršovičák. Narodila jsem a strávila mládí v Plzni, ale tady jsem žila opravdový život se svým mužem a dcerou. Tady jsme byli šťastní. Tady znám tolik míst a tolik tváří mě napadá, když tudy někde procházím. To místo je plné vzpomínek.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma?

Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste byla spokojena s tím, kde žijete?

Moje rodina, to byl můj domov. Byt, který jsme si sami vyzdobili a zařídili. Náš dům a přátelé a známí, které jsme tam měli. Dnes mám domov tady, taky tu mám přátele a bez nich by mi bylo smutno. Taky nemám kam jít jinam, vše, co bylo, pro mě skončilo. Žiju dneškem a zítkem, ale co bude potom, to už neovlivním. Ano, byl pro mne domov náš byt, ale i celé okolí. Protože tady na tom malém území Vršovic jsem strávila většinu svého života. Mám to tu ráda, všichni to tu máme rádi, protože je to tu „naše“.

Přemýšlela jste někdy, když jste ještě bydlela u nádraží, že se odstěhujete jinam?

Napadlo mě to pokaždé, když jsem sundávala cejchy ze šňůry a byly celé od mouru, ale pak mě to zase hned přešlo. Všude je něco dobrého a něco špatného. Ale jak říkám, my tu byly spokojený.

Rozhovor F

Žena, 72 let, ve Vršovicích žije 46 let, důchodkyně

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Už dlouho. Žiju tady už 46 let, bylo mi šestadvacet, když jsem se vdávala. Měli jsme zažádáno o byt a dostali tenhle. Já jsem se narodila na Vinohradech a manžel byl z Libně. Poznali jsme se na jednom bále. Sem už jsme šli s malou dcerkou. Byt to byl slušný, jen to čtvrté patro bez výtahu bylo občas těžké skousnout. Ale člověk si zvykl. Dneska mě to udržuje v kondici. Nejméně čtyřikrát denně to vyjdu, takže to mám trénink jak atleti.

Když řeknu "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Kubánské náměstí, pošta, park kam chodím. Tady, kde to znám.

Co myslíte, že se vybaví pod tím slovem nějakému Pražákovi, který tu nebydlí?

Asi ho napadne vršovický dolík a Slavie.

Máte tu nějaké oblíbené místo, kam ráda chodíte?

Já tu chodím pořád někam. Pořád musím někde něco zařizovat, nakoupit, se psem a tak dále. Takže nemám čas někde jen tak courat. Taky už jsem večer tak unavená, že jsem ráda, že jsem doma.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je tu něco specifického?

Turista? To nevím, to by sem musel zabloudit. Tady nic na dívání není. Pár baráků a parta nás důchodců. Co by tu hledal.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímala jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšela jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Jo, to jsem slyšela. Že ten náš barák je postavený na bývalém močále. Proto se celej sesouvá k zemi. Na chodbě jsou vidět praskliny v omítce. Za komoušů bývalo někdy u našeho domu živo. Bydlel tu jeden činný politik a disident, takže to tady pořád hlídali. Bylo to nepříjemný, ale nebyli jsme na něj našťvaný, protože to byl slušnej chlap. Mně několikrát pomohl do schodů s kočárem. Taky vím, že tenhle barák postavili roku 53 a že je jeden z posledních, co ještě má reliéfovou výzdobu. Ty ostatní už jen sekali jak Baťa cvičky.

Viděla jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

To jsem neviděla, možná jednou nějakou pohlednici, ale moc si to nepamatuju. Zajímalo by mě, jestli se nějaké dochovaly, jak to tu vypadalo ještě třeba před druhou světovou válkou.

Vy jste žila i v jiné části Prahy, na Vinohradech, můžete to srovnat? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byla spokojenější a proč?

Na Vinohradech jsme bydleli v jedný cimře já, sestra a bratr, máma s tátou, děda a ještě tam často bydlel jeden náš příbuzný, bylo to někdy těžké, to víte tolik lidí pohromadě, určité neshody tam panovaly. Pro mě to bylo vysvobození, když jsem konečně mohla jít pak do svého sem do Vršovic. Takže srovnat se to nedá, protože ty podmínky byly jiné. Vinohrady už tehdy byly krásná a starobylá čtvrť, kdežto tady ta část Vršovic byla vlastně nově postavená a nikdo z nás si neuměl představit, jak to tu bude vypadat, až bude dostavené vše, co plánovali. Ale kolem nás už většina domů stála a bydleli tu skoro samí mladí lidé, takže to bylo takové příjemné. Člověk měl chuť se s každým bavit a něco se dozvědět.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Dneska? Dneska stejně jako tenkrát - my jsme byli rádi, že jsem tady. Vršovice nemají nijakou špatnou asociaci, to jistě ne. K bydlení je to tady dobré. Je tu klid a člověk si tady může všechno zařídit a nemusí nikde běhat po Praze.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Na mapě jsou Vršovice spíš na JV od centra. Nejsou na úplném okraji, ani to není centrum. Něco mezi.

Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Máme tu toho dost. Večerku, dva řezníky, boty, papírnictví. Je tu všechno pěkně při ruce. Poštu máme pár kroků dole na náměstí

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu konají?

Na Slavii se pořád něco hraje, hokej nebo pólo. V létě je zase slyšet takovej ten amplión od bazénu. Koncerty tam taky pořádaj, to tu vždycky máme pak boží dopuštění. Nikudy se nedá projít, všude parkujou auta, i na chodnicích. Na Kubáni je čas od času nějaké vystoupení nebo tam bývaly nějaké programy pro děti a mládež, ale v poslední době si nepamatuju, že by se tu kromě setkání členů komunistické partaje něco takové uskutečnilo.

Vy jste se zúčastnila nějaké pořádané akce nebo jste se k nějaké nachomýtlá?

Já ne. To na mě není. Já si radši tady obejdu to svý, pobavím se s lidma. Koukat jak někde někdo skotačí, to by mě asi nebavilo.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnila?

Já dneska už asi ničeho. Možná kdyby tu vyhrávala nějaká příjemná kapela, tak bych se šla podívat. Ale taky abych si tam měla kam sednout a muselo by být hezky. Já nejradši poslouchám rádio a večer se dívám na televizi, já jinou zábavu tady v Praze nepotřebuju. To už je pro mladý.

Jak trávíte svůj volný čas?

Já jsem od jara do podzima na chaloupce, takže v Praze nejsem vlastně skoro vůbec. Jezdím si jen pro důchod. Mám pejska, takže je nám tam nejlíp. Když jsem v Praze, tak pořád někde lítám a vyřizuju, to je pořád něco – se psem, s chatou, s bytem. Teď se tu pořád řeší ta privatizace, už aby to bylo. Bojíme se tady všichni, že na starý kolena nebudeme mít kde hlavu složit. Letos nám o tisícovku zvýšili nájem. Víte co to je pro důchodce tisíc korun? Majlant. Ale ta privatizace je pozastavená už 8 let a nijak se to neřeší. Máme smůlu, spoustu baráků v sousedství už rozprodali a my pořád čekáme.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Jsou tu hospody a vinárny. Heren je tu taky dost, jako kdybysme tam všichni chodili denně. Kulturní dům Eden už, mám pocit, nefunguje, takže nevím, co je tu ještě kde funkční. Na tu Slavii se dá jít plavat nebo tak. Myslím, že je tam někde i nějaká diskotéka.

Jakým způsobem se dovídáte o nějakých akcích nebo událostech?

Z nástěnky, co máme v domě, ale spíše od sousedů a známých, co potkávám v parku.

Znáte místní tisk? Čtete ho? Co si o něm myslíte? O čem myslíte, že by měl informovat?

Ta Praha 10 se nám objevuje v domě. Vždycky si jí přečtu. No tak není tam moc informací, ale je to aspoň něco. Člověk si přečte a ví, že aspoň něco se dozvěděl z toho, co se na něj chystá nebo co se tu bude dít.

Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny? Chodíte tam posedět? Jak často asi?

Je, to už jsem nebyla léta. Já takhle nikam nechodím. Není s kým a to já si radši koupím něco domů a uvařím si sama.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Znám tu hodně lidí, z domu a z okolí. To víte, pejskaři, ti se znají všichni a já jsem v tom parku u nás každéj den. Popovídáme a pak zase jdeme každéj po svým, ale je to příjemný takhle za den pár lidí potkat.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

U nás v domě znám všechny partaje, aspoň trochu. Takhle, znám je jménem a u někoho znám samozřejmě líp, hlavně teda mou generaci. My se navzájem informujeme, když se něco děje a někdo třeba nebyl doma, tak mi to hned sousedka přijde říct. To jsem ráda. Pak taky když tam půl roku skoro nejsem, tak se všechno dozvídám zpětně.

Takže vycházíte se svými sousedy dobře? Navštěvujete se s nimi? Požádala byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

Asi požádala, kdybych něco potřebovala. Oni taky můžou za mnou přijít a nevyhodím je samozřejmě. Každý občas něco potřebuje.

Vnímáte, nebo zaznamenáváte nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Mně se zdá, že je to tady spíš změna z horšímu. Vypadá to tu hůř, než když jsme se sem jako mladý stěhovali. Já nevím, kdo se stará o ty záhony tady a trávníky, ale věčně je to tady zanedbaný, neposekaný. To samý v těch parcích a dvorech, chodím tam denně se psem a někde člověk aby se bál, jak je to zarostlý nebo neudržovaný. A tak je to tu se vším. Chodníky když rozkopou, tak je tam ještě pět let díra, než zase kopou něco kus vedle a zadělaj jí.

Jak změny vnímáte? Které vnímáte pozitivně a které negativně?

Negativní už jsem řekla a pozitivního mě zrovna nic nenapadá. Jo, už vím, na Kubáni opravili fontánu, která tu byla už když jsme se sem stěhovali, a zase pěkně cáká. To mi připomnělo dobu, kdy jsme ještě s mužem chodili na skleničku vína a zatancovat si do Kulturního domu Mars na Kubáni. Domů jsme to pak měli pár kroků.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Chybí to tu podle vás? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

Ještě před revolucí se tu toho konalo hodně, ale tak to víte, to bylo všechno takové dané. Oslavy a výročí se slavily na náměstí. Z toho Marsu, kde je balkón, se mluvilo dolů na lidi, co tam stáli. Kulturní dům pak zavřeli, dnes je z toho hotel Mars a je tam i restaurace, ale tam jsem nikdy nebyla. Druhej kulturák pak postavili hned po revoluci s velkou slávou ten Eden. Bylo tam kino a velkej sál. Teď je zavřenej, jestli kvůli tomu Tesco, kdo ví. Ale nic náhradního tu teď není.

Měla jste třeba v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?

Řekla bych, že teď, co umřel můj muž a to už je letos 15 let, se s lidma víc vídám. Taky jsem si pořídila toho psa a musím chodit ven a tam se potkávám s lidma. I s lidmi v domě se teď nějak víc bavíme. Člověk holt nechce být na všechno sám a je dobrý občas si o něčem s někým promluvit.

Zajímáte se o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte ke komunálním volbám?

O to se nestarám, ale volit chodím. Z domu jsem tam vždycky jako první. Taky tam vždycky potkám známé, které jsem už dlouho neviděla, takže se tam tak scházíme, neplánovaně.

Je něco, co vám tu chybí, co byste tu ráda měla?

Snad jen větší čistotu a péči o tu veřejnou zeleň. Jinak jsem v zásadě spokojená. Ale tak já sama toho moc nepotřebuju.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma? Co pro vás dělá domov domovem? Co je důležité pro vás, abyste tu byla spokojená?

Doma tu jsem, to jo. Mám ten byt, i když zatím není můj, znám tu všechny parky a vím, kde co nakoupit a co nejlevněji. Známu tu i pár lidí, se kterými si můžu popovídat. Národní výbor nebo teda městskéj úřad mám kousek, když potřebuju něco vyřídit. Jo, tohle je tady dobrý. Ale zase tak nějaká výhra to tu taky není. Ty domy tu jsou dneska 60 let starý a

musej se všechny obnovovat, všechno je potřeba vyměnit a opravit. Tenkrát to bylo moderní, ale dneska už je to standard.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Pokud ano, tak jak?

To nevím, nemám pocit, že by se nějak proměnil. Člověk holt něco vidí jinak – jiný věci mu připadají důležité, taky podle věku a toho, s kým žije. Můj muž to tu měl rád, říkal tady tomu ta „naše malá Kuba“, víte, podle toho náměstí Kubánské revoluce. A já jsem si tu rychle zvykla a dneska bych už neměnila. Člověk je usazený a nechťelo by se mi ani za nic se někde stěhovat jinam. Taky bych ráda, aby tenhle byt po mně zůstal dětem. Chtěla bych, aby tu bydleli, ale to už záleží na nich, co s tím pak udělají.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Doufám, že ta privatizace. A taky ž to tu po nás nezůstane prázdný a opuštěný jak někde ve Vysočanech. To by byla škoda. Protože se tu nežije špatně.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykáčení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

Kdyby to bylo něco rozumného a správného, tak bych se pod to podepsala, ale asi bych to sama nezakládala nebo tak, to asi ne. Na to nejsem vhodnej typ, protože mě nebaví se někde v něčem hrabat a zjišťovat si kdeco.

Co si představujete pod slovem patriot?

To je takovej člověk, co nadšeně hájí svý území, ale beze zbraní.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Nikdy jsem nad tím takhle nepřemýšlela. Jestli jsem Vršovičák, tak tím, že tu žiju celkem dlouhou dobu a znám to tu jak své boty. Přemýšlím, jestli jsem tady na to hrdá – asi trochu jo, nějakou zodpovědnost tu za to cítím, protože si myslím, že je to spousta dobřejch věcí a spousta věcí tu funguje dobře a nežilo se nám tu špatně. Myslím si, že tahle čtvrt je z těch lepších, na bydlení.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/proč ne?

Jistě. Jsem tu doma. Vyrostla jsem na Vinohradech, ale tady jsem byla celý ty léta, tady jsem žila s mužem a s dětma, tady to znám a je mi to tu blízky, i když se tu nijak sama neangažuju o veřejné blaho.

Rozhovor G

Žena, 76 let, ve Vršovicích žila 55 let – nyní tam již 2 roky nežije, důchodkyně

Jak dlouhou dobu jste žila ve Vršovicích?

Ve Vršovicích jsem byla pětapadesát roků. A já jsem tam byla spokojená ohromně. Pal ale barák náš koupili cizinci a my jsme se museli vystěhovat. Celá ta Kodaňská, to jsou dneska samý cizinci. Všichni se tam museli vystěhovat. Teď tam bydlí boháči. Já jsem přišla z venku. My jsme se sem přistěhovali až v 52. roce, když byl první dceři rok.

Když řeknu dneska slovo "Vršovice", co se vám vybaví jako první? Co vás napadne?

Napadne mě hned ta naše ulici, kde jsme bydleli, kino Vzlet, to bylo hned za rohem. Dětství mých dětí a manžel, dokud žil.

Měla jste tam nějaké oblíbené místo? Park nebo hospůdku, kam jste ráda chodila?

Chodili jsme k Botiči. Chodívali jsme až do Hostivaře. No bylo tam málo vody v Botiči. Chodili jsme tam na tu Reichmetku¹⁸³, to tam byly ještě pole všude. Do Krče jsme jezdili s kočárkem. Tam v lese se taky tak pěkně vyhrávalo. A já měla tři děti a do tramvaje s kočárem to ne. To jsem všude jezdila s ním pěšky. Chodili jsme procházkou. Tady přes ten Botič a přes Grébovku.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Nebo zajímala jste se o historii Vršovic někdy? Neslyšela jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Vyprávěla mi jednou susedka, že na Čechově náměstí, ještě když tam nebyl ten kostel, tam tam byl hřbitov, a když chtěli stavět ten nový kostel, tak ten hřbitov zrušili a všechno tam, ty hroby, to vykopali a ty kostry, to všechno je teď pod tím kostelem. To tam nechali a na tom postavili ten kostel.

Viděla jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

Viděla jsem jich pár, právě ta susedka mi je ukazovala, ale to byly jako její z domova, rodinný a tak. Ona tu bydlela dýl než my a její rodina z Vršovic vlastně pocházela, takže fotek měla pár, když byla malá.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je zde něco specifického?

Turista? To nevím, co by tu dělal, žádný Hradčany tam nemáme. Možná tak do Grébovky by se mohl jít projít ale jinak nevím. Tam není nic tak hezkýho. Spíš by mohl jít na nádraží a odjet někam jinam.

Co myslíte, že se vybaví pod slovem „Vršovice“ nějakému Pražákovi, který tam nebydlí?

Chlapovi asi Bohemians a klokaní prostě. Pak nádraží Vršovice, to je známý, Koh-i-noorka jakbysmet a možná ještě z toho novějšího bazén na Slavii, kam se chodí na venkovní v létě.

Které služby a obchody jste ve svém okolí využívala? Jak to tam bylo se službami?

My jsme měli samoobsluhu hned naproti přes ulici, celý léta, takže to bylo fajn. Já jsem sem přišla zvenku za mužem. Ale mně se po tom venku moc stejskalo. Než jsem si zvykla. No manžel tady byl od mládí. On se tady vyučil, byl uzenář. Mně se tady nelíbilo. Víte, mně se nelíbila ta Francouzská, ta hlavní ulice, jak tamtudy jezdí tramvaj. Nic tam nebylo, všechny obchody zavřený. Po tej válce bylo všechno zavřený a takový smutný. Nic nebylo. Žádný větší obchod. U nás akorát byla ta samoobsluha hned naproti, ale nějaký takový obchůdky jako to je dneska, to nebylo nic. Soukromníci, no to neexistovalo. Na Vánoce, to jste si musela objednat šlehačku, ta nebyla. Banány byly zase jenom na Vánoce, to se stály strašný fronty. To neexistovalo, aby děti měly tolik ovoce. Všechno si člověk musel

---

¹⁸³ Reichmetka - starobylý statek u potoka Botiče, zanikl pravděpodobně ve 30. letech 20. století.

objednat nebo zamluvit, aby to dostal. Po tý válce nebyly ani látky. Sem tam nějaká ta bavlna se dostala. Dětem jsem pletla punčocháky. Všechno bylo na lístky. My měli hodně dětí, tak jsme i těch lístků měli hodně, ale kdo byl takhle sám. Pak přišla měna, že jo. Jeli jsme ven na prázdniny a přijeli jsme domů a byla měna. Mně musel tatínek dát na vlak. Já jsem neměla nic. Všichni rychle vybírali knížky, ale už to bylo k ničemu. První dny po té měně, vyhazovali lidé peníze do popelnic. Neměly cenu. Něco z toho zbylo, ale peníze, co byly doma, neměly cenu. Potom později, v 80.letech, to už bylo lepší. Ale bídu jsme neměli nikdy. Musel s tím člověk umět hospodařit. Dneska to máte stejný.

Jak jste trávila svůj volný čas?

Volný čas? Tomu se tenkrát ani tak neříkalo. Když muž přišel z práce, chodili jsme často k Pilotům. Tady byl taky biograf hned pod parkem. Jak on se jmenoval. Byl na rohu Holandský a Norský. Vzlet! Tam jsme chodívali taky. Každý den se hrálo. Lidi chodili za 2 koruny. Jinak jsme taky chodili tancovat, ale to se jezdilo dál do Prahy. Než jsem ještě přišla do Prahy, tak jsem hrála divadlo. Tady už pak ne. Nebyly televize, nic takového, tak jsme měli zase jinou zábavu. Tady bydleli kousek Buřilovi a ty měli ochotnický spolek. Tam, jak je ten Husitský sbor na Vršovickém náměstí, tak tam bylo divadlo, tam oni hráli. Ten pan Buřil to byl výbornej herec. Hrávali operetky a takový. Taky jsme chodili do parku, my to měli do Heroldových sadů pár kroků a tam to bylo hezký v těch parcích. Hráli tam každou sobotu, neděli. Dělal se tam bály. Vyhrávali. To bylo nádherný. Vybíralo se 20 halířů za vstup. Taky si pamatuju, že jsme chodívali někdy ke známým tam, jak je ulice Nad Jezerkou a V Družstevním ochoze. Byla tam hospoda a teď je tam to divadlo. Tam taky byly koncerty každou sobotu a neděli venku. Maminkám děti tam pobíhaly. Nádherně tam bylo. Ty louky. Pak tam postavili ty vojenský baráky. Ještě v tý Grébovce, tam jsme taky chodili. Bylo to tam pěkný. Hráli a zpívalo se tam. Chodívali jsme tam s dětma, bylo tam hezky.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti dneska?

Bylo tady kino Eden, ale to už myslím taky nefunguje. Já jsem se o to teď už dlouho nezajímala. Za kulturou se chodilo pak už jenom do Prahy a my spíš řešili problémy s bytem a děti se braly a odstěhovaly, takže my jsme toho moc ze zábavy neužívali. Já jsem tady chodila do kostela. K Svatému Václavovi jsem chodila. A pak taky do toho malého kostelíčka.¹⁸⁴ Tam jsou dneska taky svatý mše. Je tam otevřeno. Ten kostelík je teď taky nově znovicírovanej. Tam to bylo úplně jiný. Tam byl dřevěnej oltář, vyřezávanej. Bylo to moc hezký.

Znala jste lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás měly a mají sousedské vztahy?

My jsme se znali všichni i v domě i v ulici. Taky jsme pořád byli všichni venku. Dveře do partají byly otevřeny celý dny dokořán. My venku praly, děti tam běhaly, povídalo se a tak se pořád něco dělalo. To nebylo jako dneska, kdy se každěj zavře doma, aby měl klid. Taky se tolik nekradlo, taky nikdo nic neměl. Tak dneska by to na mě už taky nebylo, dneska už mám ráda taky soukromí.

Takže jste se sousedy vycházeli dobře? Navštěvovali jste se s nimi? Požádala byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

To bylo běžný. Někdo něco potřeboval každěj den, kdo to měl, tak dal nebo půjčil a příště zas měl někdo jinej. My se znali moc dobře. Znali jsme svý děti a to víte, zdi mají uši, všechny hádky a podobný věci, to se nic neutajilo. Ale když bylo potřeba, třeba pak pozděj i s těma bytama něco dělat, to jsme táhli za jeden provaz, to jo.

Vy teď žijete v jiné části Prahy, můžete to srovnat s Vršovicemi? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byla spokojenější a proč?

¹⁸⁴ Pozn.: Narátorka má na mysli kostel sv. Mikuláše na Vršovickém náměstí.

Tak jako je jasný, že mládí hodně věcí přehlídne, takže mně se v těch Vršovicích líbilo. Bylo to tam takový živý. Do parku kousek a lidi kolem pořád. Já přišla z venku a tam si lidi koukají do talíře tak nějak jinak. Já měla ráda ty lidi okolo sebe. V baráku jsem vycházela se všema lidma dobře. I s těmi okolo, kam jsme chodili. A když to srovnám třeba ještě s těma Nuslema, kde jsme bydleli předtím, tak tady se mi líbilo lepší. Víte, tady bylo tak jako živo. Dneska se znám v domě jen s jednou paní a občas se tak jako navštívíme, ale jinak jsou ty lidi cizí. Tak kdo by se bavil se starou bábou, že jo. Zase člověk má svůj klid. A do kostela to mám teď lepší, do Božího srdce na Jiřího z Poděbrad. Ale těžko říct, kdybych měla žít teď tam jak dřív, tak nevím, jestli bych byla spokojená. Všechno se to změnilo.

Co se tu podle vás změnilo nejvíce? Jak změny vnímáte? Které vnímáte pozitivně a které negativně?

Všechno se změnilo. Já když jsem sem přišla, tak se chodilo s bandaskou pro mlíko. Pak už taky ne, to už se nosilo v lahvích. To mlíko vozili v takových těch konvích plechovejch. Dali ti kolik jsi chtěla, litr nebo dva. Taky to tu jinak vypadalo. Když si vzpomenu, tak kolem nás to je pořád víceméně stejný, ale tam dole pod stadionem Bohemians ještě nebyla ta škola postavená.¹⁸⁵ Jak to tam postavili, tak dcera tam začala chodit. A dvě druhé dcery chodily tady na Vinohradskou, do té Akademie. To tam je dodneška. Kostel na Čecháči už tam stál, to už tam je léta. Nejdřív tam bylo zahradnictví a hřbitov tam byl nejdřív. Tam, jak pak postavili kino Eden, tak předtím tam byl prázdný plac. A to ještě si pamatuju tady za kostelem nebylo vůbec nic. Tam byly zahrádky. Jako za kostelem směrem ke Strašnicům. Tam, jak je Kubáň, tak tam nic nebylo. No na Kubáni pak už jo, ale ty velké baráky za kostelem, tam nebylo nic. Tam byly pole a zahrádky. A ty paneláky za Koh-i-noorem tam nebyly. Tam měli lidi kolonie. Od nás z baráku tam měl jeden pán zahradnictví. Taky dneska to tam je samej pes a samá hromádka. Tenkrát vůbec nebylo tolik psů. To jste psa vůbec neviděla. Teď to všude i tak smrdí jo. A bojíte se, nevíte, kdo vás kde přepadne. To i tady v Riegráku se bojím, nepamatuju se, že bych se dřív musela bát, aby mě někdo pro pár korun někde nepodříz.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají? Nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

No já teď už tam nejsem, ve Vršovicích, už to budou 2 roky. Jako se dneska tam různě konají ty vinobraní nebo ty trhy, to jako dřív nebylo. Nějaký Masopusty nebo tak, to dřív tady ve městě neexistovalo a vidíte, dneska se to vrací. Za nás se víc tancovalo, lidi se potřebovali někde seznamovat, hlavně mladý, ale teď, když už do škol chodějí společně, tak to asi není tak potřeba.

Kolik času jste trávila v okolí svého bydliště?

No nejdřív byly děti malé, tak jsem byla doma. Pak jsem chodila na brigády. Do cukráren jsem chodila, tam dolů k Obloukovým. Několik let takhle. Na podzim a zase zjara na ty velké špičky. Pak jsem chodívala uklízet. Do školy a do ústředny taky. Ráno já jsem si uvařila, pak jsem děti a to všechno zařídila a ve dvě jsem šla do práce. Pak jsem taky roznášela poštu. Měla jsem 600 korun hrubýho za měsíc. Ale ono zase všechno bylo levnější. Za 8 korun bylo kilo filé. No museli jsme žít skromně. Ale že bysme někam daleko jezdili, to ne. Manžel pracoval u řezníka na hlavní, takže to měl domů kousek a vždycky ještě něco donesl k večeři. A teď tady sama, už nikam nechodím. Jen tak nakoupit, co potřebuju. Vnučky chodí za mnou sem, vždycky jim něco upeču a těším se, až mi sem budou dávat na ohlídání nějaký nezbedy.

Chodíte ke komunálním volbám?

---

¹⁸⁵ Pozn.: dnešní Gymnázium Přípotoční. Budova školy postavena v roce 1961.

Nechodím. Nějak mě to nezajímá. Na nás tady dole stejně nikdy nic dobrého nečeká, takže ať se tam o to perou sami. Manžel ten chodil, ale já radši vždycky doma uvařila, to byla moje politika.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?

Tak to já nevím. Jestli se spojí celá Praha dohromady nebo co. Teď tam něco staví, jo, ten stadion velikej, tak to tam budou mít obyvatelé veselo. Já nevím, já myslím, že tam prostě budou nadále lidi tak jako žít, poklidně, jako jsem žila já.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, např. nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

Já bych to přenechala mladým. Těm o něco jde, ale já už to nějak doklepu. Já se ani nic většinou nedozvím.

Znáte místní tisk?

Místní tisk? To nevím, něco jako vydává úřad Prahy 10?

Ano. Vychází noviny Praha 10. Dostaly se vám někdy do ruky?

A tak asi jo, ale nevím, nějak mi to neutkvělo. Ale jak říkám, já jsem v tomto ohledu spíš slepoň, nic nevnímám a o nic se nestarám.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se ve Vršovicích konají neb konaly? Účastnili jste se nějaké nebo jste se k nějaké nachomýtlá? Pokud ano, o jakou akci šlo?

Když byly holky malý, tak jsem s nima chodila tady do parku do Heroldovejch a občas tam někdo chystal nějaký soutěže a bojovky pro děti. Za poslední dobu ani nevím. Jezdil tam cirkus k Edenu, ale to už by se tam teďka před ten Carefour asi nevešel. No tak stadiony tam žijou, Bohemians i pak ta Slavie, tam vím, že se chodí na hokej a tak, ale tak to nebylo nikdy pro mě.

Zdá se vám, že tam něco z kulturních či společenských aktivit chybí, že by se toho mělo dít víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnili, i třeba tady v okolí, kde teď bydlíte?

Tak já nevím. Víte, podle mě kdo chce, tak si to svoje vždycky najde a pokud to není, tak to zařídí, aby to bylo. Ale já jsem spokojená, já chodím do kostela, tam znám pár lidí, pak tu sousedku a rodinu hlavně, takže víte, v mém věku už máte strach si hledat kamarády, on každéj pak už za chvíli umře a já to nechci. Holky moje, vnučky, mě jednou za rok vytáhnou někam do divadla a já pak mám hned těch lidí dost a jsem zase ráda doma. Taky ještě na ohňostroj, to mám ráda odjakživa.

Jaký pocit jste měla, když jste někomu říkala, že bydlíte ve Vršovicích?

Tak já jsem přišla z venku, takže doma to znělo dobře, že jsem v Praze. Ale i pak jsem se nikdy nesetkala s tím, že by na mě někdo koukal svrchu, že jsem z Vršovic, to ne. Ale žádná nóbl ulice jsme taky nebyli, to ne.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Dneska už je to všechno tak propojený, ani není vidět, kde čtvrtě kdysi byly oddělený. Taky už tam je kousek na Míráku metro, takže si myslím, že pro mladý to může být dobrý místo na bydlení, aby to měli blízko do centra do práce a pak zas rychle domů.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tam žila, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil?

To myslím že ne. Člověk to nějak nevnímá. No tak na začátku trvalo chvíli, než jsem si zvykla, ale pak už člověk je rád, že to někde zná, že nemusí přemýšlet kam kudy jít a tak, že prostě to má nějak v malíku, a to je příjemný.

Co si představujete pod slovem patriot?

To je nějakéj voják, co brání svoji vlast nebo tak něco.

Cítíte se nebo cítila jste se někdy jako patriot Vršovic? Cítila jste se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Já nevím. Byla jsem tam ráda, žili jsme tam dlouho. Mám tak spoustu zažitéch krásnejch chvil s dětma a tak. Ale pořád mi přišlo, že tam jsem jako na návštěvě, že jsem holka z venkova, co se naučila žít ve městě, ale že někde vevnitř to mám pořád zažitý, ten grunt. Mám to tam ráda, chodím se tam občas podívat a zasteskne se mi po tý době, ale že bych se někdy bila nebo měla pocit, že se mám zasazovat zrovna o Vršovice, to ne. To by mě nějak nenapadlo brát to za své.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma? Co pro vás dělá domov domovem? Co byste řekla, že je důležité pro vás, abyste byla někde spokojená?

Já byla ve Vršovicích spokojená. Měli jsme byt, čistej, neumírali jsme hladý, vždycky jsme nějak vyšli, lidi v domě byli hodný a pomáhali jsme si. Holky chodili do škol, park za rohem a do krámů na hlavní to bylo pár kroků. Tady, kde jsem, tady mám své věci, ale doma tu nejsem a nikdy nebudu, to už spíš jsem byla ve Vršovicích, ale tady ne.

Myslíte si, že kdybyste mohla, že byste zůstala ve Vršovicích bydlet, nebo byste stejně přemýšlela o stěhování se jinam?

To by tam nejradši zůstala, to je jasný, i když by to už bylo jiný, protože ty lidi už by tam nebyli stejný, ale stejně bych tam radši byla. Zním tam každej kámen a když je člověk starej, tak se moc těžko zvyká na něco jinýho.

Rozhovor H

Žena, 66 let, ve Vršovicích žije 41 let, důchodkyně

Když řeknu "Vršovice", co vás napadne jako první?

Napadne mě, že tam to znám, že jsem tam pětatřicet let pracovala na obvodě a že tam bydlím, také již velmi dlouho.

Jak dlouho žijete ve Vršovicích?

Žiju tady asi 40 let.

Co myslíte, že se vybaví pod slovem Vršovice Pražákovi, který tu nebydlí?

Vršovice – Slavie bych řekla. Aspoň fotbalové fandby by to určitě napadlo.

Kdyby přišel do Vršovic turista, na co byste ho pozvala, aby se přišel podívat?

Myslíte si, že je tu něco specifického?

Já přesně nevím, kde mají Vršovice hranice, ale mě přijde zajímavá Vinohradská nemocnice nebo pak Grébovka.

Máte tu nějaké své oblíbené místo, kam ráda chodíte?

To asi ne. Já tu nechodím, kam nemusím. Buď jdu někam cíleně nebo jsem radši doma. Ráda se dívám z našeho balkónu, jestli se to také počítá.

A kam máte výhled?

Vidíme přes trať na Bohdalec, pěkný výhled máme.

Jaký máte pocit, když říkáte někomu, že bydlíte ve Vršovicích?

Pocit mám dobrý. S kamarádkami se většinou scházíme u mě, protože sem mají všechny dobré spojení. Na křižovatku u Koh-i-noorky toho jezdí spousta pak už je to sem k nám jen pár kroků.

K jakému účelu je podle vás tato čtvrť nejvhodnější?

Já myslím, že tahle čtvrť už byla koncipovaná s tím, že tady bude bydlet proletářský lid. Dneska už tu nežijou jen proletáři, ale i normální lidi jako jsme třeba my.

Znáte něco zajímavého z historie Vršovic? Zajímala jste se o historii Vršovic někdy?

Neslyšela jste o Vršovicích někdy něco, co vás překvapilo?

Mně to tady nepříjde tak historicky staré ani zajímavé. Možná Koh-i-noorka má dnes cenu jako průmyslová památka, ale jinak mě nic nenapadá.

Viděla jste někdy nějaké staré fotografie Vršovic?

To jsem určitě neviděla. Nevím, jaké to tu bylo než jsme se sem v 67. přestěhovali. Hodně se tu tehdy stavělo. My si vlastně ten náš dům dostavovali sami. Dřív se to tak dělalo. Dostali jsme ho o něco levnější, ale muselo se na něm ještě makat. Manžel sem chodil asi půl roku před tím, než jsme se mohli nastěhovat.

Žila jste i v jiné části Prahy? Pokud ano, můžete to srovnat? Kde se vám to víc líbilo, kde jste byla spokojenější a proč?

Bydleli jsme na Smíchově. Domě, kde jsem vyrůstala a moji rodiče bydleli jen o patro výš nad námi. Byl to klasický smíchovský činžák, pavlač a záchod na chodbě. Když jsme se pak stěhovali sem do paneláku, zdála se nám koupelna jako ráj, protože byla jen pro nás. Ale Smíchov taky není špatná lokalita, taky jste všude hned, jako je to tady. Tady je to možná klidnější, míň hluku a toho fofru.

Jak vidíte Vršovice v kontextu celého města? Jsou spíše na okraji, nebo v centru?

Centrum to naštěstí není. Vršovice jsou spíš už za centrem, ale nejsou tak daleko, aby to bylo nepohodlné.

Které služby a obchody tu ve svém okolí využíváte?

Teď chodíme do Tesca, do Kauflandu a takové ty malé krámky v okolí také využíváme. Úřad městské části máme za rohem, tak to je taky výhoda. Já pracovala celý léta ve

vedlejší vchodě na středisku, takže to jsem tady měla dobrý. I školka tu byla, takže i s dětma já mohla být v práci a všechno to šlo stihnout.

Jak trávíte svůj volný čas?

My jezdíme na chalupu, jak jen to jde. My s manželem to tam milujem. Přes zimu tam jezdíme jen občas, protože se musí topit a nemáme tolik dřeva, ale na jaře tam zase budem víc. Když jsme v Praze, tak někdy vyrazíme s manželem na Floru do multikina nebo manžel si jde někam na tu svou Slavii a já si třeba čtu.

Víte o nějakých společenských, kulturních či sportovních událostech, které se tu ve Vršovicích konají?

Sportovní se tu konají, ale to monitoruje spíš manžel, to mě nezajímá. Kulturní, občas jsem se byla podívat tady ve Vlastě bývá nějaká výstava občas a u Tesca se třeba o svátcích něco děje. Měli tam letos na Vánoce pódium a zpívaly tam nějaké hvězdy. Ale program byl samozřejmě koncipovaný spíš pro děti. Kulturák Eden jsem koukala, že už je úplně zavřený a hlídá ho ochranka, takže tam už se asi nic pořádat nebude. Děti tam chodily do tanečních. Několikrát se něco dělo na Čechově náměstí u kostela, ale to většinou jen jedu kolem a nestihnu si všimnout o co jde.

Zdá se vám, že tu něco z tohoto chybí, že by se tu mělo pořádat něco víc, něco pro vás? Co by se vám líbilo, čeho byste se účastnila?

Nikdy jsem nad tím nepřemýšlela. Víte já mám času teď v důchodu dost a když se o nějaké akci dozvím v předstihu a domluvím se s někým, abych tam nešla sama, tak půjdu téměř na cokoliv. Všechno může být zajímavé. Ale já nevím, jak se má o něčem člověk dozvědět. Já se vždycky dozvím od sousedů nebo známých, že už něco bylo. Burza nebo přednáška a podobně.

Znáte místní tisk? Dostává se vám do ruky?

Chodí nám poštou noviny Praha 10. Tak si to občas pročtu, ale mnoho se tam člověk nedozví. Je tam víc reklamy než psaní.

O čem myslíte, že by měly tyto noviny informovat?

O tom, co se tu hodlá stavět, jaké jsou nové vyhlášky, které se nás budou týkat. Potom o bydlení, o privatizaci a změně spojení, když má nastat a tak dále. Ale oni tam napíší, že děti ze školky v Praze 10 měly úspěch někde na vystoupení. To je sice hezké, ale moc mě to nezajímá. Také by mohli více psát o lidech v zastupitelstvu, aby člověk pak u voleb nekoukal na ta úplně cizí jména jak puk.

Vy se zajímáte o to, kdo je starostou Prahy 10? Chodíte tedy ke komunálním volbám?

Ano, k volbám chodím. Je to má jediná možnost jak ovlivnit to, co se tu bude dít v dalších letech. Tak si tuto příležitost nikdy nenechám ujít. Teď je naším starostou pan Lipovský. Zatím se ničím moc nevyznamenal, ale ani negativně, takže to je také dobrá zpráva.

Víte o nějakých místech, která nabízejí jak trávit volný čas tady ve čtvrti?

Myslíte třeba parky? Těch to mnoho není. Tady je jeden na Čechově náměstí a pak ještě Grébovka a na Kubánském náměstí je také hřiště pro děti. Kino je až na Floře, koncerty se tu asi nekonají, divadlo až v centru. Nevím. Já chodím do knihovny na Vinohrady na korunní, tady asi ani knihovnu nemáme. Do bazénu se dá ještě jít a v létě je to příjemné plavat venku.

Znáte tu nějaké hospůdky nebo kavárny? Chodíte tam posedět? Jak často asi?

Občas tady někam zajdeme na oběd nebo večer na točené pivo, aby nám slehlo, ale spíše to střídáme, nemáme žádnou oblíbenou hospodu. Na to jídlo jdem tak jednou za měsíc, většinou v neděli večer, když se vrátíme z chalupy a nechce se nám vařit. Manžel totiž ještě dělá, takže musí v pondělí normálně do procesu.

Máte tu v okolí přátele? Jak s nimi trávíte svůj čas?

Tady v okolí mám pár přátel, jak se říká, od kočáru. Navštěvujeme se a chodíme spolu plavat nebo jdeme nakupovat oblečení nebo dárky do Prahy. Mám také spoustu kamarádek

mimo tady okolí a s těmi se také vídám. Přijedou sem nebo se někde sejdeme a jdeme třeba na výstavu.

Znáte lidi z vašeho domu, z ulice? Jaký význam pro vás mají sousedské vztahy?

Z domu znám pár partají a ostatní jen tak od vidění z výťahu. V domě se moc nepřátelíme, je to spíš na takové té dvořilé úrovni. Podržíme si dveře či prohodíme pár slov, ale jinak nic.

Požádala byste je o pomoc nebo o nějakou laskavost?

To snad ani ne. V okolí tu máme známé a přátele, takže bych asi nejdříve šla za nimi. Nemám chuť lézt někomu do soukromí, když se ani tak moc dobře neznáme. Ale kdyby někdo přišel, že potřebuje něco půjčit a poznám ho, že je z domu, tak mu samozřejmě vyhovím. Ale za ty léta se to ještě nestalo. Tady je to velkej barák, tak je to určitě víc anonymní než někde v domě, kde je jen pár pater.

Zaznamenala jste nějaké změny, architektonické a estetické, ke kterým ve Vršovicích dochází? Co se tu podle vás za poslední dobu nejvíce změnilo?

Přibýlo hodně aut. Je tu problém s parkováním a i ten provoz je tu mnohem větší než býval. Architektonické změny, to snad jen to Tesco tady postavili a ty budovy kolem toho. Udělali tam i pěknou fontánu a lavičky okolo. A pak samozřejmě stadión stavěj a na jaře už má být hotový. To tam budou mít asi pěkný bugr, ještě že jsme od toho trochu stranou. Tady u nás se toho moc nezměnilo.

Je něco, co vás tu potěšilo, třeba nedávno, nebo naopak, co vás zamrzelo?

Potěšilo mě, že tady na těch prostranstvích mezi barákama znova se udělalo hřiště pro děti na fotbal a nějaké průlezky. Maminy se tam schází sejně jako jsme se scházely my s holkama, když jsme měly děti malý. Co se mi nelíbilo nebo co mě zamrzelo, to mě spíš napadá, c mě tu rozčiluje už dlouho – psí hovínka. Ty majitele psů, co si to neseberou bych věšela, to je prostě strašná neomalenost a štve mě to hodně. Tady je spousta pejskařů a mě nevaděj, ale kdyby si to po nich uklízeli, to je prostě strašný. Já bejt policista, tak za nima budu chodit, dokud to neseberou, nebo jim dám pokutu a oni by si to příště rozmysleli.

Kolik času trávíte v okolí svého bydliště?

V zimě hodně, ale od jara zas budu nejvíc na chalupě. Tam je mi nejlíp. Tady někdy ani nevím, co dělat, ale na chalupě tam můžu dělat spoustu věcí.

Vzpomenete si na nějakou ze společenských nebo kulturních aktivit, které se tu konaly a už nekonají? Víte případně proč se nekonají, nebo naopak něco se koná nyní, co se dříve nekonalo?

My jsme tu nijak moc kulturně nežili nikdy. Chodili jsme s dětma do tanečních, když měli ples nebo prodlouženou do Edenu. Pak i do kina do Edenu, když ještě hrálo. My vždycky spíš koukali odtud vypadnout a jet ven.

Měla jste v dřívější době větší nebo menší kontakt se sousedy, s lidmi z ulice, s přáteli?

Kontakty mám pořád, to je asi stejný. Za ty léta máme dobrou partu i právě na té chalupě, takže v Praze se scházíme s Pražáky a na chalupě s místními a s ostatními chataři.

Co považujete za největší přednosti žití tady a co za největší negativa?

Výhody tu jsou, že tu dobré spojení a návaznost skoro všude po Praze, že to máme kousek na tramvaj i na autobus. S nákupy je to také dobré, na Moskevské pořídím všechno a na větší jezdíme do supermarketů. Dále, že je tu klid, jak jsem řekla, my jsme tu jakoby schovaní za hradbou těch domů od hlavní, takže je tu i většinou ticho. Negativně vnímám, jak se tu v poslední době vyrojili takový ti bezdomovci a budižkničemové. Nevím, co se sem láká, ale dřív tu nebyli. Nerada bych se večer začala bát jít sama od tramvaje.

Máte pocit, že za tu dobu, co jste tady, se váš vztah k tomuto místu nějak proměnil? Pokud ano, tak jak?

Můj vztah se asi neproměnil. Nijak jsem to asi nikdy neřešila. Prostě jsme sem přišli, postupně zařizovali, děti vyrostly a teď tu jsme už sami s manželem. Přemýšlíme, jestli to tu úplně nenecháme a nezařídíme se na chalupě nastálo. Ve výhledu tak 10 let jsme to chtěli udělat určitě, ale teď to ještě zvažujeme. Spíš kvůli dětem, protože tady nás mají u ruky, když něco potřebují, hlídání a jiné.

Jaký bude, podle vás, další vývoj Vršovic, co je, podle vás, čeká v dalších 20 letech?
Vršovice už nemají kam expandovat, už tu není kde stavět nové domy. Tak se snad budou rekonstruovat ty staré a ceny určitě půjdou nahoru, protože ta poloha tu je skutečně výhodná.

Kdyby šlo o nějaké razantní rozhodnutí „shora“, které by se vám nelíbilo, například nová dálnice kolem vašeho domu, vykácení parku, zrušení školky apod., do jaké míry a zda vůbec byste se proti tomu postavila?

Občas se tady něco takového řešilo, ale v rámci třeba našeho bloku nebo jen domu. Když by se mě to bezprostředně týkalo, tak to bych asi řešila, ale jinak se o takové věci moc nezajímám. Nemám pocit, že by nějaký odpor nebo aktivity proti něčemu vedly k nějakému výsledku nebo k nějaké změně.

Co si představujete pod slovem patriot?

Já patriot nejsem. Patriot by se musel o něco snažit ve svém okolí nebo ve svém městě, odkud pochází.

Cítíte se jako patriot Vršovic? Cítíte se jako Vršovičák? Proč ano/proč ne?

Vršovičák jsem, protože tu bydlím léta, ale že jsem patriot bych o sobě rozhodně netvrdila. Já jsem se starala vždycky spíš o své, o rodinu a o svou práci. Takže o to, co se tu dělo nebo děje, jsem se nikdy nestarala. A jestli to tu je takové, jaké to je, tak moje zásluha to určitě není, v žádném významu.

Bylo a je pro vás příjemné zde bydlet? Proč?

Příjemné to je, jak už jsem řekla, kvůli těm výhodám. Taky už tu dnes nemusím nic řešit, mám tu klid, znám to tu dobře a znám i ty lidi tady, takže mě tu nic nepřekvapí. Taková oáza klidu a pohody kam se vracím z ruchu velkoměsta nebo i z té chalupy, kde jsou zase úplně jiný starosti.

Jaké jsou vaše předpoklady, podmínky, abyste se v místě svého bydliště cítila doma?

Co pro vás dělá domov domovem?

Moje rodina, to je domov. Byt je jen skořápka, místo, kde může nebo nemusí být člověk sám. Ale domov to je pro mě být s lidmi, které mám ráda.

Jsou Vršovice pro vás domovem? Cítíte to tak? Proč ano/Proč ne?

Vršovice jsou pro mne místem, kde žiji a kde jsme žili a vychovávali naše děti a kde naše děti vyrůstaly, ale nevztahovala bych slovo domov pro náš byt nebo tuhle čtvrť. Ano, podařilo se nám tu vytvořit si dobrý domov, tady ve Vršovicích, tak bych to řekla.

Je pro vás důležité širší okolí vašeho bytu, myslím tím dům, ulici, čtvrť? Jakým způsobem?

Je důležitý vzhled tohoto místa, protože člověk se tu často pohybuje a nějak na něj to prostředí samozřejmě působí. Když by to tu bylo ponuré nebo nehezské, tak by si člověk tenhle pocit nosil pak i domů a to by nebylo dobré.

Cítila jste se někdy pyšná na své bydliště?

To asi ani ne. Nestydím se říkat, že tu bydlím, to jistě ne, ale že bych byla nějak zvlášť pyšná, to asi taky ne.

